

**BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI**

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ,
ÖĞRETMENLERİNİN VE ALAN UZMANLARININ BAKIŞ
AÇISIYLA ÇOCUĞU TANIMA VE DEĞERLENDİRME
UYGULAMALARININ İNCELENMESİ**

HAZIRLAYAN

TUĞBA AKGÖK KARACA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANKARA - 2023

**BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI**

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ,
ÖĞRETMENLERİNİN VE ALAN UZMANLARININ BAKIŞ
AÇISIYLA ÇOCUĞU TANIMA VE DEĞERLENDİRME
UYGULAMALARININ İNCELENMESİ**

HAZIRLAYAN

TUĞBA AKGÖK KARACA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ BELKİS TEKME

ANKARA - 2023

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı çerçevesinde Tuğba AKGÖK KARACA tarafından hazırlanan bu çalışma, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 04/ 01/ 2023

Tez Adı: Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının, Öğretmenlerinin ve Alan Uzmanlarının Bakış Açısıyla Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme Uygulamalarının İncelenmesi

Tez Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı - Soyadı, Kurumu)

İmza

Prof. Dr. Sibel GÜNEYSU, Başkent Üniversitesi

.....

Doç. Dr. Selda ARAS, Hacettepe Üniversitesi

.....

Dr. Öğr. Üyesi Belkıs TEKMEN, Başkent Üniversitesi

.....

ONAY

Prof. Dr. Servet ÖZDEMİR

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Tarih: ... / ... /

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 23 / 01/ 2023

Öğrencinin Adı, Soyadı: Tuğba AKGÖK KARACA

Öğrencinin Numarası: 21920118

Anabilim Dalı: Temel Eğitim Anabilim Dalı

Programı: Okul Öncesi Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışmanın Unvanı/ Adı, Soyadı: Dr. Öğr. Üyesi Belkıs TEKME

Tez Başlığı: Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının, Öğretmenlerinin ve Alan Uzmanlarının Bakış Açısıyla Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme Uygulamalarının İncelenmesi

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 117 sayfalık kısmına ilişkin, 20 / 01 / 2023 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından iThenticate adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 8'dir. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:

ONAY

Tarih: 23 / 01 / 2023

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad, İmza:

Dr. Öğr. Üyesi Belkıs TEKME

TEŞEKKÜR

Öncelikle tez çalışmam için beni destekleyen, akademik birikimi ile yol gösteren, her koşulda motive eden, lisans ve lisansüstü öğrenimimde önemli katkıları bulunan çok değerli hocam ve tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Belkıs TEKMEN'e teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans öğrenimim boyunca değerli fikirlerini benimle paylaşan ve tecrübeleriyle yol gösteren başta Prof. Dr. Sibel GÜNEYSU ve Doç. Dr. Selda ARAS hocam olmak üzere, Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı hocalarıma teşekkür ederim.

Son olarak bana hayatın her anında destek olan, beni motive eden, bu süreçte maddi ve manevi katkılarını esirgemeyen, çalışmamın her aşamasında teşvik eden, rehber olan, emek veren ve her zaman yanımda olan çok kıymetli aileme ve sevgili eşim Deniz'e en içten teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunarım.

Tuğba AKGÖK KARACA
Ankara, 2023

ÖZET

Tuğba AKGÖK KARACA

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının, Öğretmenlerinin ve Alan Uzmanlarının Bakış Açısıyla Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme Uygulamalarının İncelenmesi

**Başkent Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı**

2023

Bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmen adaylarının, okul öncesi öğretmenlerinin, öğretim elemanlarının ve alan uzmanlarının deneyim ve önerilerinden yola çıkarak alan için temel konulardan biri olan çocuğu tanıma ve değerlendirmenin yeri, önemi, gerekliliği, alandakilerin yeterliliği ve uygulamaları noktasında bütüncül bir bakış açısına ulaşmaktır. En genel tanımıyla betimsel tarama modeli ile gerçekleştirilen araştırmanın çalışma grubunu Ankara ilindeki okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan 172 okul öncesi öğretmeni, Ankara ilinde yer alan altı üniversitede; Ankara, Başkent, Gazi, Hacettepe, ODTÜ, TED üniversitelerinde çocuğu tanıma ve değerlendirme dersini almış olan 142 okul öncesi öğretmen adayı ve bu üniversitelerde çocuğu tanıma ve değerlendirme dersini yürütmekte olan altı öğretim elemanı ve üç alan uzmanı oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama sürecinde doküman analizi, gözlem, yüz yüze görüşme ve likert tipi ve açık uçlu sorulardan oluşan uzaktan görüşme formları kullanılmıştır. Araştırma sonucunda okul öncesi eğitim paydaşlarının erken çocukluk döneminde çocuğu tanıma ve değerlendirme uygulamalarının kritik bir öneme sahip olduğu, lisans öğrenimindeki çocuğu tanıma ve değerlendirme dersindeki teorik bilgilerin uygulama çalışmaları ile koordine edilmesi gerektiği, hizmet öncesinde yapılabilecek iyileştirmelerin mezun olunduktan sonra sahadaki uygulamalara yansıtacağı ve buradan hareket ile okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme çalışmalarındaki boşlukların

doldurabilmesi adına değerlendirme konusunda farkındalıklarının da arttırılmasının önemi vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, okul öncesi öğretmen yeterlilikleri, çocuğu tanıma teknikleri, erken çocukluk döneminde değerlendirme

ABSTRACT

Tuğba AKGÖK KARACA

**Analyzing The Child Observation and Assessment Practices from the
Perspectives of Preschool Teacher Candidates, Preschool Teachers and
Field Experts**

**Başkent University
Institute of Educational Sciences
Department of Basic Education
Master with Thesis, Pre-School Education**

2023

The aim of this study is to reach a holistic view in terms of the importance, the significance of the child observation and assessment; the competency of those in the field and practices of child observation techniques, which is one of the main issues of the field, based on the experiences and suggestions of pre-school teacher candidates, preschool teachers, instructors and field experts. The study group of the research, which was carried out with the descriptive study design in its most general definition, consisted of 172 preschool teachers working in pre-school education institutions in Ankara, 142 pre-school candidates who have taken the child observation and assessment course at Ankara, Başkent, Gazi, Hacettepe, METU and TED universities, as well as six instructors and three field experts who are conducting the childobservation and assessment course at these universities. In the data collection process of the research, document analysis, observation, face-to-face interview and remote interview forms consisting of likert type and open-ended questions were used. As a result of the search, some of the findings are: there is a common understanding on the necessity of the topic among all the participants, the theoretical knowledge given in the undergraduate course should be coordinated and supported with the practice studies, and the improvements in the preschool teacher education will be

reflected in the practices of the inservice teachers. In order to fill the gaps in monitoring and evaluating the child development practices of preschool teachers, the importance of increasing their awareness on the issue was emphasized.

Keywords: pre-school education, pre-school teacher competencies, child observation techniques, early childhood assessment.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iv
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
SİMGELER VE KISALTMALAR	xv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	1
1.2. Araştırmanın Problem Durumu	4
1.2.1. Ana problem cümlesi.....	4
1.2.2. Alt problemler	4
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.4. Araştırmanın Sayıtları	5
1.5. Tanımlar	5
BÖLÜM II.....	7
KURAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Okul Öncesi Eğitimi.....	7
2.1.1. Okul öncesi eğitimi tanımı ve önemi	7
2.1.2. Okul öncesi eğitimi amaçları	8
2.1.3. Okul öncesi eğitimi ilkeleri	9
2.1.4. Okul öncesi eğitimde bazı yaklaşımlar ve değerlendirme	10
2.1.4.1. Reggio Emilia yaklaşımı.....	10
2.1.4.2. Montessori yaklaşımı.....	11
2.1.4.3. High Scope yaklaşımı	12
2.1.4.4. Waldorf yaklaşımı	13
2.1.5. Okul öncesi eğitim programı	14
2.1.5.1. Okul öncesi eğitim programı özellikleri	15

2.2. Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme	17
2.2.1. Okul öncesi dönem çocuğunu tanımanın önemi	17
2.2.2. Okul öncesi dönem çocuğunu tanıma ve değerlendirmede öğretmen rolü	19
2.2.3. Okul öncesi dönem çocuğunu tanıma ve değerlendirmede öğretmen yeterlikleri.....	20
2.2.3.1. Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri	20
2.2.3.2. Okul öncesi öğretmenliği özel alan yeterlikleri	22
2.2.4. Okul öncesi dönem çocuğunu tanıma ve değerlendirme çeşitleri	25
2.2.4.1. Formal değerlendirme.....	25
2.2.4.2. İnfomal değerlendirme	25
2.2.4.3. Alternatif değerlendirme.....	26
2.2.5. Okul öncesi dönem çocuğunu tanıma ve değerlendirmede kullanılan teknikler	26
2.2.5.1. Gözlem	26
2.2.5.2. Zaman çizelgesi	28
2.2.5.3. Olay örneklem	28
2.2.5.4. Anektod kaydı	29
2.2.5.5. Derecelendirme ölçekleri.....	29
2.2.5.6. Değerlendirme tablosu	30
2.2.5.7. Oyun temelli değerlendirme.....	30
2.2.5.8. Dinamik değerlendirme	30
2.2.5.9. Program temelli değerlendirme	31
2.2.5.10. Sosyometri	31
2.2.5.11. Gelişimsel testler/ standardize testler	32
2.2.5.12. Portfolyo	32
2.2.5.13. Pedagojik dokümantasyon	34
2.2.5.14. Ev ziyaretleri	34
2.3. İlgili Çalışmalar.....	35
BÖLÜM III	41
YÖNTEM	41
3.1. Araştırmanın Modeli.....	41
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	41
3.3. Araştırmacının Rolü	42

3.4. Veri Toplama Araçları.....	43
3.5. Verileri Toplama Süreci.....	45
3.6. Verilerin Analiz Edilmesi.....	46
3.6.1. Okul öncesi öğretmen adaylarının formuna yönelik geçerlik çalışmaları	47
3.6.2. Okul öncesi öğretmen adaylarının formuna yönelik güvenirlik çalışmaları.....	48
3.6.3. Okul öncesi öğretmenlerinin formuna yönelik geçerlik çalışmaları.....	51
3.6.4. Okul öncesi öğretmenlerinin formuna yönelik güvenirlik çalışmaları	52
BÖLÜM IV.....	55
BULGULAR.....	55
4.1. Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme Dersinin Gözlemine Dayalı Bulgular.....	55
4.2. Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme Dersi Sorumlusu Öğretim Elemanlarına Yönelik Gerçekleştirilen Görüşmelere Dayalı Bulgular.....	57
4.3. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarına Yönelik Gerçekleştirilen Forma Dayalı Bulgular.....	69
4.4. Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik Gerçekleştirilen Forma Dayalı Bulgular.....	82
4.5. Dokümantasyon ve Gelişimsel Tanı Kapsamında Alan Uzmanlarına Yönelik Gerçekleştirilen Görüşmelere Dayalı Bulgular.....	93
BÖLÜM V.....	110
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	110
KAYNAKLAR.....	118
EKLER.....	130
EK 1: Ders Sorumlusu Öğretim Elemanı Görüşme Formu	
EK 2: Okul Öncesi Öğretmen Adayı Formu	
EK 3: Okul Öncesi Öğretmeni Formu.....	
EK 4: Alan Uzmanı Görüşme Formu	
EK 5: MEB İzin Formu.....	
EK 6: Başkent Üniversitesi Araştırma İzin Formu.....	
EK 7: Gazi Üniversitesi Araştırma İzin Formu	

EK 8: Hacettepe Üniversitesi Araştırma İzin Formu
EK 9: Ortadoğu Teknik Üniversitesi Araştırma İzin Formu
EK 10: TED Üniversitesi Araştırma İzin Formu
EK 11: İntihal Raporu.....

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Aday formunun KMO ve Barlett's testi sonuçları	48
Tablo 2. Aday formunun açıklayıcı faktör analizi sonuçları	48
Tablo 3. Aday formunun cronbach's alpha katsayısı	49
Tablo 4. Aday formunun Anova sonuçları	49
Tablo 5. Aday formunun hotelling'in t-kare testi sonuçları	50
Tablo 6. Aday formunun sınıf içi korelasyon katsayısı	50
Tablo 7. Öğretmen formunun KMO ve Barlett's testi sonuçları	51
Tablo 8. Öğretmen formunun açıklayıcı faktör analizi sonuçları	51
Tablo 9. Öğretmen formunun cronbach's alpha katsayısı	52
Tablo 10. Öğretmen formunun Anova sonuçları	52
Tablo 11. Öğretmen formunun hotelling'in t-kare testi sonuçları	53
Tablo 12. Öğretmen formunun sınıf içi korelasyon katsayısı	53
Tablo 13. Araştırmaya katılan ders sorumlusu öğretim elemanlarının demografik özellikleri	57
Tablo 14. Araştırmaya katılan ders sorumlusu öğretim elemanlarının “çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin sorumlusu olarak bu dersin yürütülmesi noktasında, teori ve uygulama dengesini nasıl sağlıyorsunuz?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar	62
Tablo 15. Araştırmaya katılan ders sorumlusu öğretim elemanlarının “dersin bulunduğu dönemi uygun buluyor musunuz? Değıştirmek isterseniz hangi döneme koyardınız?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar	66
Tablo 16. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının demografik özellikleri	69
Tablo 17. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının üniversiteleri	70
Tablo 18. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “çocuğu tanıma ve değerlendirme kapsamında hangi dersleri aldınız?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar	70
Tablo 19. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “çocuğu tanıma ve değerlendirme dersi sizce içerik açısından hangi konuları kapsamalıdır?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar	71

Tablo 20. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinde hangi yöntem ve tekniklerin sizin için daha faydalı olacağını düşünüyorsunuz?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar	72
Tablo 21. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin kazandırılması planlanan öğrenme çıktılarına ulaşma seviyesini işaretleyiniz (çocuğu tanımanın önemini ve ilkelerini kavrar)” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar.....	72
Tablo 22. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin kazandırılması planlanan öğrenme çıktılarına ulaşma seviyesini işaretleyiniz (farklı bireysel özelliklere ve hedeflere uygun gözlem tekniğini seçer, geliştirir ve uygular)” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar.....	73
Tablo 23. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin kazandırılması planlanan öğrenme çıktılarına ulaşma seviyesini işaretleyiniz (objektif gözlem değerlendirmeleri yapar ve belgeler)” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar.....	74
Tablo 24. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin kazandırılması planlanan öğrenme çıktılarına ulaşma seviyesini işaretleyiniz (bireysel özelliklere ve hedefe uygun gözlem ve değerlendirme planı hazırlar)” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar	74
Tablo 25. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin kazandırılması planlanan öğrenme çıktılarına ulaşma seviyesini işaretleyiniz (gelişimsel ve programa yönelik okul ve aile iş birliğine dayalı strateji geliştirir)” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar.....	75
Tablo 26. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “bu dersin pandemi sürecinde uzaktan eğitime adaptasyonu amacıyla yapılan içerik ve uygulamaya yönelik değişiklikler konusunda görüşleriniz nelerdir?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar.....	76
Tablo 27. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “bu dersin daha verimli hale gelmesi için önerilerinizi aşağıdaki başlıklar kapsamında belirtiniz (öğrenme çıktıları)” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar	77
Tablo 28. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “bu dersin daha verimli hale gelmesi için önerilerinizi aşağıdaki başlıklar kapsamında belirtiniz (içerik açısından)” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar.....	78
Tablo 29. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “bu dersin daha verimli hale gelmesi için önerilerinizi aşağıdaki başlıklar kapsamında belirtiniz (yöntemler açısından)” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar	79
Tablo 30. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “bu dersin daha verimli hale gelmesi için önerilerinizi aşağıdaki başlıklar kapsamında belirtiniz (ölçme değerlendirme açısından)” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar	80
Tablo 31. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin demografik özellikleri.....	82
Tablo 32. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “çocuğu tanıma ve değerlendirme kapsamında lisans öğreniminizde hangi dersleri aldınız?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar.....	82

Tablo 33. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “çocuğu tanıma ve değerlendirme konusunda kendinizi yeterli buluyor musunuz?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar.....	83
Tablo 34. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “çocuğu tanıma ve değerlendirme çalışmalarına temel oluşturan bilgilerinizin kaynağını belirtiniz” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar	84
Tablo 35. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “çocuğu tanıma ve değerlendirmede hangi yöntem ve teknikleri kullanıyorsunuz?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar.....	84
Tablo 36. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “lisans öğreniminiz sırasında öğrenmiş olduğunuz çocuğu tanımaya yönelik teknikler verilmiştir. Bu teknikleri uygulama sıklığınızı işaretleyiniz (gözlem, örnek kayıt)” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar.....	85
Tablo 37. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “lisans öğreniminiz sırasında öğrenmiş olduğunuz çocuğu tanımaya yönelik teknikler verilmiştir. Bu teknikleri uygulama sıklığınızı işaretleyiniz (zaman örnekleme)” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar	86
Tablo 38. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “lisans öğreniminiz sırasında öğrenmiş olduğunuz çocuğu tanımaya yönelik teknikler verilmiştir. Bu teknikleri uygulama sıklığınızı işaretleyiniz (süre kayıt)” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar	86
Tablo 39. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “lisans öğreniminiz sırasında öğrenmiş olduğunuz çocuğu tanımaya yönelik teknikler verilmiştir. Bu teknikleri uygulama sıklığınızı işaretleyiniz (olay örnekleme, ABC metodu)” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar.....	87
Tablo 40. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “lisans öğreniminiz sırasında öğrenmiş olduğunuz çocuğu tanımaya yönelik teknikler verilmiştir. Bu teknikleri uygulama sıklığınızı işaretleyiniz (basit katılım çizelgesi)” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar.....	87
Tablo 41. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “lisans öğreniminiz sırasında öğrenmiş olduğunuz çocuğu tanımaya yönelik teknikler verilmiştir. Bu teknikleri uygulama sıklığınızı işaretleyiniz (oran skalası)” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar.....	88
Tablo 42. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “lisans öğreniminiz sırasında öğrenmiş olduğunuz çocuğu tanımaya yönelik teknikler verilmiştir. Bu teknikleri uygulama sıklığınızı işaretleyiniz (kontrol listeleri)” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar.....	88
Tablo 43. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “lisans öğreniminiz sırasında öğrenmiş olduğunuz çocuğu tanımaya yönelik teknikler verilmiştir. Bu teknikleri uygulama sıklığınızı işaretleyiniz (sosyometri)” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar.....	89

Tablo 44. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinde karşılaştığınız zorluklar hangileridir?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar.....	89
Tablo 45. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “çocuğu tanıma değerlendirme sürecine yönelik hizmet içi eğitim düzenlenecek olsa katılmayı ne derece düşünürsünüz?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar.....	90
Tablo 46. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “çocuğu tanıma ve değerlendirmeye yönelik MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer almayan ancak olması gerektiğini düşündüğünüz uygulamalar varsa fikirlerinizi belirtiniz.” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar	91
Tablo 47. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “üniversitelerde verilen çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin içeriğini zenginleştirmeye yönelik neler yapılabilir? Fikirlerinizi ve önerilerinizi belirtiniz” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar.....	92
Tablo 48. Araştırmaya katılan alan uzmanlarının demografik özellikleri	93
Tablo 49. Araştırmaya katılan alan uzmanlarının “literatürde sizce hangi konulara yoğunlaşıyor? Yurtdışı literatüre kıyasla sizce yurtiçi literatürde ne durumdayız? Hangi konulara yoğunlaşılmalı?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar	101
Tablo 50. Araştırmaya katılan alan uzmanlarının “sizce pedagojik dokümantasyon ve çocuk tanıma ve değerlendirme aynı anlama gelen kavramlar mıdır? Benzerlikleri ve farklılıkları konusunda neler söyleyebilirsiniz? Kullanım alanları açısından nasıl bir çerçevede ele alınmalı?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar	102
Tablo 51. Araştırmaya katılan alan uzmanlarının “Milli eğitimin okul öncesi eğitim programında öğretmenleri “çocuk tanıma ve değerlendirme, kaydetme (dokümantasyon) konusunda yeterince yönlendirdiğini rehberlik ettiğini, düşünüyor musunuz? Varsa eksiklikleri nasıl giderilebilir?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar	105
Tablo 52. Araştırmaya katılan alan uzmanlarının “Bildiğiniz üzere alanda çok fazla standardize testler, ölçekler ve envanterler bulunuyor. Sizce öğretmen adaylarının mesleğe başlarken yetkinlik kazanması gerektiğini düşündüğünüz bu tür ölçekler, bu envanterler varsa nelerdir?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar.....	106

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Araştırmanın veri toplama sürecine yönelik akış şeması 45

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
YÖK	Yükseköğretim Kurulu
ÖA	Öğretmen Adayı
OÖ	Okul Öncesi Öğretmeni
ÖE	Öğretim Elemanı
AU	Alan Uzmanı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın problem durumu, araştırmanın sınırlılıkları ve araştırmanın sayıltıları başlıklarına yer verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Kaliteli bir erken çocukluk eğitimi; erken çocukluk dönemi çocuğunun gelişiminin ve değişiminin etkili bir şekilde değerlendirilmesi gerektiğini ön planda tutmaktadır (McAfee ve Leong, 2012). Çağdaş eğitim anlayışının en önemli basamağı olan erken çocukluk eğitiminde değerlendirme, çocuğun çok yönlü gelişimini destekleyebilmek adına kullanılan ve son yıllarda üzerinde titizlikle durulan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Snow ve Van Hemel, 2008). Erken çocukluk dönemi, insan yaşamının ilk yıllarını kapsayan ve çocuğun bilişsel, fizyolojik ve sosyal gelişimlerinin en hızlı olduğu kritik dönem olarak yapılan araştırmalarla kanıtlanmıştır. Dolayısıyla, bu dönemde çocuğun doğru ve etkili bir şekilde tanınması, gözlemlenmesi ve yönlendirilmesi önem taşımaktadır (Yılmaz Topuz, 2015).

Erken çocukluk döneminde değerlendirme ilkelerini Wortham (2000) şu şekilde açıklamıştır:

1. Değerlendirme çocuklar için fayda sağlamalıdır.
2. Erken çocukluk dönem çocuklarından doğru bilgi toplamak zor ve karmaşıktır. Doğru değerlendirmelerin yapılabilmesi için, çocuğa doğrudan ulaşılmalı ve eğitim programlarının kalitesinin iyileştirilmesi gereklidir.
3. Değerlendirme belli bir amaca göre yapılmalı ve bu amaç objektif olmalıdır. Bir amaç için tasarlanmış değerlendirme başka amaçlar için geçerli olmayabilir. Değerlendirme tüm boyutlarıyla amacına uygun olmalı ve bu boyutlara ulaşmalıdır.
4. Değerlendirme politikaları, değerlendirmenin geçerliği ve güvenilirliğinin çocukların yaşı ile arttığını kabul edecek şekilde tasarlanmalıdır. Çocuk ne kadar küçük ise,

güvenilir ve geçerli değerlendirme verilerini elde etmek o kadar zordur. Güvenilirlik ve geçerlilik ile ilgili sorunlar nedeniyle, bazı tür değerlendirmeler çocuklar belli bir olgunluğa erişene kadar ertelenmelidir, diğer değerlendirme türleri ise gerekli önlemler alınarak yapılmalıdır.

5. Değerlendirme hem içerik hem de değerlendirme teknikleri açısından yaşa uygun olmalıdır. Çocukların gelişim alanlarına yönelik değerlendirme yapılırken tüm gelişim alanları göz önünde bulundurulmalıdır. Yaş ve gelişim düzeyine uygunluğu göz ardı edilmemelidir.
6. Değerlendirmede dil önemli bir konudur. Değerlendirmenin dili, ortak dil olarak kabul edilmelidir. Değerlendirme yapılırken dil, düzen ve akışın bütünlüğü ön planda tutulmalı, sonraki değerlendirmelere yol gösterici olmalıdır.
7. Aileler, değerlendirme sonuçları için etkili bir bilgi kaynağı ve bununla birlikte hedef kitle olmalıdır. Değerlendirme sürecinde ebeveynlerin aktif rol oynaması sağlanmalıdır ve sürecin her aşamasında yer almaları gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır.

Erken çocukluk eğitiminde çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinin nitelikli olabilmesi için en büyük sorumluluk okul öncesi öğretmenlerine düşmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme unsuruna yönelik yeterliliklerinin olması gerekmektedir (Uzun, 2013). Değerlendirme uygulamalarının öneminin her ne kadar farkında olursa dahi okul öncesi öğretmenleri genellikle değerlendirme konusunda zorluklar yaşamaktadırlar (Darling-Churchill ve Lippman, 2016). Çocuğu tanıma ve değerlendirme uygulamalarında kullanılan tanıma teknikleri çeşitli ve çok sayıda olmasına rağmen, erken çocukluk eğitimcilerinin bu teknikler ile ilgili farklı bakış açıları bulunmaktadır. Ancak erken çocukluk döneminde tanıma çalışmalarında yer alan teknikler tek başına kullanıldığında değerlendirme adına bir karşılığı yoktur (McAfee ve Leong, 2012). Erken çocukluk dönemindeki çocuklarla kurulacak iletişim ve gelişim özellikleri esas alınarak, çocuğun doğal ortamında değerlendirilmesi ve yaş-gelişim seviyesine uygun olan tekniklerin seçilmesi gerekmektedir (Marra, 2004; Bayhan 2017). Özellikle gözlem süreci, erken çocukluk dönemindeki çocuklar için önemli olmakla birlikte, çocuğu doğal koşullarda tanıma fırsatı sağlar ve çocuğu daha derin bir şekilde anlamayı mümkün kılar (Lidz, 2003).

Gerçekleştirilen araştırmalarda (Diffily, 1994; Taner, 2005; Buldu, 2010; Kwi-Ok ve Jung-In, 2011; Uzun, 2013; Turupcu, 2014; Şahin, 2014; Durukan ve Şahin, 2015; Buldu

ve Tantekin Erden, 2017; Ulusoy, 2019; Bayraktaroğlu ve Ayekin Dülger, 2020; Işıkoğlu Erdoğan vd., 2021) genellikle okul öncesi öğretmenlerinin erken çocukluk döneminde değerlendirme uygulamalarına yönelik yeterlilikleri ve görüşleri ön plandadır. Söz konusu araştırmaların (Trepanier-Street, McNair ve Donegan, 2001; Brown ve Relfe, 2005; Can Gül, 2009; Özkan, 2015; Yılmaz Topuz, 2015; Yılmaz Topuz ve Erbil Kaya, 2016; Türkoğlu, 2017; Karaman ve Karaman, 2017; Güneş, 2018; Yiğit vd., 2019; Aras, 2019; Elden, 2019) örneklem gruplarını okul öncesi öğretmenleri, okul öncesi öğretmen adayları ve sınırlı olarak da okul öncesi dönem çocuklarının aileleri oluşturmaktadır. Çalışmalarda (Diffily, 1994; Brown ve Rolfe, 2005; Taner, 2005; Schappe, 2005; Buldu, 2010; Kwi-Ok ve Jung-In, 2011; Uzun, 2013; Şahin, 2014; Turupcu, 2014; Özkan, 2015; Durukan ve Şahin, 2015; Yılmaz Topuz, 2015; Yılmaz Topuz ve Erbil Kaya, 2016; Aras, 2017; Türkoğlu, 2017; Buldu ve Tantekin Erden, 2017; Güneş, 2018; Ulusoy, 2019) daha çok değerlendirme uygulamaları nasıl, neler yapılıyor ve zorluklar neler vb. amaçlarına yönelinmiştir. Bu noktadan hareketle bu araştırmada erken çocukluk döneminde çocuğu tanıma ve değerlendirme çalışmalarının etkililiği okul öncesi öğretmen adayları, okul öncesi öğretmenleri ve okul öncesi öğretmenliği alan uzmanları tarafından ortak bir bakış açısıyla bütünleştirilmeye çalışılmıştır. Araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme uygulamalarında meslek içerisindeki ihtiyaç duyduğu noktalar tespit edilmeye çalışılmış, lisans öğrenimi sırasında verilen çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin kapsamına yönelik okul öncesi öğretmen adaylarının düşünceleri ve önerileri alınmış, okul öncesi öğretmenliği bölümü alan uzmanlarının çocuğu tanıma ve değerlendirme dersine yönelik görüşleri ve önerileri ile birlikte okul öncesi öğretmenlerinin sahada yapmış oldukları uygulamaların etkililiği ve değerlendirme becerileri ile ilgili fikir ve önerilerde bulunulması sağlanmıştır. Bu bağlamda, bu araştırmanın erken çocukluk eğitiminde çocuğu tanıma ve değerlendirme noktasında okul öncesi öğretmenliğine yönelik mesleki yaşantıları iyileştirebileceği, okul öncesi öğretmenlerin değerlendirme uygulamalarının etkililiği hakkında bilgi sağlanarak lisans öğrenimi sırasında yürütülen derslerinin kalitesine etki edeceği düşünülmektedir. Bu araştırma en genel anlamıyla çocuğu tanıma ve değerlendirme uygulamalarının ilk olarak lisans öğrenimi sırasında verilmekte olan dersin içeriğinin ve kapsamının zenginleştirilmesini sağlayarak, okul öncesi öğretmeni, okul öncesi öğretmen adayı ve okul öncesi öğretmenliği bölüm uzmanlarının görüşleri doğrultusunda alanyazına katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

1.2. Araştırmanın Problem Durumu

1.2.1. Ana problem cümlesi

Araştırmanın ana problem cümlesi, “Okul öncesi eğitim paydaşlarının bakış açısıyla çocuğu tanıma ve değerlendirme uygulamalarının yeri, önemi, kazanımları, kapsamı, öğretmen yeterliliklerine katkısı nasıldır, zayıf ve güçlü yönleri, iyileştirme önerileri nelerdir?” olarak tanımlanmıştır. Bu amaçla altı farklı üniversitenin aynı programında okuyan okul öncesi öğretmen adayları, farklı okullarda çalışan mezun öğretmenleri, bu dersin alan uzmanları ve hali hazırda bu dersi yürütmekte olan beş farklı üniversitedeki öğretim elemanlarının görüşlerine başvurularak bu soruya cevap aranmıştır.

1.2.2. Alt problemler

Araştırmanın amacı ve hedeflenen ana problem durumu doğrultusunda ortaya çıkan alt problemler şu şekildedir:

- Okul öncesi öğretmen adaylarının çocuğu tanıma ve değerlendirmeye yönelik görüşleri nelerdir?
- Okul öncesi öğretmen adaylarının çocuğu tanıma ve değerlendirmeye yönelik kendi yeterlilik düzeyleri hakkındaki görüşleri nasıldır?
- Okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanıma ve değerlendirmeye yönelik görüşleri nedir?
- Okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanıma ve değerlendirmeye yönelik kendi yeterlilik düzeyleri hakkında görüşleri nasıldır?
- Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersi öğretim elemanlarının “hedef, içerik, yöntem ve ölçme değerlendirme” alt başlıkları noktasındaki görüşleri nasıldır?
- Çocuğu tanıma ve değerlendirme konusunda hizmet öncesi ve hizmet içi yapılması gereken iyileştirmeler noktasında alan uzmanlarının görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın belli başlı sınırlılıkları şu şekilde sıralanmıştır:

- Bu araştırma Ankara ilinde Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü bulunan Ankara, Başkent, Gazi, Hacettepe, ODTÜ, TED üniversitelerinde

çocuğu tanıma ve değerlendirme dersini almış aday öğretmenler, bu üniversitelerde çocuğu tanıma ve değerlendirme dersi sorumlusu öğretim elemanları ve Çankaya, Etimesgut, Polatlı ve Yenimahalle ilçelerinde yer alan erken çocukluk eğitim kurumlarında çalışan okul öncesi öğretmenleri,

- Araştırma 2020-2021 Bahar Yarıyılı ve 2021-2022 Eğitim Öğretim Yılı,
- Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına katılım gönüllük esasına dayalı olmaktadır. Bu nedenle erişim sağlanan örneklemden kısıtlı düzeyde veri toplanabilmesi,
- Veri toplama sürecinin pandemi şartlarına denk düşmesi sebebiyle paydaşlara erişim noktasında aksamalar yaşanmıştır. Bu sebeple bazı durumlarda araştırmaya olan katılımın çevrimiçi veya uzaktan olmasını gerektirmesi ve ulaşılabilirliğin olumsuz yönde etkilenmesi,
- Araştırmaya dahil olan katılımcıların veri toplama araçlarında belirtilen maddeleri içtenlikle cevaplayamaması,
- Araştırmada kullanılan veri toplama araçları,

ile sınırlıdır.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

- Araştırmada yer alan katılımcıların veri toplama araçlarına vermiş oldukları yanıtların samimiyet ve dürüstlük çerçevesinde olduğu düşünülmektedir.
- Erken çocukluk döneminde çocuğu tanıma ve değerlendirmenin öneminin ve yeterliliğinin aday öğretmenler, öğretmenler ve uzmanlar olmak üzere tüm paydaşlar tarafından benimsendiği görüşü hakimdir.

1.5. Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: “Bireyin doğduğu andan itibaren ilköğretime başlayacağı zamana kadar geçen 0-6 yaş arasındaki dönemi içine alan ve çocuğun sonraki yaşlarında önemli bir yere sahip olan; sosyal, duygusal, fiziksel, dil ve zihinsel gelişimlerinin önemli ölçüde tamamlandığı, bu çerçevede çocuğun kişiliğinin oluşmaya başladığı, kurumlarda ve ailede verilen eğitim ve gelişim süreci” olarak ifade edilir (Aral vd., 2003).

Okul Öncesi Eğitim Kurumu: Okul öncesi dönem çocuklarına eğitim verilmesini sağlayan anasınıfı, anaokulu ve uygulama sınıflarıdır (MEB, 2014).

Okul öncesi Eğitim Programı: Okul öncesi eğitim kurumlarındaki çocukların öğrenme süreçlerini içeren, bütüncül gelişimlerinin bireysel farklılıkları gözetilerek kazanım ve göstergeler aracılığıyla desteklenmesini açıklayan ve okul öncesi öğretmenlerine rehberlik eden programdır (MEB, 2013).

Okul Öncesi Dönemde Değerlendirme: Okul öncesi dönemde çocuğu tanımak ve anlamak için çeşitli teknikler kullanılmaktadır. Bu dönemde değerlendirme, farklı tanıma teknikleri aracılığı ile çocuğun gelişim ve öğrenme seyri hakkında bilgi edinme süreci olarak tanımlanmaktadır (McAfee, Leong ve Bodrova, 2004).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Okul öncesi eğitimi

2.1.1. Okul öncesi eğitimi tanımı ve önemi

Eğitim, insanların davranışlarında istendik değişiklikler oluşturma süreci olarak ifade edilebilir. 0-8 yaş arasındaki dönemi ifade eden erken çocukluk çağı, bireylerin gelecekte sergileyecekleri bütün özellikleri kazanmasında önemli bir dönem olarak kabul edilir (Yıldız, 2004). Yaşamın ilk dönemlerinde beyin ve sinir sistemi ve bunlara paralel olarak çocuğun öğrenme kapasitesi hızlı bir şekilde artar. Söz konusu hızlı gelişim döneminde edinilen temel beceri ve bilgiler, onların daha sonraki tecrübelerindeki başarı şansının artmasına neden olur. Okul öncesi eğitim kurumları; düzenleyecekleri öğrenim yaşantıları sayesinde çocukların duyularının gelişmesine ve algılama kuvvetlerine katkı verebilirler (Oğuzkan ve Oral, 1997).

Farklı bir kaynakta ise okul öncesi eğitim; “insanların doğumundan 6 yaşına kadar olan dönemde çocuğun gelişim alanlarının tamamını desteklemeye yönelik, çocuğun bireysel farklılıklarını ve gelişimsel özelliklerini dikkate alarak, potansiyelinin ortaya çıkarılmasını ve geliştirilmesini amaçlayan, onu ilkokula hazırlayan, içinde yaşadığı toplumun kültürel değerlerini tanımasını ve özümsemesine yardım eden ve bunların tamamı için uygun bir ortam sağlayan; bir okul öncesi eğitim kurumunda, aile içerisinde veya alternatif programlarda verilen, belli bir plan ve sisteme sahip olan eğitim süreci” olarak ifade edilmektedir (Kuru, 2009).

Hayatın ilk 6 yılını içine alan okul öncesi okul öncesi dönem, çocukların gelişiminin en hızlı olduğu zaman dilimidir. Okul öncesi dönem, çocukların hayatındaki bütün gelişim dönemleri dikkate alındığında, gelişim alanları arasındaki karşılıklı ilişkinin en fazla olduğu dönem olarak dikkat çeker (Aktaş vd., 2014).

Okul öncesi dönemi içine alan yıllar, diğer dönemlere kıyasla gelişimin her yönden birbiriyle ilişkisinin yoğun olduğu dönemdir. Bireyin duygusal ve sosyal gelişimi birbirini etkilemekle beraber aynı paralelde gelişim gösterir. Bunun yanında dil gelişiminin sağlanması için çocuğun konuşma organlarının biyolojik bakımdan gelişmesi ve içinde yer aldığı sosyal çevreyle iletişime girmesi gerekir. Psikomotor gelişimin büyük öneme sahip olduğu bu dönemde, psikomotor gelişim ile bilişsel gelişim arasında paralellik vardır. Bu yüzden ilgili dönemdeki gelişim alanları değerlendirirken sürekli birbiriyle ilişkili olduğunu dikkate almak gerekir. Bireyin tüm hayatı boyunca gelişimin devamlılık gösterdiğinin bilinmesiyle beraber, pek çok gelişimin temeli olan okul öncesi dönem, gelişim bakımından son derece önemlidir (Oktay, 2002).

Hayatın bu dönemi bireyin kişiliğinin oluşumunda, temel beceri ve bilgileri edinmesinde ve pozitif tutum ve alışkanlıkları kazanmasında kritik öneme sahiptir. Erken çocukluk dönemi çocuğun ilgiye, sevgiye ve şefkate en fazla ihtiyacı olduğu ve çevreden gelebilecek olası etkilere karşı da en açık olduğu dönem olarak dikkat çeker. Bu yüzden okul öncesinde verilecek olan eğitim, kişinin ilerleyen yıllarda yaşamını direkt olarak etkileyeceği için kritik önem taşır (Aral vd., 2003).

Çocuklarda sağlıklı büyümenin, gelişimin ve öğrenmeye dair pozitif tutumlar oluşturma yolu nitelikli ortam uyarıcıları, pozitif duygusal ve sosyal deneyimler, zengin dil etkileşimleri ve çocuğun bağımsız olarak hareket edebildiği bir ortamın oluşturulması ile mümkün olabilir. Bunu yapabilmek için de sağlıklı bir aile ortamının ve etkili bir okul öncesi eğitiminin verilmesi gerekir (MEB, 2013).

2.1.2. Okul öncesi eğitimi amaçları

Okul öncesi eğitiminin hedef ve görevleri Milli Eğitimin temel ilkelerine ve genel amaçlarına uygun olarak (MEB, 2013);

- Çocukların duyu, zihin ve beden gelişimini ve iyi alışkanlıklar edinmesini sağlamak,
- Çocukları ilkokula hazırlamak,
- Koşulları elverişli olmayan çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı oluşturmak,

- Çocukların Türkçeyi güzel ve doğru olarak konuşmalarını sağlamak şeklindedir.

Yukarıda yer alan hedefler kendi sosyoekonomik ve kültürel yapımıza uygun şekilde düzenlenmiştir. Okul öncesi eğitiminin evrensel hedeflerini üç noktada toplamak mümkündür. Bunlardan ilki toplumsal hedeflerdir. Toplumsal hedefler; çocukların eğitimlerini sağlama, kişisel gelişimlerine katkı verme, çocukların sosyal gelişimlerini ilerletme olarak ifade edilebilir. Eğitici hedefler ele alındığında; çocukların duyu organlarının gelişimini sağlama ve çevresine karşı duyarlılığını arttırma şeklindedir. Gelişimsel hedefler ise çocukların kendi öz gelişimini desteklemenin yanında farklı deneyimler yaşamasına imkân vermek olarak da belirtilebilir (Turaşlı, 2007).

Okul öncesi eğitimin hedefleri ele alındığında, çocukların daha iyi bir şekilde geleceğe hazırlanmaları ve kendilerini geliştirmeleri noktasında bir şart olduğu ifade edilebilir. Bunların yanında okul öncesi eğitim, çocukları ilköğretime hazırlamak ve gelişimlerine destek olmanın yanında, çocukların sosyoekonomik durumlarından kaynaklı dezavantajları bulunuyorsa bunları da en aza indirmeyi amaçlamaktadır (Özaslan, 2019).

2.1.3. Okul öncesi eğitimi ilkeleri

Okul öncesi dönem, hayatın temel taşı olarak önemsenir ve bu dönemde çocuğun gelişim seyri en üst düzeydedir. Yaş gruplarının gelişim özellikleri, o yaş grubu için ortaktır, fakat her çocuğun biricik olduğu da dikkate alınmalıdır (İş, 2017).

Okul öncesi eğitimi bazı temel prensiplere dayanır ve bunlar şu şekildedir (MEB, 2013):

- Okul öncesi eğitimi bireyin ihtiyaçları ve farklılıkları dikkate alınarak verilmelidir.
- Bu eğitim çocukların duygusal, sosyal, motor, bilişsel ve dil gelişimini desteklemeli, onları ilkokula hazırlamalı ve öz bakım becerileri kazanmalarını sağlamalıdır.
- Okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların ihtiyaçlarına cevap vermek için demokratik eğitim anlayışına uygun şekilde öğrenme ortamları oluşturulmalıdır.
- Etkinlik yapılırken çocukların ihtiyaç ve ilgilerinin yanında okulun ve çevrenin imkanları da dikkate alınmalıdır.
- Eğitimde çocukların bildiklerinden başlanmalı ve deneyerek öğrenmelerine imkan verilmelidir.

- Çocukların Türkçeyi güzel ve doğru konuşmalarına gerekli önemin verilmesi gerekir.
- Bu dönemdeki eğitimle çocukların sevgi, saygı, sorumluluk ve dayanışma gibi duygu ve davranışları geliştirilmelidir.
- Eğitim, çocukların kendine güven ve saygı duymasını sağlamalı ve onlara öz denetim kazandırmalıdır.
- Bu yaş grubu için oyun, en etkili öğrenme yöntemidir.
- Çocuklarla iletişim kurarken onların kişiliklerini zedeleyici şekilde konuşulmamalı, kısıtlama ve baskılar olmamalıdır.
- Çocukların bağımsız davranışlar sergilemesi desteklenmeli, yardıma ihtiyaçları olduğu yetişkin desteği, rehberliği ve yakınlığı etkili şekilde sağlanmalıdır.
- Çocukların başkalarının ve kendilerinin duygularını fark etmesine imkan verilmelidir.
- Çocukların yaratıcı ve eleştirel düşünme yetenekleri, hayal güçleri ve iletişim kurma becerileri desteklenmelidir.
- Eğitim programları hazırlanırken aile ve diğer çevre unsurlarının dikkate alınması gerekir.
- Eğitim sürecine bireyin ve ailesinin etkin katılımına imkân verilmelidir.
- Okul öncesi eğitim ile rehberlik hizmetleri bütünleştirilmelidir.
- Çocukların gelişimi ve okul öncesi programları düzenli olarak değerlendirmelidir.
- Değerlendirmeden elde edilen sonuçların çocukların, öğretmenin ve programın geliştirilmesi için etkili olarak kullanılması gerekir.

2.1.4. Okul öncesi eğitimde temel yaklaşımlar ve değerlendirme

Okul öncesi eğitimin etkililiğinin ve niteliğinin arttırılması oldukça değerlidir. Bu doğrultuda okul öncesi eğitim programlarının oluşturulmasında çocuğu merkeze alan yaklaşımların benimsenmesi ve uygulamalarının gerçekleştirilmesi noktasında eğitimcilere önemli görevler düşmektedir. Bu bölümde çocuk merkezli temel yaklaşımlara, bu yaklaşımların felsefeleri ve değerlendirme uygulamaları ile ilgili bilgilere değinilmiştir.

2.1.4.1. Reggio Emilia yaklaşımı

1970 yılında İtalya’da okul öncesi eğitimde köklü değişiklikleri sağlamak amacıyla yola çıkan, okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasını hedefleyen uygulama Malaguzzi

tarafından geliştirilmiştir. Reggio Emilia yaklaşımının temel felsefesi, “*çocuğun yüz dili*” dir. Bu felsefeye göre çocuk doğrudan yaşadığı her şeyi soyut olarak sembolize eder, arkadaşlar ile etkileşimde bulunur ve öğretmen sadece rehber rolünde süreçte bulunur (Temel ve Dere, 1999). Malaguzzi bu yaklaşımda; Piaget, Vygotsky ve Bruner’in sosyal yapılandırmacılığa dayalı ifadelerinden etkilenmiştir (Edwards, 2002).

Reggio Emilia yaklaşımı çocuğun nasıl öğrendiğine odaklanır ve temelinde aktif öğrenmeyi esas alır. Öğretmen, öğrenme sürecinde çocuğun rehberi olarak yer alır ve çocuğu doğrudan gözlemler, onları tanımaya ve anlamaya çalışır ve bu sayede onların düşüncelerini anlamlandırılmasını sağlar (Yaşar Ekici, 2015). Yaklaşımda aynı zamanda çocuğu engelleyen duvarların çocuk tarafından ortadan kaldırılması hedeflenir. Reggio Emilia yaklaşımının en önemli noktalarından birisi ise dokümantasyon uygulamalarıdır. Dokümantasyon; yaklaşımın anahtarıdır ve öğretmenlere çocukları keşfetmeleri için anlamlı bilgiler sunar (Fawcett ve Hay, 2004). Bununla birlikte eğitimci, çocuk ve ebeveyn arasında iletişim ağını oluşturan bir köprü niteliğindedir (Güneş, 2018). Dokümantasyon; çocukların doğal ortamlarında birebir gözlemler gerçekleştirilerek gelişimlerinin takip edilmesi ve tanıma-değerlendirme uygulamalarının çocukların istekleri doğrultusunda şekillendirilmesidir (Weigand, 2011). Dokümantasyon uygulamalarında sonuçta ortaya çıkan ürünler değil, önemli olan süreç boyunca çocuk hakkında elde edilen çeşitli bilgilerdir. Reggio Emilia yaklaşımında değerlendirmenin bir yönü olarak görülen dokümantasyon çalışmaları üç adımdan oluşmaktadır; ilk adım gözlemin yapılması, ikinci adımda gerçekleştirilen gözlemler, davranışlar ve ortaya çıkan ürünler birleştirilir ve üçüncü adım olarak süreçte elde edilen bilgilerin analiz edilerek yorumlanmasıdır. Öğretmen dokümantasyon sürecinde sıklıkla anekdotlar yazar, ses ve görüntü kaydı alır (Fraser ve Gestwicki, 2002). Bu bilgiler doğrultusunda Reggio yaklaşımında dokümantasyon uygulamalarında çocuğun değerlendirilmesinin süreç odaklı yürütüldüğünü söylemek mümkündür.

2.1.4.2. Montessori yaklaşımı

Geliştirmiş olduğu yaklaşıma adını veren, günümüzde dünyadaki birçok okul öncesi eğitim ekolünün oluşmasına öncülük etmiş ve İtalya’nın ilk kadın doktoru unvanına sahip yaklaşımın sahibi Maria Montessori’dir. Bu yaklaşımın temel felsefesi; çocuğun bireysel sorumlulukları alabilme becerisinin sağlanması ve çocuğa göre organize edilmiş çevrede özgürce davranışlarını sürdürmesidir (Temel, 1996).

Çocuk merkezli eğitim anlayışını temel alan Montessori yaklaşımında, materyaller de özel bir şekilde tasarlanmaktadır ve çocuğun hata kontrolü, araştırma yapma, öz disiplin ve öz saygı vb. becerilerinin kazanılmasını desteklemektedir (Aytaç, 2006). Bu yaklaşımda öğretmen çocuğun gelişim seyrine yanında sadece rehberi olarak yer alır ve süreç müdahalelerde bulunmaz. Montessori öğretmenin en önemli özelliklerinden bir tanesi de çok iyi gözlem yapabiliyor olmasıdır. Burada öğretmen çocuğun doğrudan gözlemcisi konumunda yer almaktadır (Ünver, 2016). Montessori yaklaşımda gerçekleştirilen değerlendirme uygulamalarında başarı seviyesine göre değerlendirmeden uzak durulmak ile birlikte çocukların üst düzey bilişsel becerilerinin değerlendirilmesine yönelik alternatif değerlendirme uygulamaları tercih edilmektedir (Edwards, 2003). Bu yaklaşımda kullanılan değerlendirme basamakları şu şekilde ifade edilmektedir; gözlem, öğrencinin öz değerlendirmesi, portfolyolar, çocuk/ aile/ öğretmen konferansları ve anlatı ilerleme raporlarıdır (Ulutaş ve Tutkun, 2015).

2.1.4.3. High Scope yaklaşımı

1962 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde David Weikart tarafından geliştirilen program günümüzde birçok ülkede uygulanmaktadır. Etkin öğrenme ve çocuk merkezli eğitimi temel alan High Scope yaklaşımında bireysel, küçük grup ve büyük grup etkinlikleri ön planda tutulmaktadır. Etkinlikler planlanırken, “planla, yap, değerlendir” döngüsü çerçevesinde düzenlemeler yapılır. Etkin öğrenmenin oluşabilmesi için çocuğa farklı materyaller sunulmalı, bu materyalleri kendilerinin seçmeleri sağlanmalıdır (Yıldız, 2000). Aynı zamanda sınıflarda çocukların ilgileri doğrultusunda öğrenme merkezleri de yer almaktadır.

Çocukları için anlamlı öğrenmenin kendileri tarafından planlandığı, uygulamalarının yapıldığı ve kendi uygulamalarının kendileri tarafından değerlendirmesi gerektiği görüşü hakimdir (Ünver, 2016). Okul öncesi öğretmeni çocukların öğrenme sürecini gözlemler, inceler ve rehberlik eder. Çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını giderilmesi ve gelişimlerinin iyileştirilmesi adına okul öncesi öğretmeni, çocuk- çevre etkileşiminin yüksek tutulmasını sağlayıcı becerilere sahip olmalıdır. High Scope sınıflarındaki okul öncesi öğretmenlerinin rolleri şu şekildedir: (Henniger, 2004).

- Okul öncesi öğretmeni çocuklar ile birlikte kendileri de öğrenen konumunda süreçte yer almaktadır.

- Okul öncesi öğretmeni, çocuğun gelişim seyrini takip edebilmek ve çocuğa yönelik uygulamalar gerçekleştirebilmek için etkili gözlemlerde bulunmalıdır. Gözlemlerini yapabilmek için “*Child Observation Record (COR)*” adında gözlem defterleri vardır.
- Okul öncesi öğretmeni, öğrenme ortamlarını çocukların ihtiyaçlarına ve öğretim durumlarına göre şekillendirmelidir.
- Çocuklar ile olan iletişimi yüksek, motive edici ve sevgiye dayalı olmalıdır.

High Scope yaklaşımında değerlendirme çocuğun ve programın değerlendirilmesi olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. Çocuğun değerlendirilmesinde standart testlerin kullanılmasının yanı sıra çocuğun doğal ortamında birebir tanıdığı kişiler tarafından performansının değerlendirilmesine dayanan, çocuğun bütüncül gelişimini ele alan otantik değerlendirme yaklaşımı esas alınmaktadır (Önder, 2014). Ayrıca değerlendirme çalışmalarında okul öncesi öğretmeni çocuk hakkındaki gözlemleri Child Observation Record (COR) adındaki gözlem defterlerine kaydetmektedirler.

2.1.4.4. Waldorf yaklaşımı

Bu yaklaşım Rudolf Steiner tarafından 1919 yılında Almanya’da ortaya atılmıştır. Çocuğu bütünüyle eğitmek felsefesinin temelde olduğu yaklaşımda, “*baş, kalp ve el*” in eğitimi amaçlanmaktadır (Astley ve Jacson, 2000). Waldorf okullarında estetik ön planda yer almaktadır. Doğallığın tamamen ön planda olduğu bu modelde plastik ve teknolojiden kesinlikle uzak durulmaktadır (Toran, 2014).

Yaklaşımda akademik bilginin öğretime yer yoktur ve çocuğun bireysel ilgi ve yeteneklerinin doğrultusunda üst seviyelere ulaşmalarına rehberlik edilmektedir. Çocuklara öğretilmek istenenler anlamsızdır, öğrenme potansiyelleri doğrultusunda öğrenme süreçleri planlanır ve gerçekleştirilir. Waldorf yaklaşımı çocuğun bütüncül bir şekilde değerlendirilmesini ve bu açıdan öğrenme süreçlerinin de etkililiğinin bir anlam kazanacağını savunmaktadır (Yaşar Ekici, 2015). Bu okullardaki öğretmenler çocukların gelişim süreçlerinin takip edilmesi ve öğrenme ortamlarının düzenlenmesi noktasında rehber olarak bulunurlar.

Waldorf yaklaşımda değerlendirme süreci öğretmenler tarafından oldukça titizlik ile yürütülmektedir. Değerlendirme sürecinin geleneksel yöntemler ile yapılmasının çocuğun bütüncül bir şekilde değerlendirilmesini kısıtladığı ve çocuğun gerçek performansını

yansıtmadığı düşünülmektedir (Edwards, 2002). Waldorf sınıflarında öğretmenin öncelikli görevi çocuğu sınıfa girdiği andan itibaren gözlemlemektir ve yaklaşımın temelini gözlemler oluşturmaktadır. Değerlendirme sürecinde çocuğun çok yönlü gelişimi ön planda tutularak, güçlü ve zayıf yönlerinin iyileştirilmesine yönelik programlar yapılmaktadır (Çelik, 2013).

2013 MEB Okul Öncesi Eğitim Programı model olarak eklektik yapıdadır (MEB, 2013). Bu bilgiden yola çıkılarak ülkemizdeki hali hazırdaki okul öncesi eğitim programımızın, yukarıda açıklamaları bulunan okul öncesi eğitim yaklaşımları ile birlikte entegre edildiği görülmektedir. Reggio Emilia, High Scope, Montessori gibi eğitim modellerinde değerlendirme uygulamalarının süreç odaklı yapıldığı, programlarda yer alan değerlendirme unsurunun çocuklar için önemli olduğu, bu yaklaşımların temelinde “gözlem” çalışmalarının olduğu ve gözlem yapmanın çocuğun bütüncül gelişiminin takibi açısından oldukça kıymetli olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Yiğit vd., 2019).

2.1.5. Okul öncesi eğitim programı

Okul öncesi eğitim programı, okul öncesi kurumlarında öğrenim gören çocukların aktif öğrenme yaşantılarıyla nitelikli büyümelerini; bütüncül gelişimlerinin en üst seviyeye gelmesini, öz bakım becerilerini kazanmalarını ve ilkokula hazırlanmalarını sağlamak için geliştirilmiştir. İlgili program, çocukların gelişimlerini desteklemenin yanında bütün gelişim alanlarındaki yetersizlikleri engellemeyi hedeflediğinden önleyici ve destekleyici boyutlara da sahip olan çok yönlü bir programdır (MEB, 2013).

Program, çocukların gelişim özelliklerine ve seviyesine dayanan ve bu noktada, bütün gelişim alanlarını hedefleyen “gelişimsel” bir program olarak ifade edilir. “Sarmal” özellikteki bu program, model olarak ise “eklektik”tir. Programda “gösterge” ve “kazanım”lar temeldedir. Çocukların gelişim özellikleri yaş gruplarına göre, gösterge ve kazanımlarsa bütün olarak ele alınmaktadır. Gelişim özellikleri bilimsel çalışmalara bağlı olarak üç farklı yaş grubuna göre düzenlenmiştir. Fakat öğretmen kendi grubunda yer alan çocuklar için program içerisinde gösterge ve kazanımları seçerken çocukların gelişim özelliklerini dikkate almalıdır. İhtiyaç halinde programda bulunmayan bir gösterge veya kazanım, öğretmen tarafından belirlenerek eğitim planına dahil edilebilir. Bu düzenlemelerde gerekçelerin doğru olarak belirlenmesine, eklenen gösterge ve kazanımların Türk Milli Eğitimi’nin amaçları, okul öncesi eğitimin amaçları, programın

temel felsefesi, özellikleri ve hedefleriyle tutarlı olmasına, diğer kazanımlarla çelişmemesine özen gösterilmesi gerekir (MEB, 2013).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulmuş olan okul öncesi eğitim programlarında değerlendirme basamağı önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrenme süreçlerinde çocuğun bütüncül bir şekilde değerlendirmesi ön planda tutulur. Program; çocuk, öğretmen ve programın değerlendirilmesi gerektiğini ifade eder ve her bir değerlendirmeden elde edilen bilgiler birbiri ile iç içe kullanılarak öğrenme süreçlerini destekler (MEGEP, 2015). 2013 Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı'nda çocuğu tanıma ve değerlendirme çalışmalarının yürütülmesinde “*gelişim raporu*” ve “*gelişim gözlem formu*” ile okul öncesi dönem çocuklarının gelişimleri, ilgileri, ihtiyaçları ve becerileri ifade edilerek belgelenmektedir (MEB, 2013).

2.1.5.1. Okul öncesi eğitim programı özellikleri

Eğitim programı; öğrencilerin gelişim özelliklerine ve yaşlarına göre göstermeleri gerekli olan duygusal, toplumsal, bilişsel ve bedensel davranışları kazanması için tüm eğitsel yaşantıların planı şeklindedir. Okul öncesi eğitim programı, okul öncesi eğitim kurumlarında olan 36-72 aylık çocukların sosyal ve duygusal, motor, bilişsel ve dil gelişimlerinin desteklenmesini, ilkokula hazır bulunuşluklarının sağlanmasını ve öz bakım becerilerinin kazandırılmasını hedefler. Program yalnızca kazanımlar ve etkinliklerden ibaret değildir. Bunun yanında materyal kullanımı, etkinlikler arasındaki geçişler ve bütün etkinliklerin sırasını ve düzenini de kapsamaktadır (Ulusoy, 2019).

36-72 aylık olanlara yönelik olan söz konusu program “gelişimsel” bir program şeklindedir. Bireyin bütün gelişim alanlarını hedefler. Programlama yaklaşımı sarmal, program anlayışı ise bütüncüdür. Okul öncesi eğitim programının özellikleri genel olarak şu şekilde özetlenebilir (MEB, 2013):

- Çocuk merkezlidir: Öğretmenin, öğrenme sürecinde yapacağı etkinlikleri çocuklarla planlaması ve uygulaması gerekir.
- Esnektir: Çocukların ilgisi gün içerisinde değişebilir, öğretmen de programın esnekliği sayesinde değerlendirmesini ve uygulamasını buna göre gerçekleştirebilir.
- Sarmaldır: Bu özellik, program içerisindeki hedef, kazanım ve göstergelerin farklı teknik ve yöntemlerle, farklı etkinlikler yapıldığında birçok defa kullanılması anlamına gelmektedir.

- Dengelidir: Program, çocukların gelişimini tek yönlü olarak değil, bütün yönleri ile destekler.
- Oyun temellidir: Okul öncesi dönem içerisinde yer alan çocuklar, yaşadıkları dünyayı oyunlarla tanımaktadır. Bu yüzden programdaki gösterge ve kazanımlar hazırlanırken oyunun yöntem ya da bir etkinlik olarak ele alınması üzerine durulmaktadır.
- Keşfederek öğrenme önceliklidir: Çocukların bilgiyi elde edene kadar yılmadan deneme yanılma yapmaları, tekrardan kaçınmaları ve edindikleri deneyimlerle bilgiye ulaşmaları hedeflenmektedir.
- Yaratıcılığın geliştirilmesi ön plandadır: Çocukların öğrenme ihtiyaçlarına ve öğrenme şekillerine göre düzenlenmiş olan ortamlarda kendi yaratıcılıklarını geliştirecek fırsatlar oluşturulması gerekir.
- Günlük yaşam tecrübelerinin ve yakın çevre imkanlarının eğitim için kullanılmasını teşvik eder: Öğretmenin çocuğun deneyimlerini ve yaşamış olduğu çevreyi tanıması, yakın çevre imkanlarıyla araç-gereç ve materyallerin sağlanmasında fayda sağlar.
- Temalar/Konular amaç değil araçtır: Okul öncesi dönemde, eğitim süreci kapsamında gösterge ve kazanımların çocuklara kazandırılmasında konunun ya da temaların eğitimin merkezine alınması durumu yoktur.
- Öğrenme merkezleri önemlidir: Öğrenme merkezleri öğrencilerin bireysel gereksinimlerine ve ilgilerine göre farklı materyallerle bölünmüş, etkileşime girebilecekleri ve dikkatlerini farklı alanlara toplayacakları öğrenme alanları olarak belirtilir.
- Kültürel ve evrensel değerleri dikkati alır: Çocukların sorumluluklarını fark eden kişiler olarak yetişmeleri için içinde yer aldıkları toplumun kültürünü tanımasına, evrensel ve kültürel değerleri benimsemesine fırsatlar vermesi son derece önemlidir.
- Rehberlik hizmetlerine önem vermektedir: Çalışmaların ekipçe sağlıklı olarak yürütülmesi ve çocukların gelişimlerinin desteklenmesinde, okul öncesi öğretmenlerinin rehber öğretmenlerle iş birliği yapması gerekir.

2.2. Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme

Çocuklar farklı özelliklere sahip olarak dünyaya gelir ve büyürken bu özelliklerini geliştirirler. Çocukları tanımak, onları sadece dış görünüşleri ile değerlendirmek değildir. Duyuşsal özelliklerini, zihinsel niteliklerini, özdenetim ve öz bakım becerilerini kazanıp kazanmadıklarını izleyerek ihtiyaçlarının neler olduğunu tahmin edebilmektir (Güven, 2013).

Çocukların ilgi alanları, becerileri, davranışları, beklentileri ve alışkanlıkları türünden özellikler de ilgili sınıflandırma içindedir. Çocukları değerlendirerek ve onları tanıyarak, onlar için en uygun eğitim ortamının hangisi olduğu belirlenebilir. Bu noktada çocukların gelişimlerini değerlendirme, davranışlarının arkasındaki temel nedenleri tespit etme, programı değerlendirme ve aileye rehberlik ederek iş birliği içerisinde hareket etmek oldukça önemlidir (Tuzcuoğlu, 2017).

Öğretmenin çocuğu tanıma yöntemlerini bilmesi durumunda, çocuklarla sınıfta zaman geçirmesi öğretmen için tanıma sürecini kolay hale getirir. Çocukları tanımaya yönelik gerçekleştirilen çalışmaların daha sık yapılması ve değerlendirme süreci neticesinde elde edilen bulguların yeni öğrenmeler için gelişimi destekleyici rolde olması; eğitimde çocukların daha başarılı olmalarına katkı sağlar (Gullo ve Hugges, 2011).

Okul öncesi dönemde sunulan eğitimi kaliteli hale getirmenin temelinde, öğrencilerin bütün gün yaptıklarını dinleyerek ve izleyerek gözlem yapmak vardır. Bu yüzden bir öğretmenin öğrencileri tanınması için gelişimi değerlendirebilmesi ve gelişimsel özellikleri iyi bilmesi son derece önemlidir (Luff, 2010).

2.2.1. Okul öncesi dönem çocuğunu tanımanın önemi

Okul öncesi dönem çocukları, öğrenme ve gelişim hızı, beceri, ilgi ve olaylara yaklaşım şekli bakımından farklılık gösterir. Her çocuğun aileden getirmiş olduğu kalımsal özellikler farklı olduğu gibi, içerisinde yer aldığı aile ortamındaki deneyimleri de birbirinden farklıdır. Çocukların çevresinin de kendisini tanınması son derece önem arz eder. Çocukların içinde büyüdükleri aile, eğitim gördükleri okul ve içinde bulundukları toplum, onun çevresini meydana getirir. İlgili çevre çocuğu diğer çocuklardan ayıran özelliklerin beslenerek geliştiği veya engellenip köreltildiği ortamlar olarak kabul edilir (Aral vd., 2000).

Okul öncesi dönemde çocukları tanımak ve değerlendirmek uygulamanın önemli bölümlerindendir. Çocukları tanıma ve değerlendirme çalışmalarıyla çocukların ilgi alanları, eğilimleri, anlayışları ve becerileri hakkında farklı bilgiler edinmenin yanında olgunlaşmalarını sağlayan ve öğrenmeyi destekleyen deneyimler oluşturan programlar geliştirilebilir (Wortham, 2008).

Çocukları tanıma, okul programlarının geliştirilmesinin ilk evresidir. Bu bağlamda çocuğu tanımak ve değerlendirmek, eğitim programlarının en önemli noktalarından biridir. Çocukları tanımak için kullanılan araçların tamamının ortak özelliği, gözlenebilir olmasıdır. Daha farklı bir deyişle çocukları tanımak ve değerlendirmek, çocuklara ilişkin bilgilerin farklı araçlar kullanılarak sistemli olarak toplanması, kaydedilmesi ve bu veri tabanı üzerinden çocuk hakkında fikir yürütülebilmesi demektir. Bu yüzden her çocuğun farklı birey olduğu dikkate alınarak ve bireysel özellikler göz önünde bulundurularak çocuğun ihtiyaçlarına göre eğitim planlamasının yapılması gerekir (Aral vd., 2000).

Çocukların bireysel farklılıkları günlük yaşamda önemli olduğu gibi, okulda daha da önemli hale gelir. Öğretmenin çocuğun özelliklerini biliyor olması, çocuğa olan yaklaşımını ve aralarındaki iletişimi direkt olarak etkiler. Çocuğu iyi tanıyan öğretmen, onun mevcut durumunu bilir ve gelişim sürecinde çocuğun potansiyelini yukarılara çıkarmasına rehberlik eder. Bu sayede çocuk kendi gücünün farkına varır ve öğrenmeyi öğrenerek hayatında ulaşmak istediği hedeflere ulaşır. Çocukların becerileri çerçevesinde eğitsel, bireysel ve mesleki açıdan yapılacak rehberlik yönlendirmelerinde de kişisel özelliklerin bilinmesi son derece önemlidir (Tuzcuoğlu, 2017).

Farklı gereksinimlere ve özelliklere sahip olan çocukların bulunduğu sınıflarda eğitim faaliyetlerinin planlanmasında uyumlayıcı öğretim yaklaşımından yararlanılabilir. Uyumlayıcı öğretim, aynı eğitim ortamındaki eğitsel hedefler çerçevesinde farklı çocuk gruplarına farklı öğretim yöntemleri uygulayarak; eğitim alanında doğal farklılığın çocuğun başarısının önünde bir engel olmasının önlenmesidir (Borich, 2017). Uyumlayıcı öğretimle benzer özelliklere sahip fakat bireysel açıdan sınıfın veya çocuğun akademik başarısını merkeze alarak ondan ayrılan yaklaşım ise farklılaştırılmış öğretimdir. Bu öğretim, bir öğrencinin öğrenme geçmişini, hazırbulunuşluk seviyesini, var olan yeteneklerini ve ilgilerini fark ederek; sadece geniş bir grupta sunulan eğitim neticesinde akademik başarısının düşük olabileceği hallerde, çocuğu bireysel olarak veya sınıf içinde başarısını yukarı çıkaracak öğretim stratejilerini tercih etmektir. Söz konusu bilgiler

çerçevesinde öğretim stratejilerini seçme noktasında da çocukları tanımanın önemini, uygulamada sağlamış olduğu kolaylıklar açısından bir kez daha vurgulamak önemlidir (Ulusoy, 2019).

2.2.2. Okul öncesi dönem çocuğunu tanıma ve değerlendirmede öğretmen rolü

Okul öncesi öğretmenleri, sınıflarında yer alan çocukların öğrenme ve gelişimlerini fark ederek, değerlendirme yaparlar. Eğitim programları, öğretmenler açısından çocukların öğrenmesinin ve gelişimlerinin değerlendirilmesi, sınıftaki etkinliklerin etkili olarak planlanarak uygulanması ve değer biçilmesine olanak sağlanması bakımından son derece önemlidir (Copple, 2003).

Öğretmenlerin sınıf içindeki temel rolleri, öğretimin yapılmasıyla ilgilidir. Öğretmenlerin bu görevlerini sağlayabilmeleri için sınıflarında nitelikli uygulamalar yapabilmek ve öğretim süreçlerinin verimliliğini anlamlandırabilmek için değerlendirme aşamalarına ihtiyaç duydukları ortadadır (McAfee ve Leong, 2012).

Erken çocukluk eğitiminde okul öncesi öğretmenleri değerlendirme sürecinde farklı tekniklerden yararlanır. Gözlem ve gözleme dayanan teknikler arasında bulunan gözlem, anekdot kaydı ve derecelendirme envanterleri ile oyun temelli değerlendirme, ev ziyaretleri, görüşme, çocukların gelişimlerini ortaya çıkaran gelişim dosyaları okul öncesi eğitimde çocukların tanınması ve değerlendirilmesinde kullanılan teknik ve yöntemlerden öne çıkanlardır. İlgili yöntemlerde çocuklara ilişkin bilgilerin kaydedilmesi, gözlemlere ve kayıtlara göre değerlendirme yapılmasında öğretmenlere önemli sorumluluklar düşmektedir (Uzun, 2013).

Günümüzdeki devlet anaokulu ve anasınıflarında rehberlik servisi, psikolog veya eğitim uzmanı bulunmaması nedeniyle çocuklar tanıma ve değerlendirme çoğu zaman okul öncesi öğretmenlerinin sorumluluğuna kalmaktadır. Bu yüzden okul öncesi öğretmenlerinin sınıftaki çocukları yeterli düzeyde tanıyarak değerlendirebilmesi için “çocuğu tanıma ve değerlendirme” yöntemleri hakkında nitelikli donanımına sahip olarak kullanması ve elde edilen sonuçları yorumlayarak güvenilir ve geçerli bir değerlendirmeyle bunu rapor haline getirmesi beklenir (Yılmaz Topuz, 2015).

Öğretmenlerin çocukları değerlendirme ve tanıma sürecinde yalnız bir tekniği kullanmaları önerilmemektedir. Zira çocuğa tek bir açıdan bakıyor olmak, kesinlikle doğru

sonuçlar sağlamaz. Bu yüzden okul öncesi öğretmenlerinden çocuğu değerlendirme ve tanıma noktasında çeşitli yöntem ve teknikleri bir arada kullanmaları beklenir (McAfee ve Leong, 2012).

2.2.3. Okul ncesi dönem çocuğunu tanıma ve değerlendirmede ğretmen yeterlikleri

2.2.3.1. Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri

Öğretmenlik mesleğinin genel yeterlilikleri, öğretmenlerin mesleğini layığıyla ve etkili olarak yapabilmesi için bulundurması gerekli olan bilgi, tutum, beceri ve donanımların toplamıdır (Trke Aktaş, 2012). Öğretmenlerin yeterlilikleri, sınıftaki rollerini etkili olarak gerçekleştirmeleriyle oldukça yakın ilişkilidir. Öğretmenler, yeterlilikleri beraberinde başarılı ve etkili olabilir. Yeterlilik olgusu, kişinin rollerini yerine getirebilmesi amacıyla sahip olması gerekli olan özellikler şeklinde ifade edilebilir. Yeterlilik kavramı temelde “yapabilirlik” kapasitesi üzerinde açıklanır. Söz konusu kavram ile yakından ilgili olan “nitelik” ise sahip olunan yeterliliklerin uygulamaya dönüştürülmesi olarak kabul edilebilir. İlgili kavramların ikisinde de ortak olan, kişinin sahip olduğu beceri ve bilgi birikimini etkili olarak kullanma yetisidir (Gökçe, 2003). Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2006 yılında gerçekleştirdiği çalışmada, “*ğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*” başlığı içerisinde bir öğretmenin sahip olması gereken genel yeterlikleri; 6 yeterlik alanı, 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesi hazırlanmıştır (MEB, 2008). Bu yeterliklerin eğitim ğretim sürecine ve kalitesine yansımalarının olacağı düşünülmektedir. Belirtilen genel yeterlikleri aşağıdaki gibidir:

1. Kişisel ve mesleki değerler-mesleki gelişim:

Öğretmenin kişilik özellikleri ile öğretmenlik mesleği arasında doğrudan bir ilişki vardır. Kendinin farkında olan ve gelişimini takip eden dönüşümcü bireylerin öğretmenlik mesleğine hiç şüphesiz olumlu aktarımları olacaktır. Ayrıca ğretmenin yetiştirilmiş olduğu program ne kadar etkili ve yeterli ise ğretmen de o kadar etkili ve yeterli olur. Bu da öğrencilerin daha nitelikli davranışlar sergilemesine ve uygulanan eğitimin hedeflerine varmasına imkân verir (Gökçe, 2003).

2. Öğrenciyi tanıma:

Öğrenciyi tanımak, öğrencilerin yetenek ve ilgileri, başarısızlık ve başarıları, sosyal ve kişisel uyum seviyeleri problemleri, güçlü ve zayıf yanları, değer yargıları ve tutumları, içinde bulundukları çevrenin engelleyici ve geliştirici etkilerini detaylı olarak bilmesi, psikolojik, biyolojik ve sosyolojik nitelikteki davranışlarını, bireysel ihtiyaçlarını ve özelliklerini bilmek, öğrenme stillerini, hazırbulunuşluk seviyelerini bilmek, yani öğrencinin davranışlarının sebeplerini bilmek faaliyeti olarak ifade edilir. Öğrenciyi tanıma, onun hayattan ne beklediğini ve ne türden etkiler altında davrandığını bilmekle mümkündür (Yeşilyaprak, 2012).

3. Öğrenme ve öğretme süreci:

Öğretmenlerin öğrenme süreçlerini planlamalarında öğrencilerin etkin katılımını ve sürecin verimli olması adına öğrenme- öğretme yöntem ve teknikleri seçerken çocuğu merkeze alarak onların ilgi, ihtiyaç ve bireysel farklılıkları ön planda tutmaları oldukça önemlidir (Terekeci, 2010). Eğitim ve öğretim ortamları düzenlenirken çocuğa göre planlamalar yapılmalı ve bu doğrultuda öğrenme süreçleri yürütülmelidir.

4. Öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme:

Eğitimde öğrenmenin yeri çok önemlidir ve öğretmenler eğitimin kritik bir noktasında bulunur. Çünkü öğretmenler çocukların gelecek yaşamlarını da şekillendirmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin çocuğun genel gelişimine hâkim olması gerekir. Ayrıca çocukların kişisel gelişimlerinin farklı özellikte ve hızda olabileceklerini bilmelidirler. Öğretmen dünyaya çocukların gözüyle bakabilmeli; onlara keşfederek, yaparak yaşayarak öğrenecekleri ortamlar sunabilmelidir. Öğretmenler, öğrencilerin gelişim alanlarını destekleyecek ve ilgili gelişim alanlarının en yüksek seviyede olmasını sağlayabilecek yeterlilikte olmak zorundadır (MEB, 2017).

5. Okul- aile ve toplum ilişkileri:

Okulun yer aldığı çevre ve toplum çocuklara öğrenme açısından etkili yaşantılar sağlayabilir. Tan (1989)'a göre, çocuğun çevresindeki birçok uyarıcı iyi ve etkili sunulduğu takdirde çocuğun gelişimine daha anlamlı bir şekilde hizmet edebilmektedir. Bu bağlamda öğretmen, çocuğun çevresindeki gezilecek yerlerin farkında olmalı ve bu olanaklardan en üst düzeyde fayda sağlamalarına yardımcı olmalıdır. Dolayısıyla bu

amaçla gerçekleştirilecek etkinliklerin eğitim faaliyetlerini iyileştirdiğini söylemek doğru olacaktır (Gül ve Aslan, 2016).

6. Program ve içerik bilgisi:

Öğretmenler Türk milli eğitim sisteminin temel amaç, ilke ve değerlerini bilir ve bunları eğitim öğretim sürecine aktarabilmelidir (MEB, 2008).

2.2.3.2. Okul öncesi öğretmenliği özel alan yeterlikleri

Okul öncesi öğretmenleri özel alan yeterlilikleri aşağıda ifade edildiği üzere 7 ana başlıktan oluşmaktadır (MEB,2008):

1. Gelişim alanları

- Bütüncül gelişimin desteklenmesi noktasında eğitim sürecini organize edebilme
- Eğitim ortamını etkili kullanabilme
- Materyal geliştirme sürecini aktif kullanabilme
- Eğitim- öğretim etkinliklerini koordine edebilme

2. Ailelerle iletişim, aile katılımı ve aile eğitimi

- Ebeveynler ile iletişimde bulunabilme ve aile katılımını yürütebilme
- Aile eğitimi ile ilgili faaliyetleri organize edebilme

3. Değerlendirme

- Programı değerlendirme
- Çocukların çok yönlü gelişimini değerlendirme

4. İletişim

- Etkin bir şekilde dinleme becerisi sağlayabilme
- Empati becerisinin gelişimini sağlayabilme
- Kendisini sözel, fiziksel ve sanat yolu ile ifade edebilme becerisini sağlayabilme

- Bilişim uygulamalarının gündelik yaşamda etkin kullanımına yönelik farkındalık geliştirebilme

5. *Yaratıcılık ve estetik*

- Yaratıcı ürünler ortaya koyabilme
- Estetik yönünün algısını geliştirebilme

6. *Okul ve toplumla iş birliği yapma*

- Çocukların özel günlerin (bayram ve tören vb.) önemini anlamaları ve farkındalıkların oluşmasını sağlayabilme
- Özel günlerin (belirli gün) organizasyonun çalışmalarını yürütebilme
- Okulun çok yönlü öğrenme kurumu olarak benimsenmesinde toplum ile ortak bir noktada bütünleşebilme

7. *Mesleki gelişimi sağlama*

- Mesleki gelişiminin farkında olma

Gelişen toplumumuzda öğretmenlik mesleği için genel çerçevede oluşturulmuş olan yeterlikler sadece bu belirtilenler ile kalmamalıdır. Öğretmenlik mesleği sürekli gelişen ve değişen toplumumuzda önemi artmaya devam etmekte ve öğretmenlerin bilgi, donanım ve becerilerinin her branş bazında kendilerini yenilemeleri aynı zamanda da yetkinliklerini koordineli olarak şekillendirmesi gerekmektedir (Uzun, 2013). Okul öncesi öğretmenleri özel alan yeterliklerine genel anlamıyla bakıldığında; çocuğun gelişimini önemseyen ve destekleyen, iletişimi yüksek, aile katılımın çalışmalarının gerekliliğini kavrayan, toplumun değer yargılarını benimseyen, yaratıcı ve estetik bakış açısına sahip, mesleki gelişimi için kendini yenileyebilen ve değerlendirme basamağında çocuğun ve eğitim programının değerlendirilmesini yapabilme yetkinliklerine sahip olduklarını söylenebiler.

Okul öncesi öğretmenleri özel alan yeterliklerinden olan “*değerlendirme*” yeterliği, “*eğitim programının*” ve “*çocuklarının gelişiminin değerlendirilmesi*” alt başlıkları ile ifade edilmiştir. Eğitim- öğretim programları; tasarlanma aşamasında birden fazla çeşit

kuram, teori ve hipotezlere dayandırılır. Dolayısıyla araştırma süzgeçlerinden geçirilerek ortaya çıkarılan öğretim programlarının hedeflenen kazanımlara ulaşip ulaşamama durumunun tespit edilebilmesi noktasında, “değerlendirme” önemli bir unsurdur. Öğretim programlarının değerlendirilmesi 2 önemli noktaya işaret eder (Yalın, 2003):

1. Söz konusu öğretim programlarının eksik yönleri var ise bunlarının tespitinin sağlanabilmesi ve iyileştirilmelerin yapılabilmesi,
2. Öğretim sürecine genel bir çerçevede veriminin anlaşılması.

Okul öncesi dönem çocuklarını yakından tanıma ve anlama noktasında çocukların gelişimlerinin bütüncül olarak değerlendirilmesi eğitimcilere, ailelere ve topluma onların gelişim süreçleri açısından çok değerli bilgiler sağlamaktadır. Bu yüzden çocukların bireysel farklılıklarının, olumlu veya olumsuz özelliklerinin, gelişim seyirlerinin anlaşılması noktasında çocuğu tanıma ve değerlendirme çalışmaları okul öncesi öğretmenlerine rehber olmaktadır (Can Gül, 2009).

Alanyazın incelendiğinde öğretmenlik genel yeterliklerini kapsayan çalışmaların bulunduğu, fakat okul öncesi öğretmeni özel alan yeterlikleri ile ilgili çalışmaların oldukça sınırlı olduğu göze çarpmaktadır (Karataş, 2002). Kök ve arkadaşları (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin özel alan yeterliklerine yönelik düşünceleri incelenmiştir. Görüşlerin analizi neticesinde özel alan yeterliklerden en yüksek oranın “*gelişim alanları*” yeterliğinin, en düşük oranın ise “*ailelerle iletişim, aile katılımı ve aile eğitimi*” yeterliğinin olduğu görülmüştür. Bağ ve Çeviker Ay (2017) tarafından yürütülen çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin özel alan yeterlik algıları araştırılmıştır. Araştırma sonucunda “*değerlendirme*” yeterliği ile ilgili “*çocukların gelişimini değerlendirme*” alt alanında okul öncesi öğretmenleri kendilerini bu konuda donanımlı olarak betimlerken, “*eğitim programını değerlendirme*” alt alanına yönelik kendilerinin bu konuda ihtiyaçları olduklarını açıklamışlardır.

Ülkemizde Yükseköğretim Kurulu tarafından 2018 yılında güncellenen Öğretmenlik Lisans Programları kitapçığı Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı’nda “*çocuğu tanıma ve değerlendirme*” dersinin V. Yarıyıl, alan seçmeli, (3) teori, (0) uygulama, (3) kredi ve (4) akts dersi kategorisinde yer aldığı görülmektedir (YÖK, 2018). Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin içeriği YÖK tarafından “*çocuğu tanımanın amacı ve önemi, farklı açıdan çocuğu tanıma, çocuk tanıma ilkeleri, çocuğu tanımada kullanılan teknikler ve özellikleri, erken çocukluk döneminde kullanılan testler, çocuğu oyun ve resim yoluyla*

tanıma, portfolyo (gelişim dosyası) ve dokümantasyon'' olarak tanımlanmıştır. Katalogda tanımlanan okul öncesi öğretmenliği alan derslerinde uygulama saatlerine yer verilmediği görülmektedir. Dolayısıyla okul öncesi öğretmen adaylarının alan uygulamaları çalışmalarında bulunamamaları sebebi ile lisans öğrenimi sırasında edinmiş oldukları teorik bilgileri nasıl pratiğe aktaracakları konusunda endişe duymalarına neden olabilir (Zelyurt, 2021). Benzer doğrultuda Şahin vd., (2013) çalışmasında okul öncesi aday öğretmenlerinin öğretmen yetiştirme programları hakkındaki önerilerinde uygulamalı derslerin sayılarının artırılmasını istedikleri ve bu doğrultuda uygulama imkân ve fırsatlarının gözden geçirilmesinin gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu noktada Finlandiya'da uygulamaya dayalı derslerin yer alması dikkat çekici olmak ile birlikte, Türkiye'de uygulama dayalı öğretmenlik uygulaması ve okul deneyimi derslerinin okul öncesi eğitim kurumlarında etkili bir şekilde yürütülemediği görülmektedir (Erarslan, 2007).

2.2.4. Okul öncesi dönem çocuğunu tanıma ve değerlendirme çeşitleri

Erken çocukluk eğitiminde değerlendirme yaklaşımları formal, informal ve alternatif değerlendirme olmak üzere 3 farklı grupta ifade edilmektedir (Işıkoğlu Erdoğan ve Canbeldek 2017).

2.2.4.1. Formal değerlendirme

Formal değerlendirme, önceden belirlenerek bir plan dâhilinde gerçekleştirilen ve özel olarak hazırlanmış materyallerin kullanıldığı değerlendirme türüdür. Formal değerlendirme araçları çoğunlukla standart testleri kapsar. Okul öncesinde kullanılan bu testler; gelişimsel testler, hazırbulunuşluk testleri ve tanı belirleme testleri şeklindedir (Mindes, 2007). Okul öncesinde hazırbulunuşluk testleri çocukların ilkokula hazır olma durumlarını ölçer. Gelişimsel testler, öğrenme eksikliği sorunu bulunma riski olan ve tanılamanın yapılması gereken durumlarda tercih edilir.

2.2.4.2. İnformal değerlendirme

Standart testler ve standart testlere paralellik gösteren gelişim envanterleri ve başarı testleri haricindeki her türden değerlendirme çeşidini kapsar. İnformal değerlendirme, çoğunlukla oyun alanı, ev ve sınıf ortamı gibi doğal alanlarda ve rutin etkinliklerde (örneğin; oyun alanlarındaki sosyal etkileşim, grup etkinlikleri) yapılır. Değerlendirme ve öğretim arasında direkt bağ kurulmasına hizmet etmektedir. Öğretmen, çocukların mevcut performansına dair bilgi alır ve söz konusu bilgiye dayalı olarak öğretim etkinliklerini

planlar. Öğretimin planlanması, uygulamanın verimliliği ve etkililiğine dair veri toplanması için farklı informal tekniklerden yararlanılabilir (Alper vd., 2001).

2.2.4.3. Alternatif değerlendirme

Alternatif değerlendirme, çocukların beceri ve bilgilerini sunabilecekleri anlamlı ve gerçek çalışmaları yapmalarını gerektirmekte olan bir değerlendirme türüdür. Burada uygulama durumları toplanarak, çocuklar gözlenerek, oyun bazlı uygulamalar gerçekleştirilerek öğrenme ve gelişim değerlendirilmektedir (Riley vd., 2016).

Alternatif değerlendirme, sınıfta yani öğrencileri doğal öğrenme ortamında gerçekçi olarak değerlendirmeyi hedefler. Burada çocuklar ile öğretmenin değerlendirme sürecine aktif olarak dahil olması sağlanır (Gullo, 2005). Öğrenci merkezli olmak birlikte çocuklar süreçte aktif bir şekilde rol olarak performanslarını rahatça sergileyebilme şansına sahiptirler (Durukan ve Şahin, 2015).

2.2.5. Okul öncesi dönem çocuğunu tanıma ve değerlendirmede kullanılan teknikler

2.2.5.1. Gözlem

Çocukları anlama bakımından kullanılacak en iyi tekniklerden biri de gözlemdir. Gözlem, okul öncesi eğitimde kullanıldığında çocuklar sınıf ve sınıf dışındaki etkinliklerde ayrıntılı olarak tanınabilir. Gözlemden fazla araç olmaması, kullanımında öğretmenlere kolaylık sağlar. Eryiğit ve Değirmenci (2018) tarafından gözlem, beş duyu organının aracılığıyla çevreden alınan verilerin kullanılabilir anlamlı bilgilere dönüştürülerek kullanıldığı yöntem olarak ifade edilir. Gözlem, beş duyu organına hitap etmesine karşın en fazla görme duyusu kullanılır.

Gözlem, çocukların davranış, tutum, beceri, bilgi ve öğrenme gereksinimlerini ele almak için en fazla tercih edilen yöntem olarak dikkat çeker. Öğretmenler, öğrencilerin herhangi bir güçlükle karşılaşmış oldukları bu durumu nasıl aştıklarını gözlem yaparak fark eder. Elde edilen gözlemsel bilgiler ile programlarını düzenlerler veya hazırlarlar (Mindes, 2007).

Okul öncesi eğitim sürecinde gözlem, öğretmenler açısından eğitim programının ayrılmaz parçalarından biridir. Öğretmenler, öğrenciler için en iyi eğitim programlarını hazırlamada gözlemsel bilgileri kullanılır. Okul öncesi dönemde gözlem, çocukların

davranışlarını anlamak, kişisel farklılıkları tespit etmek, sorunlu davranışları ortaya çıkarmak, sosyal yetenekleri değerlendirmek, eğitimsel gereksinimleri ortaya koymak, aileye bilgi vermek, eğitim programı ile öğretim yöntemlerini değerlendirmek, çocuğun gelişimini incelemek, çocuklarla iletişim kurmak, rehberlik etmek için kullanılmaktadır (Eryiğit ve Değirmenci, 2018).

Gözlem yapma sürecinde üç farklı aşama bulunur. Bunlar; planlama, uygulama ve sonuçlandırma şeklindedir. Yapılacak gözlemin ön hazırlık süreci, planlamadır. Planlanan gözlemin yapılması ve verilere ulaşılması uygulama aşamasıdır. Elde edilen verileri inceleme, yorumlama ve rapor haline getirme ise sonuçlandırma aşamasıdır (Büyükgöncü, 2013).

Güven (2013) tarafından gözlem, “doğal gözlem” ve “doğal olmayan gözlem” şeklinde iki sınıfa ayrılmıştır. Doğal olmayan gözlem ise kendi içinde “katılımsız gözlem” ve “katılımlı gözlem” şeklinde ikiye ayrılmaktadır.

Doğal gözlem; plan ve hazırlık yapmadan doğal ortamda çocukların kendiliğinden çıkan davranışlarının gözlemlenmesi olarak ifade edilir. Bunun en önemli özelliği, çocukların davranışlarında yetişkin etkisinin bulunmamasıdır (Güven, 2013). Doğal gözlemler, çocukların içinde bulundukları ortama bağlı olarak bir veya birkaç özelliğini öne çıkarabilmektedir. Bu yolla elde edilen bilgiler yüzeyseldir ve sadece dikkat çeken olaylara dair bilgi verdiğinden dolayı genellikle güvenilir olmaz. Bahsedilen türden durumlarda gözlem ile farklı teknikler birlikte kullanılır ve veriler birleştirilerek değerlendirme yapılır. Böylece daha sağlıklı sonuçlara ulaşılması hedeflenir (Özgüven, 2017). Doğal olmayan gözlem; çocukların davranışlarını önceden belirlenen bir plana göre neden ve sonuç ilişkisi üzerinden anlamlandırmayı amaçlayan gözlem şeklidir. Doğal ortamda ve özel olarak hazırlanmış alanlarda gerçekleştirilebilir. Gözlemlenmek istenen davranış için uygun şartlar hazırlanır. Gözlemin objektif olması açısından çocuklara gözlemlendiklerinin fark ettirilmemesi gerekir. İlgili gözlem şeklinde öğretmen hangi durumu, nerede ve nasıl gözlemlemek istediğini, kimin gözlem yapacağını, bu esnada ne tür araçlar kullanılacağını önceden planlar (Güven, 2013). Katılımlı gözlem; gözlemi gerçekleştiren öğretmenin gözlemiş olduğu öğrencilerle herhangi bir araç kullanmaksızın, çocukla aynı etkinliğin içinde yer alarak yaptığı gözlem çeşididir (Güven, 2013). Katılımsız gözlem; öğretmen tarafından gözlemlenecek çocukla herhangi bir etkinliğe dahil olmadan dışarıdan objektif olarak yapılan gözlem türüdür. Burada elde edilen

bilgilerin forma geçirilmesi gerekir. Çocukların gözlemi bilmesi ve davranışlarını değiştirmesinin önüne geçilerek doğal davranışların izlenmesini sağlamaktadır. Bunun yanında çocuklara herhangi bir şey demeden gerçekleştirilmesi, çocuklardan onay alınmaması türünden hususlar nedeniyle etik çalışmaların en fazla olduğu gözlem çeşidi olarak dikkat çeker (Turupcu, 2014).

Gözlem tekniğinin amacına uygun olarak kullanılması amacıyla kullanılmakta olan kayıt cihazlarının gözlem formuna objektif olarak aktarılması gerekir. Zira gözlem formu çocukta gözlemlenecek niteliklerin doğru şekilde değerlendirilmesine hizmet etmektedir. Gözlem formu kullanmanın faydaları şu şekilde sıralanabilmektedir (Göçer, 2014):

- Eğitimde gözlem, kaydetme ve değerlendirme birlikte gerçekleştirildiğinden bilgileri yorumlama süreci kolaylaşır.
- Çocuklarda gözlemlenecek sözel- dilsel gözlem boyutları gözlem anından önce belirlenebildiği için doğru ve tam değerlendirme için gerekli bilgiler elde edilir.
- Çocuklar ile ilgili kararlar ön yargıdan uzak olarak verilebilmektedir.

2.2.5.2. Zaman çizelgesi

Zaman çizelgeleri çocukların gün içinde zamanlarını nasıl kullandıklarını, hangi etkinliklere katıldıklarını, bu etkinliklere zaman ayırma durumlarını ve ilgili etkinliklere dair düşünce ve duygularını öğrenmeye imkan veren bir tanıma yöntemidir (Çelik, 2018).

Okul öncesinde zaman çizelgesi tekniğini uygulamak zordur. Hazırlanan ilgili çizelgeyi ilgili dönemdeki çocuklar dolduramayacağından okulda öğretmen ve evde de aileler tarafından doldurulabilir. Bu yüzden teknikten istenilen verimin elde edilmesi mümkün olmayabilir. Zaman çizelgesinin yararlı olması için iki hafta süreyle yürütülmesi gerekmektedir. İlgili sürecin sonunda günlük faaliyetler incelenerek öğretmenler ve ailelerce değerlendirme yapılabilir (Yeşilyaprak, 2012).

2.2.5.3. Olay örneklem

Çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinde bir davranışın nedenlerini ve neticelerini ortaya çıkarmak için kullanılan davranışın öncesi, davranış anı ve davranış sonrası durumların betimlendiği tanıma tekniğidir (Bayhan, 2017). Bu teknikte odaklanılan davranışa yönelik çocuğun o davranışını doğuran nedenler anlaşılmalı çalışılarak davranışın tespiti yapılmalı çalışılır.

2.2.5.4. Anektod kaydı

Anektod, şartları belirli olan bir ortamda, öğrenci tarafından sergilenen devamlılık gösteren tipik davranışların bütün detayları ile betimlenmesidir. Anektodlar, gözlemlenmesi hedeflenen olayla alakalı nesnel tasvirlerle dayanır. Zira anekdotlar, çocukların kendi alanlarında gözlenen kişisel davranışlarını ortaya koyması bakımından değerli veriler olarak kabul edilir (Kuzgun, 2021).

Çocukların anekdot kayıtlarının kronolojik olarak düzenlenmesi ve değerlendirilmesi gerekir. Öğretmen gelişen olaydan sonra kayıt tutmalı ve çocukların yalnızca negatif yanlarına değil, aynı zamanda pozitif yanlarına da yer vermelidir (Yeşilyaprak, 2012).

Anektod kayıtlarında gözlemlenen davranışların nesnel olarak kaydedilmesi gerekir. Olayın unutulmaması ve yanlış anlaşılmaya neden olmaması bakımından gözlenen davranışın hemen ardından kayıt tutulması gerekir. Kayıtlar yalnızca bir öğrenci ve bir olaya ilişkin olmalıdır. Davranışlara dair tasvirler kayıta bulunan tavsiyeler ve yorumlardan ayrı tutulmak zorundadır. Anektod kaydını gerektiren özel durumun net olarak belirtilmesi gerekir. Kayıtlara başlama ve bitirme süresinin özellikle belirtilmesi gerekir (Bekiroğlu, 2004).

Anektod kayıtlarının önemli kısmı tipik davranışların altındaki sebepleri ortaya koymak için kullanılmaktadır. Sorunu tespit edene kadar davranışın gerçekleşmiş olduğu zaman, yer ayrıntılı olarak yazılmaktadır. Buradaki verilerin farklı bir ölçme ve değerlendirme tekniğinde de kullanılabileceğinden dolayı toplanan verilerin sağlıklı olarak muhafaza edilmesi gerekir (Güven, 2013).

2.2.5.5. Derecelendirme ölçekleri

Derecelendirme ölçekleri, öğrenciler hakkında elde edilen verilerin olabildiği kadar nesnel olarak betimlenebilmesine imkan tanımasından ötürü çocuğu tanıma teknikleri içerisinde yer almaktadır (Yıldız, 2006). Derecelendirme ölçekleri, bir çocuğun mevcut davranışının seviyesini veya etkililiğini tespit etmek için fayda sağlamaktadır. Portfolyonun içerisinde bulunabilecek belgelerdendir. Söz konusu ölçeklerde rakamlar (örneğin; 1: yeterli değil,....., 5: iyi gibi) veya davranışı ifade etmek için sözcükler (örneğin; nadiren, sıklıkla, bazen vb.) kullanılır (Wortham vd., 1998).

2.2.5.6. Değerlendirme tablosu

Gözleme dayanan tekniklerden olan değerlendirme tablosu bir ürün veya davranışın farklı seviyelerini betimsel olarak değerlendirmek için kullanılmaktadır. Tıpkı derecelendirme ölçeği gibi farklı seviyeleri yansıtır, fakat seviyelerin sayısal olarak değil, detaylı olarak betimlenerek nitel bir şekilde belirtilmesi bakımından aralarında fark bulunur (Kumtepe, 2011).

2.2.5.7. Oyun temelli değerlendirme

Çocuğun tek başına, ailesi, akranları veya uzman kişi ile beraber özel olarak belirlenen oyun alanında ya da serbest ortamda çocuğun nasıl oynadığını gözlemlemek için kullanılan gelişimsel bir değerlendirme tekniğidir (Akbağ, 2016).

Oyun temelli değerlendirme, çocuğun gelişiminin takip edilerek, gelişim alanlarında göstermiş olduğu zayıf yanları, sorunlu davranış problemlerinin gözlemlenerek formal tekniklerle kullanılan bir yöntemdir. İlgili değerlendirme de gözlem, derecelendirme ölçekleri ve görüşme gibi informal değerlendirme yöntemleri için de kullanılabilir (Dykeman, 2006).

Okul öncesi eğitim uzmanları ve öğretmenleri tarafından en fazla tercih edilen yöntemler arasında yer alır. Zira çocuklar çoğunlukla oyun esnasında kendilerini gizlemeden ve tedirgin olmadan normal davranışlar sergiler. Bu yüzden gözlem yapanlarca çocukların oyun alanlarında farklı bir teknik kullanılmaksızın ölçülemeyecek davranışların ölçülebilir olması, testlerdeki kalem ve kağıda gereksinim duyulmadan ya da bireyi sorgulamadan elde edilecek verilerin elde edilmesinde, standart testlerdeki kaygı ve stresin olmamasından dolayı gelişimsel özellikleri uygunluğu bakımından tekniğin kullanım fonksiyonelliğini arttırır (Akbağ, 2016).

2.2.5.8. Dinamik değerlendirme

Dinamik değerlendirme; farklı türlerdeki yaklaşımların tanımlanmasında kullanılan, öğretmeyi kapsayan, geri dönütün değerlendirme sürecinde verildiği ve kişisel performanslar temelinde farklılaşan (kişinin gösterdiği performansa göre değişen) kapsayıcı ve genel bir kavramdır (Elliott, 2003).

Cotrus ve Stanciu (2014) tarafından dinamik değerlendirme; kişinin öğrenme potansiyelinin yanında kişilerin becerilerini ortaya çıkarma sürecini de içine alan bir

değerlendirme yöntemidir. İlgili kavram, bilişsel işleyişi değiştirmeyi hedefleyen aktif öğrenme sürecinde algıların, problem çözmenin, kavramanın, düşünmenin ve öğrenmenin değerlendirilmesi anlamına gelmektedir. Dinamik değerlendirme süreci, kişinin duyuşsal ve bilişsel fonksiyonlarında değişiklik oluşturmayı ve değerlendirme sürecinde öğrenilenler bilgilerdeki değişimi fark etmeyi hedefler (Natalia vd., 2013).

Dinamik değerlendirme, öğrenme sürecini merkeze alarak değerlendirmeyi gerçekleştirenin sunmuş olduğu desteğin seviyesini ve doğasını araştırmaktadır. Dinamik değerlendirme, değerlendirmeyi gerçekleştiren ile öğrenen arasındaki etkileşimli süreci de kapsar ve süreci merkeze alır. Dinamik değerlendirme; çocukların öğrenme potansiyeli nedir, öğrencilerin okuldaki başarı ve başarısızlıklarından sorumlu öğrenme süreçleri nelerdir, belli öğrenme zorluklarını aşmak için ne tür müdahaleler gerekir türünden soruları yanıtlamada etkili bir yaklaşım olarak kabul edilir (Cotrus ve Stanciu, 2014).

2.2.5.9. Program temelli değerlendirme

Program temelli değerlendirme, okul öncesi eğitimi sınıfındaki programın içeriğini ve öğretim stratejilerini içermektedir. Program kapsamında kazandırılması hedeflenen özel amaçlar yer alır ve ilgili amaçlara ulaşp ulaşmama durumuna göre program ve gelişim değerlendirilir. Belirlenen hedeflerin ölçümü ise performans ölçümüne benzer olarak yapılır (Bagnato vd., 2011). Program temelli değerlendirme, öğrenciler hakkında bilgi toplanacağı zaman daha önceden uygulanmış olan değerlendirme tekniklerinin sonuçlarından da yararlanır. Değerlendirme çoğunlukla gelişime uygun mantıksal bir sıra ile öğretim sürecini kapsar (Gullo, 2005).

2.2.5.10. Sosyometri

Sosyometri, ülkemizde 1960'lerden itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Bir grup içerisindeki duygusal ilişkilerin ortaya konulması için 1934 yılında psikolog Jacob Levi Moreno tarafından ABD'de geliştirilmiştir. Sosyometri okul öncesi çağındaki çocukların akran ilişkilerini ortaya koymak için kullanılan teknikler arasında yer alır. Tekniğin hedefi, grup ya da sınıftaki çocukların karşılıklı etkileşimlerini ve birbirleriyle kurmuş oldukları ilişkileri tespit etmektir. Bu amaç için grupta bulunan alt grupların neler olduğunu, dışlanan veya popüler üyelerin olup olmadığını tespit etmeye çalışır (Kabasakal vd., 2008). Sosyometri, grup hakkında bilgi almayı hedefler. Gruptaki görev dağılımının nasıl olduğu, reddedilmiş ve dışlanmış çocukların kimler olduğu, grup liderliğini kimin yaptığı, gruptaki

bölüklerin neler olduğu hakkında öğretmene bilgi vermektedir. Sosyometri üzerinden elde edilen veriler, grup içindeki ilişkilerin düzenlenmesi, grup üyelerinin tanınması ve ilişkilerin daha sağlıklı hale getirilmesi için kullanılmaktadır (Güven, 2013).

Sosyometri, akran ilişkilerinden kaynaklı sosyal uyum sürecindeki aksaklıkları çıkarabilir. Bu sayede, çocukların ileride yaşayacakları olası akran reddi, okul uyumsuzluğu ve dışlanma gibi pek çok sorunu ve sosyal ilişki problemini en aza indirgenerek ortadan kaldırılmasına katkı verir (Ladd ve Mars, 1986).

2.2.5.11. Gelişimsel testler/ standardize testler

Formal değerlendirme, çocukların tanınmasını ve eğitim ortamına yerleştirilmesini sağlamakta olup, onların farklı gelişim alanlarında, kendi yaş grubundaki akranları ile karşılaştırıldığında hangi seviyede olduklarını göstermektedir. Formal değerlendirme aracı olarak çoğunlukla testler tercih edilmektedir (Yılmaz Topuz, 2015). Bu testler, uygulama şekli ve değerlendirme kriterleri daha önceden belirlenen çocukların ortak şartlarda, ortak görevler verilerek değerlendirildiği testler olarak ifade edilir. Esasen çocukların gelişimlerini, benzer özelliklere sahip diğer çocuklarla kıyaslamak için kullanılırlar (Beaty, 2018).

Erken çocuklukta, çocukların gelişim seviyelerini, öğrenme problemlerini ve düzeylerini belirlemeye imkan veren, bütün çocuklara uygulanabilen gelişimsel tarama testlerine; okul için gerekli olan hazırbulunuşluk seviyelerini tespit ederek, bir üst kademeye geçişte dikkate alınan hazırbulunuşluk testlerine; gelişimsel tarama testleri neticelerine göre tekrar değerlendirilmesi ve müdahale planı hazırlanması amacıyla tanı konulması gerekli çocuklar için tanılayıcı testler türünden standart testlere rastlanmaktadır. Gelişimsel testlere örnek vermek gerekirse; Peabody Resim Kelime Testi, Değerlendirme Aracı, Denver II Gelişimsel Tarama Testi; Gessell, Bayley Testi, Ankara Gelişim Tarama Envanteri, Marmara Gelişim Ölçeği. Bunun dışında Türkiye’de okul öncesi eğitimde kullanımı fazla yaygın olmayan ancak diğer ülkelerde yoğun olarak tercih edilen yetenek ve başarı testleri de bulunmaktadır (Işıkoğlu Erdoğan ve Canbeldek, 2017).

2.2.5.12. Portfolyo

Portfolyo, çocukların büyüme aşamalarında zamanla göstermiş oldukları gelişim ve öğrenme seviyesini gösteren belgelerin, belli bir hedef doğrultusunda, öğretmenlerce düzenli olarak biriktirildiği kanıtlardır (Seitz, 2008).

Hedefler çerçevesinde portfolyolar sistemli olarak hazırlanır. Portfolyolar, eğitim sürecinin sonu değil, öğrenme sürecinin direkt olarak yansımasıdır. Çocukların bireysel gelişiminin sosyal boyutunun somut örneklerinden olan portfolyoların sunumu için üst seviyede sosyal, zihinsel ve dil becerisi gerekir. Çocuklara kendini değerlendirme imkanı veren portfolyolar, güçlü eğitsel araçlardır. Çocukların her biri için ayrı hazırlanmaktadır. Grup olarak hazırlanmazlar. Portfolyolar, çocuklarca ailelerine sunulur ve böylece aileler çocukları ile birlikte deneyim yaşama şansı yakalarlar. Bunun haricinde bu sunumlar, çocukların kendi değişimleri ve gelişimlerini görmelerine imkan vererek onların özgüvenlerinin artmasına yardım eder (Orçan, 2014).

Öğretmenlerin portfolyo ile alakalı bilgi ve yeteneklerini geliştirmeleri eğitim programının istenilen başarı düzeyine ulaşması noktasında etkili olur. Çocukları bütün yönlerde tanıyıp değerlendiren öğretmenler, eğitim sürecindeki eksik yönleri tespit edebilir. Wortham (2008), öğretmenlerin öğrenci ile görüşmesine benzer olacak şekilde portfolyoyla ilgili olarak aileyle de görüşme yapması, çocukların evdeki etkinlikler ve pekiştirilecek davranış ve becerilerini ailelerin fark etmesini sağlayabileceğini ifade etmiştir.

Portfolyoların hedefleri (Deniz Kan, 2007) tarafından sıralanmıştır:

- Çocukların bütün gelişim alanları ile ilgili bilgiyi belli bir süreçte doküman olarak hazırlamak,
- Çocukların öğrenmelerini ve bu sırada kullanmış oldukları yöntemleri tespit ederek bunların analizini sağlamak,
- Çocukların değerlendirmeye aktif şekilde katılmalarını sağlamak suretiyle başarıları ile alakalı delilleri ailelerine ve çocuklara somut olarak sunmak,
- Çocuklar arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri tespit ederek özel yetersizliklerin güvenle açıklanmasına imkan verecek forum alanı meydana getirmek,
- Öğrenciler bir üst sınıfa geçtiklerinde onlarla ilgili dokümanlar bir arada bulunmasına olanak sağlamak,
- Öğretmen, veli ve okul idarecileri için eğitim programının etkililiğini değerlendirme noktasında söz konusu verileri sunmaktır.

2.2.5.13. Pedagojik dokümantasyon

Pedagojik dokümantasyon belgeleri, daha önceden belirlenen normlar ve beklentiler olmaksızın çocuğun aktivite sırasında neler yaptığını, geliştirilmesi gereken yönlerini fark etmeye imkân verir. Pedagojik dokümantasyon, Reggio Emilia okullarında bulunan öğretmenlerin çocuklara esnek, saygılı ancak kapsamlı bir müfredat geliştirmelerine yardım eden bir araçtır. Öğretmenler tarafından çocuklar farklı bağlamlarda gözlenir, çocukların ilgi alanlarını, beceri seviyelerini ve çocukların yaşadıkları problemleri çözmek için başvurdukları stratejileri keşfedilir (Forman ve Hall, 2005). Pedagojik dokümantasyon, çocukları çalışmalarını yeniden incelediklerinde ve etkinlik sürecini hatırladıklarında daha kendinden emin ve meraklı olmaları noktasında teşvik etmektedir (Malaguzzi, 1998).

Pedagojik dokümantasyon sadece çocukların çalışmasını değil, bunun yanında öğretmenlerin çalışmalarını da karakterize etmektedir. Öğretmenler arası iş birliği, çocukların bilgi birikimlerini inceleyerek kendi aralarında yansıtmalarından oluşan bir süreçtir. Bu sayede pedagojik dokümantasyon öğretmenlerin araştırması, iş birliği yapması, yansıtması ve karar alması gereken bir araca dönüşür. İlgili süreçte öğretmen de mesleki gelişimlerinin en gelişmiş ve ilginç anlarını dokümanite yoluyla belgelemektedir. Süreçte pedagojik dokümantasyon, çocuklar açısından pozitif tecrübelerin oluşturulması ve eğitimciler açısından da profesyonel gelişimin ve iletişimin anlaşılır kılınması için vazgeçilmez araca dönüşür (Seitz, 2008).

Pedagojik dokümantasyon üzerinden çocukların günlük yaşamdaki şaşırtıcı keşifleri ve okulda yaşamış oldukları sıra dışı olayları yeniden düşünmek ve bunları ifade etmek üzere gözlem ve kayıta bulunmaya yönelik amaçlı bir tercih yapma süreci yaşanır. Bu süreçte öğretmenlerin farklı açıları üzerinden farklı araçları kullanmak suretiyle yürütmüş oldukları hassas gözlemlerinin dikkatli şekilde yorumlanması son derece önemlidir (Dahlberg vd., 2007).

2.2.5.14. Ev ziyaretleri

Ev ziyareti kavramını genel anlamda, öğrenci-öğretmen-veli arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi, çocukların ev ortamlarıyla ilgili bilgilerin toplanması, uygulanan program dahilinde aileye destek ve yardım sağlanması amacıyla öğrencinin yaşamış olduğu eve amaçlı ve planlı ziyaretler yapmak olarak ifade edilebilir. Bunun yanında ev ziyareti, ailelerin kendi evinde, aile üyelerine sunulan yarı profesyonel veya profesyonel bir süreçtir

(Wasik ve Bryant, 2000). Bu süreçte uzman kişi, ailelerin eğitimsel, sosyal, bilişsel, duygusal ve sağliksal gereksinimlerini belirlemek ve ilgili gereksinimler çerçevesinde gerekli olanakları sağlamakla görevlidir. Uzmanlar, yalnızca çocuğun öğretmeni değildir. Hemşireler, psikolojik danışmanlar, sosyal hizmet uzmanları, konuşma terapistleri, fizyoterapistler, psikiyatrlar da uzman kişiler içerisinde kabul edilir. Zira ev ziyaretleri uzun süreli ve uzman kişilerce yapılması gereken bir yaklaşım olarak dikkat çeker (Rockwell vd., 2010).

2.3. İlgili çalışmalar

Brown ve Rolfe (2005), erken çocukluk döneminde değerlendirme sürecinde eğitimcilerinin ve erken çocukluk eğitimcisi adaylarının değerlendirme tekniklerine yönelik bakış açıları irdelenmiştir. Yapılan incelemelerde erken çocuk eğitimcilerinin büyük bir çoğunluğunun informal değerlendirmede yer alan teknikleri kullanmakta olduğu görülmüş ve erken çocukluk eğitimcisi adaylarının da büyük oranla erken çocukluk döneminde informal değerlendirmeye dayalı tekniklere yakın olduğu görülmüştür. İnfomal değerlendirmede yer alan gözlem tekniği gibi tanıma tekniklerinin kullanımının ve uygulanmasının daha pratik olması nedeni ile informal değerlendirmeye daha yakın oldukları da belirtilmiştir. Brown ve Rolfe (2005) tarafından yürütölen araştırma genel anlamıyla düşünöldüğünde okul öncesi öğretmenlerinin ve aday öğretmenlerin informal değerlendirmeye bakış açılarının olumlu olduğunu söylemek mümkün olmak ile birlikte bu araştırmada için de okul öncesi öğretmen adaylarının ve öğretmenlerinin informal değerlendirme çalışmalarına önem verdikleri tahmini yürütölebilir.

Can Gül (2009) gerçekleştirmiş olduğu araştırmada 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın değerlendirme boyutuna ilişkin okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının düşönceleri irdelenmiş ve okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme uygulamaları ile ilgili incelemeler yapılmıştır. Okul öncesi öğretmen adaylarının programın değerlendirme boyutuna yönelik düşöncelerinin okul öncesi öğretmenlerinden daha anlamlı olduğu ve okul öncesi öğretmenlerinin gerçekleştirmiş olduğu değerlendirme çalışmalarında programın gerekliliklerini yerine getirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Taner (2005) erken çocukluk döneminde kullanılan çocuk tanıma tekniklerinin okul öncesi öğretmenleri tarafından uygulanma durumlarının incelemiş olduğu yüksek lisans tezinde, okul öncesi öğretmenlerinin tanıma teknikleri kullanırken kendilerini yeterli hissettikleri görölmüştür. Çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinde uygulanan çocuk

tanıma tekniklerinin kullanabilmelerinin temelinde lisans eğitimleri sırasında edinmiş oldukları deneyimler olarak açıklamışlardır. Okul öncesi öğretmenleri çocuk tanıma teknikleri içerisinde en çok gözlem (Kwi-Ok ve Jung-In, 2011) ve görüşmenin tercih edildiği bilgisi de tanımlanmıştır. Gözlem tekniğinin okul öncesi öğretmenleri tarafından tercih edilmesi çocuğu tanıma ve değerlendirme çalışmalarının temelinin “*gözlem yapabilme*” becerisine dayandığı şeklinde ifade edilebilir.

Schappe'nin (2005) araştırmasında 71 tane erken çocukluk dönem çocuğunun gelişim süreçlerinde kaydedilen derecelendirme ölçekleri ile kaydedilmiş olan sonuçlar ile erken çocukluk eğitimcilerin bu çocukların gelişimlerine yönelik görüşleri karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırma erken çocukluk eğitimcilerinin çocuğa yönelik görüşleri ile derecelendirme ölçüm sonuçları arasında doğru orantı olduğu görülmüştür. Ayrıca erken çocukluk eğitimciler tarafından değerlendirme çalışmalarında performansa dayalı uygulamaların önemi vurgulanmıştır.

Trepanier-Street, McNair ve Donegan (2001) tarafından yürütülen araştırmada okul öncesi öğretmenleri ile ilköğretim 3. ve 4.sınıf ve ortaokul 5.sınıfa devam eden öğrencilerin sınıf öğretmenlerinin değerlendirmeye yönelik düşünceleri incelenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenler gözlem, anekdot kayıtları, gelişim dosyası (portfolyo) vb. teknikleri kullandıklarını belirtmişlerdir. Okul öncesi öğretmenlerinin gözlem ve kontrol listelerini kullanma durumlarının daha yoğun olduğu görülürken, sınıf öğretmenlerinin yazılı yoklama gibi araçlar ile uygulamalarını yürüttükleri bilgisine ulaşılmıştır.

Uzun (2013) nicel desende yürütmüş olduğu araştırmasında İstanbul ilinde yer alan 373 okul öncesi öğretmeni ile çalışmıştır. Erken çocukluk döneminde değerlendirme uygulamalarına yönelik okul öncesi öğretmenlerinin yeterliliklerinin anlaşılabilmesi adına okul öncesi öğretmenlerine anket formu uygulanmıştır. Yapılan okul öncesi anket formlarının analizi sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin bu konuda kendilerini yeterli olarak nitelendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinin niteliğini arttırmak adına geliştirilen ölçek/ model çalışmalarının da alanyazında yer aldığı görülmüştür. Ulusoy (2019) tarafından yürütülen yüksek lisans tezinde, okul öncesi öğretmenlerinin erken çocukluk eğitiminde değerlendirmede kullandıkları tekniklere yönelik tutumlarını incelenmesi adına tutum ölçeği geliştirilmiştir. Tarama modelinde yürütülen tez çalışmasında çocuğu tanıma ve değerlendirme noktasında anlamlı bilgileri ortaya çıkarmaya çalışıldığı görülmektedir.

Niğde ilinde erken çocukluk eğitim kurumlarında görev yapmakta olan 233 okul öncesi öğretmenin değerlendirilmeye yönelik tutumları araştırılmıştır. Geliştirilen tutum ölçeği, geçerlik ve güvenirlik açısından önemli bulunmaktadır. Ölçeğin sonucunda cinsiyet, meslekteki deneyim, kurumun bulunduğu çevre, sınıf mevcudu, kurumdaki deneyim yılı, lisans sonrası eğitimde yer alan durumu değişkenlerine göre değerlendirme tutumlarında farklılaşmaların olmadığı, yaş ve üniversite değişkenleri bağlamında değerlendirme tutumlarının farklılaştığı görülmüştür. Bu bağlamda üniversite bazında farklılaşmaların oluşmuş olması lisans sırasında verilen eğitimlerin iyileştirilmesi gerektiği yorumunu akıllara getirmektedir.

Diffily (1994), gerçekleştirmiş olduğu araştırmasında okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanıma ve değerlendirmeye yönelik tutumları ve çalışmalarını ele almıştır. Bu araştırmada veriler 84 okul öncesi öğretmenine anket formları uygulanarak ve görüşmeler gerçekleştirilerek sağlanmıştır. Veri toplama araçlarından elde edilen veriler okul öncesi öğretmenlerinin alternatif değerlendirme uygulamalarına daha olumlu baktıklarını, geçerliği güvenirliği kanıtlanmış standardize testlere olan bakış açılarının düşük olduğunu ve değerlendirme uygulamalarında süreç ve sonuç odaklı değerlendirme çalışmalarına yer verdikleri sonucuna göstermiştir. Formal değerlendirme süreçlerinden daha çok alternatif değerlendirme süreçlerine daha anlamlı bakıyor olmalarına karşın, erken çocukluk döneminde çocuğu tanıma ve değerlendirme uygulamalarının hem formal değerlendirme araçlarına hem de informal değerlendirme araçları ile yürütmekte olduklarını ifade etmişlerdir. Araştırmadan elde edilen bulgu doğrultusunda, bu araştırmada da okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme çalışmalarında nasıl bir bakış açısı ile çocuğu tanıma ve değerlendirme çalışmalarını ele aldıkları incelenecektir.

Özkan (2015) çalışmasında diğer çalışmalardan farklı olarak ailelerin de değerlendirmeye yönelik görüşlerini de ele alarak, öğretmenlerin ve ailelerin görüşlerini kıyaslamıştır. Öğretmenlerin süreç odaklı değerlendirmeye önem verirken, ailelerin etkinlik ve sonuç odaklı değerlendirmeleri anlamlı buldukları görülmüştür. Buna ek olarak öğretmenlerin öz bakım becerilerinin kazanılmasını daha önemli bulurken, ailelerin ilkokula hazırlık ve sosyal becerilerin edinilmesini öncelikli olarak istedikleri ifade edilmiştir.

Yılmaz Topuz (2015), Yılmaz Topuz ve Erbil Kaya (2016) ve Türkoğlu (2017) çalışmalarında okul öncesi öğretmenleri ve okul öncesi öğretmen adaylarının erken

çocukluk eğitiminde değerlendirme uygulamalarının öneminin farkında olduklarını ve değerlendirme çalışmalarını gerekli gördüklerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda çocuğun gelişiminin takip edilmesi noktasında okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri ortak bir noktada birleşerek çocuğu tanımanın oldukça önemli olduğu vurgusu yapılmaktadır.

Turupcu (2014) tarafından yürütülen yüksek lisans tezinde erken çocukluk eğitiminde değerlendirmenin temelini oluşturan gözlem tekniği, okul öncesi öğretmenleri görüşleri doğrultusunda incelenmiştir. Yukarıda bahsedilen bazı çalışmalarda elde edilen bulgular da olduğu gibi okul öncesi öğretmenleri çocukları tanımada gözlem yapmanın önemini ve değerlendirmede süreç odaklı değerlendirmenin gerekliliğine inandıklarını belirtmişlerdir. Buna ek olarak, çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinde sorunlu davranışlara da odaklandıkları görülmüştür.

Yiğit vd., (2019) yaptıkları çalışmada ise erken çocukluk eğitiminde değerlendirme basamağına yönelik alternatif bir değerlendirme modeli tasarlamışlardır. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, karşılaştırmalı değerlendirme formu kullanılmıştır. Mevcut değerlendirme uygulamaları ile önerilen alternatif değerlendirme modeli karşılaştırılması sonucunda alternatif değerlendirme modelinin, bu konudaki eksikliklere yanıt verebileceği düşünülmüştür.

Buldu (2010), Şahin (2014), Durukan ve Şahin (2015) ve Buldu ve Tantekin Erden (2017) araştırmalarında okul öncesi öğretmenlerin tanıma ve değerlendirme sürecine yönelik görüşleri ile uygulamaları arasında doğru orantının bulunduğu sonucuna ulaşmışlardır. Öğretmenlerin eğitim düzeyi, cinsiyet, kıdem vb. değişkenlerin değerlendirme sürecindeki uygulamalara etkilediği sonucuna ulaşılırken, Şahin (2014) ve Durukan ve Şahin (2015) çalışmalarında bu değişkenlerin değerlendirme sürecini etkilemediği sonucuna ulaşmışlardır.

Erken çocukluk eğitiminde çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinde alternatif değerlendirme yöntemlerini konu alan çalışmalar yer almaktadır. Deniz Kan (2007), Eren (2007), ve Zelyurt ve Karakaş (2018) tarafından yapılan çalışmalarda erken çocukluk döneminde portfolyo değerlendirilmesi üzerine odaklanılmıştır. Eren (2007) çalışmasında, öğretmenler ve aileler tarafından portfolyo uygulamalarının çocuklar üzerinde olumlu etkiler yarattığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çocukların benlik gelişimlerine katkı sağladığı vurgulanmıştır. Zelyurt ve Karakaş (2018) çalışmasında, okul öncesi

öğretmenlerin büyük çoğunluğunun lisans öğrenimleri sırasında portfolyo oluşturulmaya yönelik eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir.

Aras (2017), Güneş (2018), Buldu vd, (2018) ve Kuru ve Akman (2019) çalışmalarında erken çocukluk döneminin önemli noktalarından olan pedagojik dokümantasyon uygulamaları üzerine odaklanılmıştır. Aras (2017) araştırmasında erken çocukluk döneminde pedagojik dokümantasyonun çocuğun öz düzenleme, sorumluluk, motivasyon, kendini ifade etme, kendini değerli görme ve bilişsel becerilerinin gelişiminde önemli bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Güneş (2018) çalışmasında ise erken çocukluk döneminde pedagojik dokümantasyonun aile katılımı ile olan ilişkisi araştırılmıştır ve bu süreçte panel, bülten ve portfolyolar ile ailelerin katılımlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Erken çocukluk eğitiminde çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinde biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını konu alan çalışmaların yer aldığı görülmektedir. Karaman ve Karaman (2017) ve Aras (2019) çalışmalarını eylem araştırması deseniyle gerçekleştirerek, geniş zaman diliminde biçimlendirici değerlendirme uygulamalarına yönelik etkililiğini ifade etmişlerdir. Elden (2019) çalışmasında ise erken çocukluk eğitiminde biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının öğretim sürecine yansımalarının olumlu olacağı hakkında veriler açığa çıkmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinde gözlem tekniği doğrudan kullandıkları tespit edilmiştir.

Bayraktaroğlu ve Ayekin Dülger (2020) tarafından yürütülen çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinde gelişimsel değerlendirme uygulamalarına vakit ayırmadıkları görülmüştür. Bu durumunun nedeni olarak yeterince bilgi sahibi olmadıkları ifade edilmiştir. Ayrıca çocukların gelişimlerini takip ederken standart testleri göz ardı ettikleri, daha çok gözlem tekniğine yoğunlaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Dizman, Gültekin ve Köksal Akyol (2005) tarafından gerçekleştirilen “Çocukları Tanımada Çocuk Resimlerinin Önemi” isimli çalışmada erken çocukluk dönem çocuğunun gelişim sürecinde kendilerini ifade etmenin en anlaşılır yolunun çocuk resimleri olduğu vurgusu yapılmıştır. Çocukları tanımak için onların gelişim dili bilinmeli ve eğitimciler tarafından çocuk resimlerindeki ipuçları gözden kaçırılmamalıdır. Dolayısıyla bu çalışmada çocuk resimlerinin onları tanıma sürecinde bir rehber olduğunun altı çizilmiştir.

Işıkoğlu Erdoğan vd., (2021) karma desen ile yürüttükleri çalışmalarında okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinde kullanmış oldukları çocuk tanıma tekniklerini ve değerlendirme sürecindeki yeterlilik durumlarını irdelemişlerdir. 518 okul öncesi öğretmenin katılım gösterdiği çalışmada öğretmenlerin değerlendirme yeterlilik düzeylerinin orta ve düşük düzeyde dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda, okul öncesi öğretmen adayları değerlendirme uygulamalarında gözlem ve gelişim dosyasını (portfolyo) öncelikli olarak tercih ettikleri ve çocuğu tanıma sürecinde önemli olduğu görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bilgilere karşın söz konusu bu araştırmada da benzer sonuçların oluşup oluşmayacağı merak edilmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleştirilmiş araştırmaların çoğunluğu, okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme uygulamaları hakkında olumlu bir görüşe sahip oldukları ortaya koymaktadır (Reichow vd., 2016; Alasuutari vd., 2014). Yurtiçi literatür incelendiğinde yer alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Özellikle erken çocukluk dönemi öğretmenlerinin değerlendirme çalışmalarının betimlenmesini sağlayacak araştırmalarının yapılması gerekmektedir (Elden, 2019).

Alanyazında yer alan çalışmalar genel anlamı ile düşünüldüğünde ağırlıklı olarak okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri ile okul öncesi öğretmenlerinin sahadaki uygulamadaki değerlendirme becerilerinin anlaşılmasına yönelik bilgilerin araştırıldığı görülmüştür. Okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme uygulamaları bazen yeterli olarak nitelendirilirken, bazen de düşük yeterliliklere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Değerlendirme çalışmalarında öğretmenlerin ve aday öğretmenlerin gözlem ve alternatif değerlendirme araçlarına yönelik algıları olumlu olarak görülmüştür. Söz konusu araştırmalarda çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin içerik ve kapsamının anlaşılmasına dayalı gerçekleştirilen çalışmaların olmadığı ve okul öncesi eğitim paydaşlarından öğretim elemanlarının ders süreci ve uygulamalarına bakış açılarının tespit edilmediği görülmüştür. Bu bağlamda bu araştırma okul öncesi eğitim paydaşlarından elde edilecek bilgiler ile çocuğu tanıma ve değerlendirmeye ortak bir bakış getirmek, alana katkı sağlayacaktır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmanın benimsediği temel metodolojik yaklaşım nicel ve nitel verilerin birlikte sunulduğu karma yöntemdir. Alanyazında son yıllarda sosyal ve beşeri bilimlerde özellikle karma yöntem ile yürütülmekte olan çalışmalara sıklıkla rastlanmaktadır (Baki ve Gökçek, 2014). Karma yöntem; araştırmacı tarafından yürütülmekte olan söz konusu araştırmanın farklı boyut, durum ve kavramlarının nicel ve nitel olarak birleştirilmesi şeklinde ifade edilmektedir (Creswell, 2003; Johnson ve Onwuegbuzie, 2004). Karma yöntem örneğin, veri toplama araçlarında yer alan kapalı uçlu veya kısa cevaplı anket maddelerinin yanı sıra açık uçlu maddelere de yer verilir ve araştırmanın konusu hakkında daha kapsamlı bilgi toplanmasını sağlar (Başol, 2008). Karma yöntem araştırmaları; gömülü, açıklayıcı, keşfedici ve paralel olmak üzere sınıflandırılmaktadır ve bu çalışmada gömülü karma yöntem sınıflandırılması tercih edilmiştir. Gömülü karma yöntemde, nicel ve nitel veriler aynı anda toplanır ve her iki veri grubu da birbirini destekler nitelikte araştırmaya dahil edilir (Fırat, Kabakçı Yurdakul ve Ersoy, 2014). Bu çalışmada karma yöntem kullanılarak nitel ve nicel veriler birlikte analiz edilmiştir. Nicel veriler betimsel analize tabi tutulmuş, nitel veriler ise içerik analiziyle incelenmiştir. Araştırmada bu bağlamda okul öncesi eğitimi paydaşları açısından çocuğu tanıma ve değerlendirmenin durumu, önemi ve içeriğine yönelik görüşleri alınarak bu konuda yapılabilecek iyileştirmeler betimlenmiştir.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2020-2021 Bahar yarıyılı ve 2021-2022 Eğitim Öğretim yılı Ankara’da bulunan devlet ve özel okullarda çalışan okul öncesi öğretmenleri, 2020-2021 Bahar yarıyılı ve 2021- 2022 Güz yarıyılı Ankara’da Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim dalları bulunan üniversitelerde öğrenim görmekte olan okul öncesi

öğretmenliği programı öğrencileri ve bu üniversitelerdeki görev yapmakta olan öğretim elemanları oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise ulaşılabilirlik doğrultusunda gönüllülük usulüne göre katılımın sağlandığı, amaçlı örneklem seçimi ile anket çalışmasına katılan okul öncesi öğretmenleri, okul öncesi öğretmen adayları ve okul öncesi öğretmenliği bölümü alan uzmanları oluşturmaktadır. Araştırmaya 2021-2022 Eğitim Öğretim yılı Ankara'nın Çankaya, Etimesgut, Polatlı ve Yenimahalle ilçelerinde bulunan erken çocukluk eğitim kurumlarında görev yapan 170 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. 2020-2021 Bahar yarıyılı ve 2021- 2022 Güz yarıyılı Ankara'da Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim dalları bulunan Ankara, Başkent, Gazi, Hacettepe, ODTÜ ve TED üniversitelerindeki çocuğu tanıma ve değerlendirme dersini almış olan toplam 426 okul öncesi öğretmen adayına ulaşılmıştır. Aday öğretmenlerden 142 tanesi araştırmaya dahil olmak istemiştir. Okul öncesi öğretmen adaylarının örneklem sayısı ile ilgili bilgiler şu şekildedir: Ankara Üniversitesi'nde çocuğu tanıma ve değerlendirme dersini almış olan 138 okul öncesi öğretmen adayından 18'i, Başkent Üniversitesi'nde çocuğu tanıma ve değerlendirme dersini almış olan 70 okul öncesi öğretmen adayından 57'si, Gazi Üniversitesi'nde çocuğu tanıma ve değerlendirme dersini almış olan 93 okul öncesi öğretmen adayından 28'i, Hacettepe Üniversitesi'nde çocuğu tanıma ve değerlendirme dersini almış olan 100 okul öncesi öğretmen adayından 21'i, Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde çocuğu tanıma ve değerlendirme dersini almış olan 20 okul öncesi öğretmen adayından 15'i, TED Üniversitesi'nde çocuğu tanıma ve değerlendirme dersini almış olan 5 okul öncesi öğretmen adayından 3'ü araştırmaya katılım sağlamıştır. Belirtilen üniversitelerde görev yapmakta olan öğretim elemanlarının sayıları ise şu şekildedir: Ankara Üniversitesinden ders sorumlusu 2 öğretim elemanı, Başkent Üniversitesi'nden ders sorumlusu 2 öğretim elemanı, Hacettepe Üniversitesi'nden ders sorumlusu 2 öğretim elemanı, Ortadoğu Üniversitesi'nden ders sorumlusu 1 öğretim elemanı ve TED Üniversitesi'nden ders sorumlusu 1 öğretim elemanı araştırmaya katılım göstermiştir.

3.3. Araştırmacının Rolü

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin içeriği ile ilgili derinlemesine ve uygulamalı olarak bilgi alabilmek için 2020-2021 Güz Yarıyılı içerisinde Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü "ECEC303" kodlu "Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme" lisans dersinin ve 2020-

2021 Bahar Yarıyılı içerisinde Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü “ECE422” kodlu “Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme” lisans dersinin takibi araştırmacı tarafından pandemiye denk düşmesi sebebiyle online şekilde yapılmıştır. Takibi yapılan dersler 16 haftalık süre içerisinde her hafta zoom platformu üzerinden elde edilmiş, araştırmacı tarafında ders anı dikkatle izlenerek araştırma için gerekli notlar alınmıştır. Yapılan gözlem neticesinde dersin içeriği ve yürütülmesi süreci ile ilgili araştırmacı için faydalı bilgiler elde edilmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın amacı doğrultusunda, öncelikli olarak literatür taranmıştır ve bu doğrultuda çocuğu tanıma ve değerlendirme noktasında ortak bir bakış açısına ulaşılmasına karar verilmiştir. Daha sonra literatür destekli elde edilen bilgiler aracılığıyla YÖK tarafından tanımlanmış olan “Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme” dersinin tanımı ve içeriği rehberliğinde Ankara’da farklı üniversitelerde çocuğu tanıma ve değerlendirme dersini yürütmekte olan öğretim elemanları ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ders sorumlusu öğretim elemanlarına yönelik görüşme formunun hazırlanması sürecinde konu ile ilgili literatür detaylı bir şekilde incelenmiştir ve uzman görüşleri alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda görüşme soruları oluşturulmuştur. Görüşme formuna yönelik pilot çalışmada bulunularak formun son hali ortaya konulduktan sonra görüşmelere başlanmıştır. Yapılan görüşmelerde çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin yeri, kapsamı, içeriği ve süreci, teori ve uygulama durumları, değerlendirme, yürütüldüğü dönemin uygunluğu ve seçmeli/zorunlu olması ve dersin iyileştirilmesine yönelik 6 açık uçlu soru yöneltilmiştir (Ek 1). Görüşmelerde çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin amacı, içeriği ve kapsamına yönelik ayrıntılı bilgilerin alınması hususunda öğretim elemanlarından söz konusu derse ait izlenceler de talep edilmiştir.

Ders sorumlusu öğretim elemanları ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler doğrultusunda çocuğu tanıma ve değerlendirme dersine ait izlenceler ve uzman görüşleri odağında belirtilen üniversitelerdeki çocuğu tanıma ve değerlendirme dersini almış olan okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerini tespit edebilmek amacı ile konuya yönelik form oluşturulmuştur. Oluşturulan aday öğretmenleri formunun pilot çalışmaları tamamlandıktan sonra uygulamaya geçilmiştir. Gerçekleştirilen form 2 madde demografik bilgiler, 4 madde çocuğu tanıma ve değerlendirme dersi, içeriği, ders sürecinde kullanılan yöntem ve teknikler ve dersin öğrenme kazanımlarına ulaşma seviyesi (çoktan seçmeli) ve

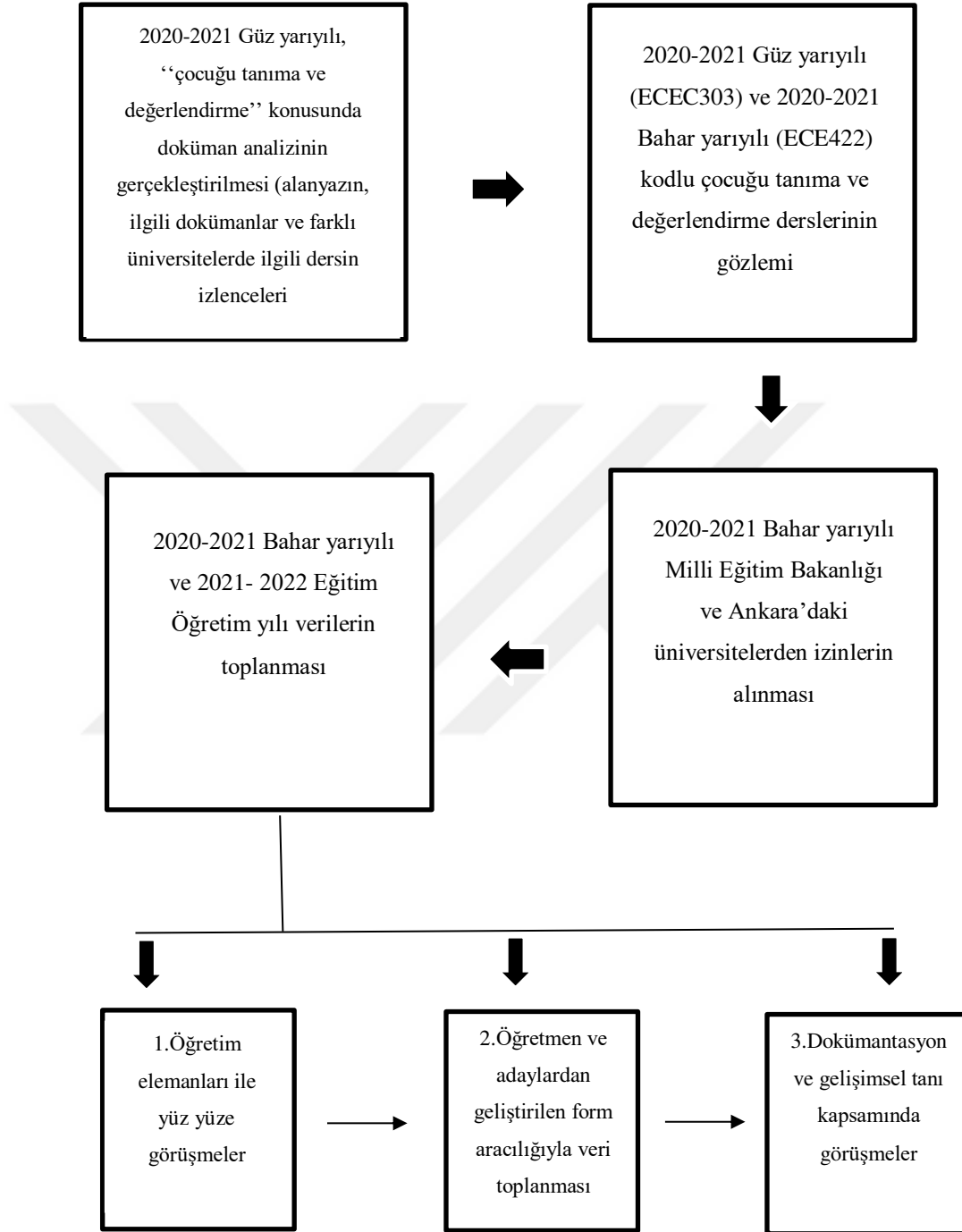
2 madde uzaktan eğitime adaptasyonu (dersin tüm üniversitelerde online yürütülmesi gerekçesi ile) ve dersin zenginleştirilmesine adına öneriler (hedef, içerik, yöntem, değerlendirme) açık uçlu olmak üzere toplam 8 maddedir (EK 2).

Araştırmada çocuğu tanıma ve değerlendirme noktasında hizmet içi mevcut durumları da tespit edebilmek anlamında okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme uygulamalarına yönelik görüşlerinin alındığı form oluşturulmuştur. Benzer şekilde okul öncesi öğretmen adaylarının veri toplama aracına karar verilirken ders sorumlusu öğretim elemanlarının görüşleri, konu ile ilgili dokümanlardan çıkarılan sonuçlar ve uzman görüşleri ile okul öncesi öğretmenlerinin de formu ortaya çıkarılmıştır. Oluşturulan okul öncesi öğretmenleri formunun pilot çalışmaları gerçekleştirildikten sonra uygulamaya geçilmiştir. Bu form 2 madde demografik bilgiler, 7 madde lisans öğreniminde alınan çocuğu tanıma ve değerlendirme dersleri, değerlendirme konusunda kendilerini yeterli hissetme durumu, değerlendirme çalışmalarının temel kaynağı, değerlendirmede kullandıkları tanıma teknikleri, tanıma tekniklerini uygulama sıklıkları, değerlendirmede karşılaşılan zorluklar, değerlendirme konusunda hizmet içi eğitimlere katılma istekleri (çoktan seçmeli) ve 2 madde 2013 MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'nın değerlendirme boyutuna yönelik görüşleri ve üniversitelerde yürütülen çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin iyileştirilmesi adına önerileri olmak üzere toplam 11 maddedir (EK 3)

Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin içeriği, amacı, kapsamı, uygulamadaki eksiklikler, tanımlamalar, iyileştirilmesi adına öneriler vb. hususları birleştirebilmek ve detaylandırabilmek adına yapılan veri toplama süreçlerine ek olarak zengin veri çeşitliliği sunulabilmesi için dokümantasyon ve gelişimsel tanı kapsamında görüşlerin alınması adına alan uzmanları ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmenin gerçekleştirilebilmesi noktasında öncelikle ders sorumlusu öğretim elemanları görüşmelerinden elde edilen veriler ön planda tutularak literatür eşliğinde görüşme soruları oluşturulmuştur. Bu sorular uzman görüşleri ile de geribildirimler sağlanarak pilot çalışmaya tabi tutulmuştur. Ardından araştırmaya katılım sağlayan alan uzmanları ile gerçekleştirilmiştir. Alan uzmanları ile yapılan görüşmede çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin tanımı, içeriği, yöntem ve teknikler, teori ve uygulama durumları, değerlendirme, yürütüldüğü dönemin uygunluğu, literatürde çocuğu tanıma ve değerlendirme, pedagojik dokümantasyon kavramı, okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme yeterlilikleri, 2013 MEB Programı'nın değerlendirme boyutu, standardize testlerin kullanımı ve kapsayıcı eğitim kapsamında değerlendirme uygulamaları olmak üzere 13 sorudan oluşmaktadır (EK 4).

3.5. Veri Toplama Süreci

Şekil 1. Araştırmanın veri toplama sürecine yönelik akış şeması

Araştırmanın amacı ve kapsamına yönelik öncelikli olarak şekil 1’de görüldüğü üzere literatürü incelemek ve ilgili dokümanları tarayabilmek amacıyla çocuğu tanıma ve değerdendirme ile ilgili ulaşılabilen belgeler ve çalışmalar irdelenmiştir. Eş zamanlı olarak ise ders içeriği ve sürecinin anlaşılması adına Ankara, Başkent, Gazi, Hacettepe, ODTÜ ve

TED üniversitelerinin “çocuğu tanıma ve değerlendirme” dersi izlencelerine ulaşarak içerik analizi yapılmıştır. Devamında, “çocuğu tanıma ve değerlendirme” dersinin gözlemi araştırmacı tarafından yapılarak doğrudan konuya yönelik bilgilerin elde edilmesi ile araştırmanın seyrine katkıda bulunulmuştur.

Araştırmanın sahadaki uygulamalara yönelik veri toplama süreci için ilk olarak araştırmanın uygulama basamağını gerçekleştirebilmek adına gerekli izinleri alabilmek için Milli Eğitim Bakanlığı, Başkent Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, TED Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi rektörlüklerine araştırma izin talepleri gönderilmiştir. Araştırma sürecinin pandemi dönemine denk gelmesi sebebiyle pek çok üniversitenin kurullarında ve sekreteryalarda yaşanan gecikmeli dönütler ve her üniversitenin kendi etik kurulunda onay alınmasını talep etmesi sürecin planlanan takvimde yürütülmesini aksatmıştır.

İlgili kurumlardan izinler alındıktan sonra öğretim elemanları ile yapılan görüşmeler için öncesinde ders sorumlusu öğretim elemanı ile irtibata geçilerek öğretim elemanları ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler esnasında katılımcılardan izin almak koşulu ile görüşmeler ses kaydı ve not alınarak sağlanmıştır. 2021-2022 Eğitim Öğretim Yılı içerisinde belirtilen ilçelerdeki okul öncesi eğitim kurumları ile birebir görüşmeler yapılmış ve randevular alınmıştır. Veri toplama aracı tanıtılmış ve araştırmanın amacı aktararak, formlar gönüllü okul öncesi öğretmenlerine online bir şekilde ulaştırılmıştır. Pandemi süresince veri toplama sürecinde katılımcılara ulaşım konusunda aksamalar yaşanmıştır. 2020-2021 Bahar yarıyılı ve 2021- 2022 Güz yarıyılı okul öncesi öğretmen adayları ile yapılan formlar üniversitelerden sağlanan izinler doğrultusunda randevular aracılığıyla gönüllü aday öğretmenlere online bir şekilde ulaştırılmıştır. Söz konusu çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin veri toplama aşamasının pandemiye denk düşmesi sebebi ile dersler online bir şekilde yürütüldüğünden veriler de online bir şekilde toplanmak durumunda kalmıştır. Alan uzmanları ile yüz yüze gerçekleştirilen görüşmelerde uzmanlar ile iletişime geçilerek müsait bir zaman dilimi oluşturulmuş ve uzmanlardan izin alınmak şartı ile görüşme esnasında ses kaydı ve notlar alınmıştır.

3.6. Verilerin Analiz Edilmesi

Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersi sorumlusu öğretim elemanları ile yapılan görüşmelerin ardından, görüşme esnasında alınan notlar ile görüşme esnasında alınan ses kayıtları deşifre edilmiş ve elde edilen veriler Word dosyasında birleştirilmiştir.

Gerçekleştirilen görüşmeler sayesinde toplamda 19 sayfa, 59 dakika ve 30,3 MB veri elde edilmiştir. Yapılan tüm görüşmelerde elde edilen veriler yazıya aktarılmış ve detaylı bir şekilde tekrar tekrar okunarak veriler araştırmanın alt problemleri doğrultusunda analiz edilmiştir. Gerçekleştirilen görüşmelerde nitel verilerin analizi esnasında araştırmanın güvenilirliği için çift araştırmacı ile kodlamalara gidilmiştir. Kodlama sürecinde, veri toplama araçlarından elde edilen veriler defalarca kez okunarak, araştırmanın problemi doğrultusunda anlamlı olan kısımları oluşturulmaya çalışılır. Buna göre veri tabanlı kodlamalar açığa çıkartılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Ders sorumlusu öğretim elemanlarının görüşme analizi için “ÖE” kodu kullanılmıştır. Ortaya çıkan tema, kategori ve kodlamaların güvenilirliği için alanda bir uzman tarafından kontrol edilmesi sağlanarak iki araştırmacı tarafından karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda inter-rater oranı ,82’dir. Görüşmelerin analizinde ortaya çıkan temalar şu şekildedir; “dersin içeriği ve kapsamı, dersin sürecinde kullanılan yöntem ve teknikler, dersin teori ve uygulama boyutu, dersin değerlendirme aşaması, derse yönelik geri bildirimlerin alınması, dersin seçmeli/zorunlu durumu ve dönem uygunluğu.” Ayrıca geçerlik ve güvenilirliği arttırmak için görüşmelerden elde edilen verilerden direkt alıntılar sunulmuştur.

Öğretmen adaylarına uygulanan form çalışmasında araştırmanın amacı doğrultusunda çocuğu tanıma ve değerlendirme dersini almış olan öğrencilerin görüşleri farklı üniversitelerden olması sebebiyle ortak bir bakış açısıyla değerlendirilmeye alınmıştır. Yani araştırmanın amacı üniversiteler arası farklılıkları açığa çıkarmak değil, okul öncesi öğretmen adayları tarafından çocuğu tanıma ve değerlendirmeye aynı çerçeveden bakabilmektir. Gerçekleştirilen okul öncesi öğretmen adaylarına yönelik formlar Google Forms üzerinden online olarak uygulandığı için elde edilen veriler 39 KB boyutunda araştırmacıya ulaşmıştır. Formlarda yer alan çoktan seçmeli soruların frekans ve yüzdelik dağılımları için SPSS paket programında analizleri gerçekleştirilerek araştırmaya dahil edilmiştir. Okul öncesi öğretmen adaylarına yönelik oluşturulan formun 100 aday öğretmene uygulanan pilot çalışmasının geçerlik ve güvenilirliğine dayalı analizleri şu şekildedir:

3.6.1. Okul öncesi öğretmen adaylarının formuna yönelik geçerlik çalışmaları

Ölçeğin yapı geçerliğinin incelenmesi amacıyla açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi yüksek düzeyde ilişkinin hangi değişken gruplarının hangi faktör olduğunu test etmek için kullanılırken (Haig, 2005), doğrulayıcı

faktör analizi ise önceden oluşturulmuş veya kurgulanmış bir yapının doğrulanmasını amacıyla, ölçek geliştirme ve geçerlilik analizlerinde kullanılmaktadır (Bayram, 2016). Açıklayıcı faktör analizinde örneklem yeterliğinin ortaya konulması için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ölçümü yapılır. Barlett Testi sonucunda korelasyon matrisinin birim matris olup olmadığı ortaya konulur. KMO değerinin 1'e yakın olması ve Barlett Testi'nin p değerinin 0,05'ten az olması faktör analizinin yapılabilirliğini göstermektedir. Tek boyutlu modelin açıklayıcı faktör analizi sonuçları aşağıda verilmektedir.

Tablo 1. Aday formunun KMO ve Barlett's testi sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Yeterliğinin Ölçülmesi		0,767
Barlett Testi	Ki-kare	163,246
	Serbestlik derecesi	10
	p	0,00

Tablo 1'de KMO ve Barlett testi sonuçlarına bakıldığında, veri grubunun açıklayıcı faktör analizi yapılması uygundur. (KMO: 0,767; Barlett's p: 0,00). Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen sonuçların bir faktör altında toplandığı görülmüştür.

Tablo 2. Aday formunun açıklayıcı faktör analizi sonuçları

	Faktör Yükleri	Ortalama	Standart Sapma
Maddeler			
Madde 1	57,568	1,1500	,35887
Madde 2	15,621	1,3100	,52599
Madde 3	11,589	1,3200	,51010
Madde 4	8,780	1,3600	,55994
Madde 5	6,442	1,4500	,62563

3.6.2. Okul öncesi öğretmen adaylarının formuna yönelik güvenirlik çalışmaları

Ölçeğin güvenirliğini test etmek amacıyla Cronbach Alfa iç tutarlık analizi uygulanmıştır. Güvenirlik Analizi, toplam puanlar üzerine kurulu ölçeklere (Likert Ölçeği, Q-Tipi Ölçek) dayalı araçların güvenirliğini ortaya koymaya yarayan Cronbach Alfa katsayıları hesaplar. Alfa katsayısının bulunabileceği aralıklar ve buna bağlı olarak da ölçeğin güvenirlik durumu aşağıda verilmiştir:

$0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir,

$0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir,

$0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir,

$0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Tablo 3. Aday formunun cronbach's alpha katsayısı

Güvenilirlik İstatistikleri		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Standartlaştırılmış Ögelere Dayalı	N Öge
,806	,815	5

Yapılan analiz sonucu alfa katsayısı 0,806 çıkmıştır. Ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Aday formunun Anova sonuçları

Tukey'in Katkısızlık Testi ile ANOVA							
			Karelerin Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p- değeri
			76,438	99	,772		
	Öğeler Arasında		4,748	4	1,187	21,810	,000
	Artık	Katkısızlık	3,100 ^a	1	3,100	7,933	,480
		Denge	56,152	395	,142		
		Toplam	59,252	396	,150		
	Total		64,000	400	,160		
Toplam			140,438	499	,281		

Yapılan varyans analizi sonucuna göre ölçek toplanabilir özelliktedir (Nonadditivity: $F=7,933$ $P=0,488>0,05$). Ölçümler arası değişime bakıldığında önemli bir farklılık görülmektedir (Between Measures, $F=21,810$ $P=0,00$). 5 soruluk bu ölçek toplanabilir özelliktedir ancak ölçümler arasında farklılıklar vardır.

Tablo 5. Aday formunun hotelling'in t-kare testi sonuçları

Hotelling'in T-Kare Testi				
Hotelling' s T ²	F	sd1	s d2	p- değeri
32,258	7,820	4	9 6	,000

Soru ortalamalarının eşitliğini test eden Hotelling T² testi sonucunda, soru ortalamaların farklı olduğu görülmektedir (Hotelling's T-Squared=32,258 , P=0,000).

Tablo 6. Aday formunun sınıf içi korelasyon katsayısı

Sınıf İçi Korelasyon Katsayısı							
	Sınıf İçi Korelasyon	95% Güven Aralığı		Gerçek Değer 0 ile F Testi			
		Alt Sınır	Üst Sınır	Üst Sınır	sd1	sd2	p-değeri
Tek Ölçüler	,438 ^a	,344	,537	5,160	99	396	,000
Ortalama Ölçüler	,796 ^c	,723	,853	5,160	99	396	,000

F testi ile ölçeği oluşturan sorular arasında benzerlik olup olmadığı test edilmiş ve benzerlik olmadığı görülmüştür (F=5,160, p=0,000<0,05).

Okul öncesi öğretmen adaylarının formunda yer alan açık uçlu soruların analizi için alanda bir uzman ile belirlenen tema ve kategoriler karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda inter-rater oranı ,80'dir. Sorularda belirlenen temalar şu şekildedir: “dersin uzaktan eğitime adaptasyonu, dersin iyileştirilmesi adına (hedef, içerik, yöntem, değerlendirme boyutları) öneriler.” Ayrıca geçerlik ve güvenirliği arttırabilmek için görüşmelerden elde edilen verilerden direkt alıntılar sunulmuştur.

Öğretmen öncesi öğretmenlerine uygulanan form çalışmasında araştırmanın amacı doğrultusunda okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanıma ve değerlendirme uygulamalarına yönelik görüşleri alınmıştır. Gerçekleştirilen okul öncesi öğretmenlerine yönelik formlar Google Forms üzerinden online olarak uygulandığı için elde edilen veriler 32 KB boyutunda araştırmacıya ulaşmıştır. Formlarda yer alan çoktan seçmeli soruların frekans ve yüzdelik dağılımları için SPSS paket programında analizleri gerçekleştirilerek araştırmaya dahil edilmiştir. Okul öncesi öğretmen adaylarına yönelik oluşturulan formun

100 okul öncesi öğretmenine uygulanan pilot çalışmasının geçerlik ve güvenirliğine dayalı analizleri şu şekildedir:

3.6.3. Okul öncesi öğretmenlerinin formuna yönelik geçerlik çalışmaları

Ölçeğin yapı geçerliğinin incelenmesi amacıyla, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi yüksek düzeyde ilişkinin hangi değişken gruplarının hangi faktör olduğunu test etmek için kullanılırken (Haig, 2005, 325), doğrulayıcı faktör analizi ise, önceden oluşturulmuş veya kurgulanmış bir yapının doğrulanmasını amacıyla, ölçek geliştirme ve geçerlilik analizlerinde kullanılmaktadır (Bayram, 2016: 42). Açıklayıcı faktör analizinde örneklem yeterliğinin ortaya konulması için Kaiser-Meyer- Olkin (KMO) ölçümü yapılır, Barlett Testi sonucunda, korelasyon matrisinin birim matris olup olmadığı ortaya konulur. KMO değerinin 1'e yakın olması ve Barlett Testi'nin p değerinin 0,05'ten az olması faktör analizinin yapılabilişliğini göstermektedir. Tek boyutlu modelin açıklayıcı faktör analizi sonuçları aşağıda verilmektedir.

Tablo 7. Öğretmen formunun KMO ve Barlett's testi sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Yeterliğinin Ölçülmesi		0,747
Barlett Testi	Ki-kare	298,983
	Serbestlik derecesi	28
	p	0,00

Tablo 7'de KMO ve Barlett testi sonuçlarına bakıldığında, veri grubunun açıklayıcı faktör analizi yapılması uygundur. (KMO: 0,747; Barlett's p: 0,00), Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen sonuçların bir faktör altında toplandığı görülmüştür.

Tablo 8. Öğretmen formunun açıklayıcı faktör analizi sonuçları

	Faktör Yükleri	Ortalama	Standart Sapma
Maddeler			
Madde 1	43,624	4,5600	0,78264
Madde 2	15,407	2,9200	1,04167
Madde 3	14,789	2,8000	1,09175
Madde 4	8,358	2,5700	1,13043
Madde 5	6,223	3,1500	1,17529
Madde 6	5,462	2,1900	1,03177
Madde 7	3,513	3,6200	1,15277
Madde 8	2,625	2,3000	1,06877

3.6.4. Okul öncesi öğretmenlerinin formuna yönelik güvenirlik çalışmaları

Ölçeğin güvenirliğini test etmek amacıyla Cronbach Alfa iç tutarlık analizi uygulanmıştır. Güvenirlik Analizi, toplam puanlar üzerine kurulu ölçeklere (Likert Ölçeği, Q-Tipi Ölçek) dayalı araçların güvenirliğini ortaya koymaya yarayan Cronbach Alfa katsayıları hesaplar. Alfa katsayısının bulunabileceği aralıklar ve buna bağlı olarak da ölçeğin güvenirlik durumu aşağıda verilmiştir:

$0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir,

$0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir,

$0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirirdir,

$0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Tablo 9. Öğretmen formunun cronbach's alpha katsayısı

Güvenirlik İstatistikleri		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Standartlaştırılmış Ögelere Dayalı	N Öge
0,810	,806	8

Yapılan analiz sonucu alfa katsayısı 0,810 çıkmıştır. Ölçek yüksek derecede güvenilir olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Öğretmen formunun Anova sonuçları

Tukey'in Katkısızlık Testi ile ANOVA						
		Karelerin Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p-değeri
		385,474	99	3,894		
	Ögeler Arasında	421,639	7	60,234	81,252	,000
	Artık	Katkısızlık	1	12,340	17,032	,000
		Denge	692	,725		
		Toplam	693	,741		
	Total	935,375	700	1,336		
Toplam		1320,849	799	1,653		

Yapılan varyans analizi sonucuna göre ölçek toplanabilir özellikte değildir (Nonadditivity: $F=17,032$ $P=0,000<0,05$). Ölçümler arası değişime bakıldığında önemli bir farklılık görülmektedir (Öğeler arasında, $F=81,252$ $P=0,00$). 8 soruluk bu ölçek toplanabilir değildir ve ölçümler arasında farklılıklar vardır.

Tablo 11. Öğretmen formunun hotelling'in t-kare testi sonuçları

Hotelling'in T-Kare Testi				
Hotelling's T^2	F	sd1	sd2	p- değeri
412,565	55,366	7	93	0,000

Soru ortalamalarının eşitliğini test eden Hotelling T^2 testi sonucunda, soru ortalamalarının farklı olduğu görülmektedir (Hotelling's T-Squared=412,565 , $P=0,000$).

Tablo 12. Öğretmen formunun sınıf içi korelasyon katsayısı

Sınıf İçi Korelasyon Katsayısı							
	Sınıf İçi Korelasyon	95% Güven Aralığı		Gerçek Değer 0 ile F Testi			
		Alt Sınır	Üst Sınır	Üst Sınır	sd1	sd2	p-değeri
Tek Ölçüler	0,228 ^a	0,131	0,338	5,252	99	693	0,000
Ortalama Ölçüler	0,702 ^c	0,548	0,803	5,252	99	693	0,000

F testi ile ölçeği oluşturan sorular arasında benzerlik olup olmadığı test edilmiş ve benzerlik olmadığı görülmüştür ($F=5,160$, $p=0,000<0,05$).

Okul öncesi öğretmenlerinin formunda yer alan açık uçlu soruların analizi için alanda bir uzman ile belirlenen tema ve kategoriler karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda inter-rater oranı ,86'dir. Sorularda belirlenen temalar şu şekildedir: “değerlendirme konusunda programa yönelik öneriler ve üniversitelerde dersin içeriğine yönelik öneriler.” Ayrıca geçerlik ve güvenirliği arttırabilmek için görüşmelerden elde edilen verilerden direkt alıntılar sunulmuştur.

Çocuğu tanıma ve değerlendirme konusu kapsamında en genel çerçevede betimleme yapabilmek ve dokümantasyon ve gelişimsel tanı noktasında görüşlerinin alınabilmesi için alan uzmanları ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler esnasında alınan

notlar ile görüşme esnasında alınan ses kayıtları deşifre edilmiş ve elde edilen veriler Word dosyasında birleştirilmiştir. Gerçekleştirilen görüşmeler sayesinde toplamda 18 sayfa, 1 saat 20 dakika ve 41,2 MB veri elde edilmiştir. Yapılan tüm görüşmelerde elde edilen veriler yazıya aktarılmış ve detaylı bir şekilde tekrar tekrar okunarak veriler araştırmanın alt problemleri doğrultusunda analiz edilmiştir. Gerçekleştirilen görüşmelerde nitel verilerin analizi esnasında araştırmanın güvenilirliği için çift araştırmacı ile kodlamalara gidilmiştir. Kodlama sürecinde, veri toplama araçlarından elde edilen veriler defalarca kez okunarak, araştırmanın problemi doğrultusunda anlamlı olan kısımları oluşturulmaya çalışılır. Alan uzmanlarının görüşme analizi için “AU” kodu kullanılmıştır. Ortaya çıkan tema, kategori ve kodlamaların güvenilirliği için alanda bir uzman tarafından kontrol edilmesi sağlanarak iki araştırmacı tarafından karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda inter-rater oranı ,90’dır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme Dersinin Gözlemine Dayalı Bulgular

Araştırmanın bu bölümüne ilk olarak çocuğu tanıma ve değerlendirme dersini yakından takip edebilmek ve derse hâkim olabilmek adına yapılan ders gözlemi sonucuna yer verilerek başlanmıştır. Dersin gözlemine ait bulgular şu şekildedir:

“ECEC303” kodlu çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin 3.sınıf lisans öğrencilerine zorunlu ders kapsamında 37 okul öncesi öğretmen adayı ile yürütüldüğü, “ECE422” kodlu çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin ise 4.sınıf lisans öğrencilerine seçmeli ders kapsamında 34 okul öncesi öğretmen adayı ile yürütüldüğü kaydedilmiştir. Ders esnasında Başkent Üniversitesi’nin eğitim- öğretim sürecini etkileşimli hale getirebilmek için oluşturmuş olduğu ÖYS dijital platformu üzerinden derse ait bütün dokümanlar ders sorumlusu öğretim elemanı tarafından açıkça paylaşılmıştır. Bu platform üzerinden aynı zamanda her öğrencinin de paylaşım yapmasına da fırsat verilmektedir. Dersin işleyişi ve kapsamı öncelikli olarak öğrencilere izlencelerin tanıtılması ve sunulması ile açıklanmıştır. Öğretim elemanı tarafından bu ders için benimsenen noktanın “öğrencilerin erken çocukluk dönemine ait tanıma değerlendirme noktasında bilgi ve deneyimlere sahip olmaları ve gözlem yöntemlerini bilip uygulayabiliyor olmaları” olarak ifade edilmiştir. Bu noktadan hareketle dersin planlanmasının şu şekilde yapıldığı görülmüştür; ilk 2 hafta erken çocukluk eğitiminde çocuk tanıma ve değerlendirme sürecinin önemi ve nasıl ele alındığı, gözlemin tanımı, amacı, gözlem anı ve sonrasında dikkat edilmesi gereken noktalar açıklanmaktadır ve devamındaki haftalarda ise direkt ve indirekt gözlem teknikleri ile alternatif değerlendirme yöntemleri ele alınarak genel manada değerlendirme tanı yöntemlerinin çeşitliliği vurgulanarak öğrencilerin değerlendirme yöntemlerini anlaşılır ve uygulayabilir hale gelebilmeleri sağlanmaktadır. Ders esnasında özellikle tekniklerin daha anlaşılır olabilmesi için öğretim elemanı tarafından slaytlar aracılığıyla anlatım tekniğinin tercih edildiği, bazen soru-cevap, örnek olay, grup çalışmaları ile sürecin desteklendiği, bazı zamanlarda ise online olması

sebebiyle öğrencilere uygulamalar esnasında esneklik sağlandığı görülmüştür. Dersin değerlendirme sürecine yönelik her hafta anlatılan değerlendirme tekniklerinin öğrenciler tarafından bir sonraki derse kadar söz konusu tekniği bir çocuk üzerinde uygulaması zorunluluğu bulunmaktadır ve bu sayede tekniğin anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği desteklenmeye çalışılmaktadır. Final değerlendirmesi olarak öğrencilere değerlendirme tekniklerinin amacının benimsendiği ve uygulanabilirliğinin sağlandığı; en az 3 gözlem tekniğini kullanarak çocuğun gelişim düzeyine uygun olarak çocuk gözlem ve değerlendirme planı hazırlamaları beklenmektedir. Yapılan uygulama çalışmalarına ders esnasında mutlaka geri bildirim verildiği görülmüş, aynı zamanda öğrencilerin de akran değerlendirmesi ile dönüt sağladığı gözlemlenmiştir.

Ders takibi esnasında kaydedilen anekdotlar araştırmaya yansımaları şu şekilde olmuştur:

- Gözlemin nasıl yapılması gerektiği, gözlem anı ve karşılaşılan zorluklar noktasında öğrencilerin uygulamalarının paylaşıldığı esnada verilen geribildirimler “gözlem kayıt formlarında kullanılan dilin objektif olması gerekir fakat bazı öznel ifadeler içeriyor” şeklinde ifade edilmiştir. Bu durum öğrencilerin gözlem formunu oluştururken öznellikten uzaklaşmada zorlandıklarını göstermektedir.
- Öğrencilerin gözlem sürecinden önce “çocuğu nasıl gözlemleyeceğim, mutlaka bir problem durumu olması gerekiyor mu?” gibi sorular sorarak problemleri davranışa odaklanmaları gerektiğini düşündükleri görülmüştür. Ayrıca “gözlem süresini nasıl belirleyeceğim” sorusu da süre konusunda kısıtlama yapmaları gerekiyor gibi bir algı oluştuğunu göstermektedir.
- Ders esnasında öğrencilerin katılımlarını arttırabilmek, anlaşılır olmak ve öğrenci merkezli uygulamaları sağlayabilmek için öğretim elemanı tarafından zaman zaman dersin işlenişine yönelik geri bildirimler alınmıştır ve ders sürecinin iyileştirilmeye çalışıldığı görülmüştür.
- Öğrenciler kontrol listelerini oluşturmada gelişim özelliklerini seçerken “bir gelişim alanı mı yoksa bütün gelişim alanı özelliklerinden mi seçeceğiz?” sorusunu yöneltmişlerdir. Buna ek olarak, kontrol listesi uygulamalarından sonra bir öğrenci “daha önceki tekniklere kıyasla en çok kontrol listesini uygularken zorlanmadım” şeklinde düşüncesini ortaya koymuştur.

- Öğrenciler, ABC metodunu uygulamalarından önce davranışın nedenini nasıl anlamaları gerektiği ile ilgili ipuçlarını nasıl yakalayacaklarını sormuşlardır.
- Öğrencilerin en çok “sosyometri” tekniğinde sorun yaşadıkları görülmüştür. Bazı öğrenciler “çok karmaşık” bazı öğrenciler de “birey sayısı çok olduğu için uygularken sosyogramı çıkaramadım” şeklinde karşılaştıkları güçlükleri anlatmışlardır.
- “Teknikleri uygulamak için çocuk bulmakta zorlanıyorum.” Bu ifadeyi dile getiren öğrenciler pandemi sebebiyle kısıtlı kalmalarından ötürü yakınmıştır. Öğretim elemanı ise ders esnasında aktarılan bilgilerin teoride kalmaması için uygulanmasının daha anlamlı öğrenmeler sağlayacağı görüşündedir.

4.2. Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme Dersi Sorumlusu Öğretim Elemanlarına Yönelik Gerçekleştirilen Görüşmelere Dayalı Bulgular

Araştırmanın devamında ise araştırmanın ana problem durumunu ve alt problemlerini yanıtladırabilmek için çocuğu tanıma ve değerlendirme dersi sorumlusu öğretim elemanları (n=6) ile yapılan görüşmelerde konuya yönelik görüşleri ve önerileri alınarak elde edilen bulgular kategorize edilerek analiz edilmiştir. Görüşmeler sonucundaki veri setleri temel alınarak oluşturulan okul öncesi öğretmen adaylarına (n=142) ve okul öncesi öğretmenlerine (n=170) yönelik formlar analiz edilerek frekans ve yüzdelik tablolar ile gösterilmiştir. Son olarak ise konu uzmanları (n=3) ile ayrı görüşmeler gerçekleştirerek daha detaylı ve derin bir bakış açısıyla çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin yürütülmesi ve sahadaki uygulamaları hakkında görüş ve önerileri alınarak açığa çıkan bulgular betimlenerek sunulmuştur.

Tablo 13. Araştırmaya katılan ders sorumlusu öğretim elemanlarının demografik özellikleri

DERS SORUMLUSU ÖĞRETİM ELEMANI			
Üniversite	Deneyim (Yıl)	Dersi Yürütme Süresi (Yıl)	Kodlar
Ankara	18	2	ÖE1
Başkent	18	7	ÖE2

Başkent	3	3	ÖE3
Hacettepe	10	2	ÖE4
ODTÜ	10	1	ÖE5
TED	12	4	ÖE6

Araştırmaya katılan ders sorumlusu öğretim elemanlarından aşağıdaki sorulara yanıt vermeleri istenmiştir:

1. Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin içeriğini oluştururken nasıl bir yol izliyorsunuz? Bu noktada ön planda tuttuğunuz kazanımlar nelerdir? Neden bu kazanımları kazandırmayı amaçlıyorsunuz?
2. Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin sorumlusu olarak bu dersin yürütülmesi noktasında:
 - A) Hangi yöntemleri kullanıyorsunuz ve süreci nasıl yürütüyorsunuz?
 - B) Teori ve uygulama dengesini nasıl sağlıyorsunuz?
 - C) Değerlendirme adına neler yapıyorsunuz?
3. Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin zenginleştirilebilmesi adına öğrencilerinizden geri bildirim alıyor musunuz? Alıyorsanız bu konuda nasıl iyileştirmeler yapıyorsunuz? Örnek verebilir misiniz?
4. Dersin bulunduğu dönemi uygun buluyor musunuz? Değiştirmek isterseniz hangi döneme koyardınız? Zorunlu ya da seçmeli olması konusunda görüşünüz nedir?

Araştırmaya katılan çocuğu tanıma ve değerlendirme dersi ders sorumlusu öğretim elemanlarının “çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin içeriğini oluştururken nasıl bir yol izliyorsunuz? Bu noktada ön planda tuttuğunuz kazanımlar nelerdir? Neden bu kazanımları kazandırmayı amaçlıyorsunuz” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar şu şekildedir:

Görüşmelere katılan öğretim elemanlarının tamamı (n=6) erken çocukluk döneminde değerlendirmenin önemini öğrenciler tarafından içselleştirilmesinin kritik bir önem taşıdığını ifade etmişlerdir. Çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinde değerlendirmenin önemi ile ilgili görüşlerini ÖE5; *“dersin içeriğini oluştururken, belli başlı kazanımlarının yanı sıra göz önünde bulundurduğumuz noktalar var. Bunlar; öğrencilerin değerlendirmenin önemini kavramaları, değerlendirme yapmaktan korkmamaları, değerlendirmeyi öğretim sürecinin ayrı bir parçasıymış gibi görmemeleri ve değerlendirmeyi en son yapılan bir uygulama olarak düşünmemeleri diyebilirim. Değerlendirmenin içerikte yer alan, her zaman yapmaları ve atlanmaması gereken bir konu olduğunu kavramalarını istiyorum. Dersimizin temel amacı, erken çocukluk eğitim pedagojisinin temel prensiplerine ilişkin olarak çocuğu tanıma ve değerlendirme yöntemlerini bilmeleri ve aslında pratik olarak örnekler görmeleri”* şeklinde açıklamıştır.

ÖE4 çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin amacını açıklarken; *“içeriği öğrenciyi aktif tutacak şekilde planlıyorum. Değerlendirmenin önemini, amacını, etkili değerlendirme yöntemlerini kazandırmayı amaçlıyorum. Değerlendirmenin aynı zamanda öğrenme sürecini desteklediğini iletmeye çalışıyorum. Değerlendirmeye yönelik bir felsefe kazanmalarını, kendi vizyonlarını oluşturmalarını destekliyorum. Derslerde gözlem tekniklerine, araçlarına yönelik küçük grup çalışmalarıyla uygulamalar yapıyorum”* ifadelerini kullanmıştır.

ÖE1 değerlendirmenin öneminde, *“öncelikle çocuk gelişiminde çocuğu tanıma ve değerlendirme yol ve yöntemlerini eşleştirebilmeleri. Bu süreçte özellikle hem informal hem de formal tanıma ve değerlendirme yol ve yöntemlerini onlarla paylaşıyorum ve bunları sınıf içerisinde uygulamaları için de bir yol izliyoruz. Pandemi döneminde herhangi bir uygulama şansımız olmadı ama özellikle görüşme, gözlem vb. uygulamaları videolarla izledik. Bir ölçme aracının geliştirilme sürecinin ve çocuğu tanıma ve değerlendirmenin ne kadar önemli ve süreklilik isteyen bir süreç olması gerektiğini öğrencilerimle paylaşmam gerektiğini düşünüyorum. Öğretmenlik uygulaması dersinde da öğrencilerimden bir derecelendirme puanı hazırlamalarını istiyorum. Fakat standart ölçme araçları için kullanım izni ve ek eğitim gerektiği için, en azından kendilerinin hazırlayabilecekleri örneğin; bir çocukla görüşme yapabilme, gözlem formlarını uygun ifadelerle doldurabilme ve gözlemi uygun bir şekilde gerçekleştirebilme, katılımlı, katılımsız, doğal gözlem arasındaki farkı bilme ve bunu sınıflarında uygulayabilme süreçlerini onlarla paylaşıyorum”* şeklinde açıklama yaparak değerlendirme araçlarının

önemine ve dersin uygulama boyutuna da vurgu yapmıştır. Bu ifadeye benzer olarak ÖE2; *“Öğretmen adaylarına mesleğe başladıklarında erken çocukluk döneminde farklı yaş gruplarındaki çocuklara nasıl yaklaşacakları, onlarla ilgili gözlemlerini nasıl profesyonelce yapabilecekleri, onlar hakkında daha gerçekçi subjektif olmayan bilgilere nasıl ulaşabilecekleri ile ilgili yolları göstermeye çalışıyorum. Bunun için de yöntemler ve teknikler var. Bunlar içerisinde en çok kullanabilecekleri, pratikte geliştirebilecekleri ve daha çok kendilerinin hazırlayıp, planlayıp ve sınıflarında kullanabilecekleri teknikleri seçiyorum. Bu sürece göre de kazanımlar şu şekilde:*

1. Tanımanın, değerlendirmenin ve gözlemin gerekliliği, amacı, ilkesi, nasıl yapılması gerektiği, 2. Hangi gözlem tekniğini seçmeliyim, hali hazırda teknikler yeterli değil ise kendim nasıl ve uygun teknik geliştirebilirim, nasıl planlayıp hazırlamalıyım ve bunu nasıl uygulamalıyım, 3. Yaptığım bu gözlemleri nasıl değerlendirmeliyim, nasıl yorumlamalıyım, neler çıkarmalıyım ve bütün bunları nasıl belgelemeliyim gibi kazanımlar ve dersin içerisindeki süreç de bu şekilde geliyor” şeklinde düşüncelerini açıklamıştır.

Bu düşünceye paralel olarak ÖE3 de *“Tanıma teknikleri üzerinden içeriği oluşturuyoruz. Dersin kazanımları şu şekilde:*

1. Bu dersin sonunda öğrenciler erken çocukluk dönemine ait çocuk tanıma teknikleri ile ilgili bilgi ve deneyim sahibi olurlar. 2. Gözlem yöntemlerini bilip uygularlar. 3. Ölçme ve değerlendirme teknikleri konusunda teorik ve uygulama boyutunda bilgi ve deneyim sahibi olurlar.” dersin içeriğine yönelik paylaşımda bulunmuştur.

ÖE6 dersin içeriğini ve kazanımlarını açıklarken: *“YÖK tarafından verilen dersin katalog tanımı ve hedefleri, dersin kazanımlarını oluşturma anlamında ön planda tuttuğumuz noktalar. Bu tanım ve hedef doğrultusunda, çocuğu tanımanın temel ilkelerini kavratma, çocuğu gözlemlemek ve gözlemleri kayıt altına almak için çeşitli kayıt araçları geliştirme becerisi sağlama, her bir çocuğun ihtiyaçlarını belirlemek ve farklılaşmış öğrenme deneyimleri sağlamak için uygun türde değerlendirmeler kullanmayı öğretmek, değerlendirmeden edinilen bilgilere dayanarak öğretimi planlama, değerlendirme sürecinin ve değerlendirmenin görünür kılınmasının yanı sıra öğretimi planlamada aile ve toplumla işbirliği kurma bilgi ve becerisiyle öğretmen adayını donatma gibi kazanımlarımız bulunmakta ”* ifadelerini kullanmıştır.

Araştırmaya katılan ders sorumlusu öğretim elemanlarının *“çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin sorumlusu olarak bu dersin yürütülmesi noktasında, hangi*

yöntemleri kullanıyorsunuz ve süreci nasıl yürütüyorsunuz” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar aşağıdaki şekildedir:

Görüşmelere katılan öğretim elemanlarının altı tanesi de çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin yürütülmesi esnasında daha anlamlı öğrenmeler sağlayabilmek adına çeşitli yöntem ve teknikleri bir arada kullanarak süreci zenginleştirmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Örnek olay ile sürecin daha aktif olabileceğini ÖE1: *“çocuklarla gözlem süreci için video örnekleri inceledik. Özellikle yurtdışındaki yapılan bilimsel çalışmalarda erken çocukluk dönemini kapsayan çocukların örnekleme dahil edildiği videoları paylaşmaya çalıştım. Onun dışında çok fazla örnek verdiğimizizi düşünüyorum, öğrencilerimle birlikte dersin ortasında küçük değerlendirme araçları da yazdığımız olabiliyor. Ama öğrencilerimin gelişim yönünden desteklenmeleri gerektiğini düşünüyorum. Çünkü gelişimi bilmedikleri anda bir değerlendirme aracı yazarken basit bile olsa maddeler yazmak öğrencilerim için zorlayıcı olabiliyor. Bu süreçlerde birazcık daha anlayışlı yaklaşarak, örneklerle yardımcı olmaya çalışıyorum. Bir diğer konu, örneğin erken akademik becerileri değerlendirme sürecinde alanyazındaki en çok kullanılan ölçme araçlarını tanıtırken günlük yaşamla ilişkilendirerek veya hikayeleştirerek tanıtmaya çalışıyorum. Tanımları, kuramsal temeli, felsefeyi vermeden ölçme araçlarını tanıyamazlar. Bu yüzden daha iyi içselleştirebilmeleri için daha çok örnek vererek ve günlük yaşamla ilişkilendirerek eğlenceli hale getirmeye çalışıyorum”* şeklinde açıklamıştır. ÖE2 de benzer şekilde örnek olaya vurgu yaparak *“Öncelikli olarak örnek olayları kullanıyoruz. Sunulan örnek olaylarda ilk olarak öğrencilerin hazırbulunuşluklarını ve düşüncelerini anlamak adına, böyle bir durumda nasıl bir ölçek kullanılabilir, nasıl bir değerlendirme yolu tercih edilebilir, nasıl gözlem yapılırsa iyi olurdu gibi soru-cevaplarla ilerliyoruz. Devamında da dersin başında içerik için seçilen her haftaya bir teknik düşecek şekilde planlanmış tekniğin nasıl geliştirildiğinin ve nasıl kullanıldığının adım adım anlatımını yapıyorum, gösteriyorum ve örneklerle zenginleştiriyorum. Çünkü tekniğin bir sürü çeşidi, hazırlanma ve kullanma yöntemi var. Arkasından da daha önce belirttiğim gibi, önce kendileri seçtikleri amaçlara ve kazanımlara uygun ölçek geliştiriyorlar ve geri bildirim almak için sunuyorlar”* ifadelerini kullanmıştır. Benzer şekilde ÖE3 de, bu soruya *“en çok örnek olay ve anlatım üzerinden süreci yürütüyoruz”* diyerek yanıtlamıştır. ÖE5 ise *“Şu an bu dersi online olarak uzaktan yapıyoruz. Düz anlatım, grup etkinlikleri, video analizi (videolar üzerinden değerlendirme notları yazmak vb.), web sayfaları inceliyoruz (bazı değerlendirme yöntemlerinin*

anlatıldığı web sayfalarını grup şeklinde inceliyorlar), farklı değerlendirme protokollerini örneğin checklistleri inceleyip onlar üzerinde grup şeklinde konuşuyoruz. Bu ve buna benzer şekilde süreci etkileşim halinde yürütüyoruz” şeklinde açıklamalarda bulunmuştur. ÖE4, “Tartışma ortamı (vaka üzerinde inceleme), örnek olay, gözlem, anlatım, açıklama, göstererek açıklama, durum çalışmaları (küçük grup çalışmaları)” ile süreci yürüttüğünü belirtmiştir. ÖE6, “Anlatım/açıklama, göstererek Açıklama, tartışma, soru cevap, beyin Fırtınası, yapı iskelesi kurma/rehberlik, problem çözme, araştırma, sorgulama, internet taraması, grup çalışması, video sunumları gibi öğretim metodları ve bir dizi öğrenme etkinlikleri içerisinde yer alıyoruz” şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.

Tablo 14. Araştırmaya katılan ders sorumlusu öğretim elemanlarının “çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin sorumlusu olarak bu dersin yürütülmesi noktasında, teori ve uygulama dengesini nasıl sağlıyorsunuz?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

Teori ve uygulama boyutunda dersin dengelenmesi	Katılımcılar
Teorideki bilgiye ek olarak direkt çocuklar ile uygulama yaparak dersin devamlılığını sağlayanlar	ÖE2, ÖE3
Uygulama fırsatı bulamayıp ders içeriğindeki gözlem araçlarını videolar ve sınıf içi uygulamalar üzerinden destekleyenler	ÖE1, ÖE4, ÖE5, ÖE6

Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin teori ve uygulama dengesinin sağlanması noktasında öğretim elemanları dersin içeriğinin uygulama çalışmaları ile birlikte yürütülmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Her bir öğretim elemanı uygulama boyutunda gözlem kayıt araçlarının çocuklar ile çalışabilmesi ve bu gözlem kayıt araçlarının kullanımı ile ilgili bilgilerin içselleştirilmesinin erken çocukluk döneminde tanıma ve değerlendirme çalışmaları adına önem taşıdığını belirtmişlerdir. Tablo 6 incelendiğinde uygulama çalışmalarının teorik bilginin devamında erken çocukluk dönemi çocukları ile birebir uygulama yapılmasını ÖE2, ““Süreci anlatırken bahsettiğim şekilde her hafta izlencede planlanmış olan tekniğin anlatımı yapıldıktan sonra bir sonraki hafta o tekniğin uygulamasını yapıyorlar. Sonraki haftada ise yapılan uygulamalar paylaşıyor ve bir

sonraki teknik hakkında konuşuluyor. Yani her haftaya 1 ödev düşüyor. Tabiki derste herkesin aktarması mümkün değil. Üniversitemizin kendi sistemi (öys) üzerinden her bir öğrenciye geri bildirim veriyorum. Yaptıkları uygulamaları her hafta gönüllülük esasına bağlı olarak derste sunuyorlar, onları aktarmaları için cesaretlendiriyorum ve teşvik etmeye çalışıyorum. Bu sayede hem akranlarından hem de dersin sorumlu öğretim elemanından geri bildirim alma şansları oluyor. Bu yüzden teori ve pratik aynı anda hatta geri bildirimleri de şeffaf bir şekilde almış oluyorlar. Bütün dönem bu şekilde gidiyor, aralarda teorik bilginin ağırlıkta olduğu ilk ve son haftalarımız var " ifadeleri ile açıklamıştır. ÖE3 benzer şekilde "teorik olarak izlencedeki o haftaya düşen değerlendirme tekniği anlatılıyor, daha sonra o hafta uygulamasını yapıyorlar" diyerek ÖE2'nin ifadelerini desteklemiştir.

Tablo 14 incelendiğinde, çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin teorik bilgi boyutunun uygulanması ile ilgili çalışmaların sınıf içi etkinlikler ile ders anında koordine edildiği açıklanmıştır. ÖE4, "Her teorik bilginin uygulamaya yönelik içeriğini vermeye çalışıyorum. Örneğin gözlem kayıt araçlarının nasıl hazırlanması gerektiğini anlatıp hadi oluşturalım diyorum ve ardından bir çalışma yapıyoruz. Ders öncesi hazırlamış olduğum materyalleri vererek uygulamaya dökmelerini bekliyorum. Genellikle videolar üzerinden teoriyi uygulamaya aktarmaya çalışıyorum" şeklinde düşüncelerini belirtmiştir. Benzer şekilde ÖE6, "Teorik olarak yapılandırılmış bu dersi uygulama ile harmanlayabilmek için sınıf içi etkinlikler yapıyoruz. Role bürünme, videolar üzerinden gözlem yapma ve kayıt tutma, örnek değerlendirme araçlarını inceleyip analiz etme, vb." diyerek ifade etmiştir. ÖE5 ise düşüncelerini şu şekilde belirtmiştir; "Yarı yarıya diyebilirim. Öncelikle teorik bilgiler ile başlıyoruz, daha sonra da video analizleri. Örneklere bakarak çocuklar için hangi yöntemleri/ ölçekleri kullanabiliriz diye uygulamalar yapıyoruz." ÖE1 ise dersin uygulama boyutu ile ilgili görüşlerini belirtirken uygulama çalışmalarının kısıtlı olmasından, fakat bu durumun iyileştirilmesi için sürecin işleyişini, "Bu ders bir uygulama dersi değil fakat uygulamaya çok açık bir ders. Uygulama dersi olmadığı için okullara rahatlıkla öğrencilerimizi bu ders kapsamında gönderemiyoruz. Öğrencilerimi bu dönem çocuğu tanıma ve değerlendirme dersi için göndermedim ama onlara verdiğim örnekler sonucunda bir değerlendirme sürecimiz var. Örneğin final için onlardan bir dersi değerlendirme raporu istiyorum. İçeriğinde süreci kapsayan uygulamalar yer alıyor ve derste verdiğim örnekler sayesinde öğrendiklerini yorumlamalarını sağlayarak uygulama yapma şanslarını arttırıyorum" ifadeleri ile dile getirmiştir.

Araştırmaya katılan ders sorumlusu öğretim elemanlarının “‘çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin sorumlusu olarak bu dersin yürütülmesi noktasında, değerlendirme adına neler yapıyorsunuz?’” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar şu şekildedir:

ÖE1, “*Ara Sınav (üç soruluk açık uçlu sınav) ve final olmak üzere iki aşamadan oluşuyor. Ara sınavın ardından sonuçlara, sorulara yönelik geri bildirim veriyorum. Final için ise dönem sonu raporu hazırlama. Bu dönem sonu raporunun içeriği şu şekildedir: Aile- çocuk bilgi formu doldurma, Dereceli puanlama anahtarı (rubrik) oluşturma, Gelişim gözlem formu doldurma, Görüşme formu doldurma, Paylaşılan bir standart ölçme aracını seçerek o standart ölçme aracını kaynak göstererek tanıtmak, anlatma (neden bu ölçme aracının tercih edildi, neden bu ölçme aracını güvenilir bulundu, bu ölçme aracı uygulama noktasında kolaylık mı sağlıyor vb., Çocukla belirlenen bir konuda görüşme yaparak kaydetme. Bu yapılanlara ilişkin mail adresleri üzerinden geri bildirim veriyorum*” şeklinde ifade etmiştir. ÖE2, “*Ara sınav yapmıyorum, zaten süreç boyunca seçilen 8 veya 10 tekniği uyguluyorlar ve bunları ara sınav gibi düşünebiliriz. Finalinde de seçeceğimiz bir senaryo üzerinden take-home niteliğinde portfolyolarına eklemek üzere bir final ödevi yapıyorlar. 1 veya 2 tekniği birleştirip yeni bir teknik (ölçek) geliştirme ya da benim verdiğim bir tekniği 3 çocuğa uygulama ya da 3 çocuğa aynı teknik farklı şekillerde uygulama ve sonrasındaki değerlendirme yazabilme. Bu değerlendirme ile birlikte ailelere ve öğretmenlere öneri yazabilmelerini bekliyorum. Bu dönem öncesinde pandemi dolayısıyla bu ders 2 yıl uzaktan yürütüldüğü için süreci daha aktif kılabilmek ve zenginleştirebilmek adına final ödevlerinde değişiklik yapıldı. Bunlar; podcast hazırlama ya da gelişim dosyası önerme (bir çalışma planı hazırlayıp öğretmene önerme).*” ÖE3 ise ÖE2’nin ifadelerini destekleyici bir şekilde “*“8 ödev (4 uygulama+4 teorik), portfolyo”* yanıtlamıştır. ÖE4 dersin değerlendirme süreci ile ilgili görüşlerini, *Daha çok uygulama olarak değerlendirme yapıyorum. Gözlem kayıt aracı (4 tane) geliştiriyorlar. Anektod kaydı, kontrol listesi, derecelendirme ölçeği ve rubrik. Bununla birlikte; değerlendirme felsefelerini açıkladıkları, kendi değerlendirme felsefelerini oluşturmalarını, kendi MEB 2013 programımızdaki değerlendirmeyi açıkladıkları bir oluşum istiyorum. En son olarak final sınavımız oluyor”* açıklamıştır. ÖE5, “*Her hafta o dersin konusu hakkında okuma yaparak yaklaşık 300 kelimelik bir özet, vize (daha çok temel kavramların sorulduğu açık uçlu sorulardan oluşan bir sınav), final (bir değerlendirme protokolü hazırlamak ve hali hazırda olan bir değerlendirme protokolünü sahada uygulamak)*” şeklinde görüş

belirtmiştir. ÖE6 ise şu şekilde ifade etmiştir: *“Ara sınav, sınıf içi etkinlikler, yansıtıcı yazılar, çocuk gözlem dosyası hazırlama-gelişim raporu yazma, gelişim formu hazırlama.”*

Araştırmaya katılan ders sorumlusu öğretim elemanlarının *“çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin zenginleştirilebilmesi adına öğrencilerinizden geri bildirim alıyorsunuz? Alıyorsanız bu konuda nasıl iyileştirmeler yapıyorsunuz? Örnek verebilir misiniz?”* sorusuna vermiş oldukları yanıtlar aşağıdaki gibidir:

Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin iyileştirebilmesi adına ders sorumlusu öğretim elemanlarının geri bildirim aldıkları ve bu doğrultuda ders süreci ile ilgili değişikliklerde bulundukları ifade edilmiştir. ÖE4 görüşünde, *“Geri bildirim alıyorum, özellikle uygulama kısmıyla ilgili. İzlençelerimi konuları entegre ederek oluştuyorum. Dersin başında ve teori ve uygulama noktasında neyin eksik kaldığını tekrar bir uygulamaya kaldıklarına göre devam ediyoruz. Örneğin, dokümantasyon uygulamasında benim planımda olandan farklı olarak öğrencinin isteklerine göre farklı bir yol ile değişikliğe gidebiliyoruz. Puansız yansıtıcı rapor istiyorum öğrencilerden. Puan kaygısı olmadan derse yönelik düşüncelerini alıyorum”* ifadelerini kullanarak özellikle uygulama boyutu ile ilgili geri bildirimlerinin önemli olduğunu vurgulamıştır. ÖE2, *“Dönem içerisinde sürekli geri bildirim alarak, etkileşimli bir şekilde bu ders yürütüyoruz. Süreç işlerken kararı birlikte veriyoruz. Zaten sürekli uygulama yaptıkları için bir sorun olduğunda değişiklik yapıyorum. Dersin işleyişi ile ilgili olarak her dönemin sonunda mutlaka dersle ilgili Google Forms üzerinden geri bildirim formu alıyorum. Devamında da dersin bir sonraki dönem işleyişini bu geri bildirimleri esas alarak değişiklikler yapıyorum”* diyerek sürecin etkileşimli olarak yürütülmesinin değerli olduğunu açıklamıştır. ÖE1, *“Fakültemizin her dönem sonunda öğrencilerimizin derslerin değerlendirilmesi ile ilgili formları var. Bu formlara ilişkin bize dekanlık tarafından geri bildirimler sağlanıyor. Geçtiğimiz yıl çok fazla dönüş olmadı. Yalnız geçen yıl bu dersi almış olan şu an öğretmenlik uygulamasında benim sorumluluğumda olan öğrencilerimden, örneğin uygulama esnasında bazı ölçme araçlarını uygulamalarını istediğimde somut geri bildirimler alabiliyorum. İyileştirme konusunda, bu dersi ikinci kez veriyorum. Öğrencilerin durumlarına göre konu dağılımlarını değiştirdiğim oldu. Bazı konuların haftalarını veya o konulara ayırdığım süreler ile oynama yaptım”* ifadeleri ile sürecin geri bildirimler aracılığı ile şekillendiği açıklamıştır. ÖE3 ise benzer şekilde, *“Geri bildirim alıyoruz. Dönütler neticesinde bir sonraki dönem izlençe güncelleniyor”* diyerek sürecin öğrenci geribildirimleri ile oluştuğunu ifade etmiştir. ÖE5 çocuğu tanıma ve

değerlendirme dersini ilk defa yürüttüğü için bu soruya yönelik düşüncelerini şu şekilde açıklamıştır: “*Şu ana kadar henüz istemedim. Çünkü dersi ilk defa yönetiyorum. Vize sonrası "ders sizin için nasıl gidiyor, eklemeler yapmamı ister misiniz" gibi sorular sormayı planlıyorum. Tahminimce video analizlerinin daha çok yapılmasını ve öğrenci gözlemlerinin artması gibi istekleri olabilir. ÖE6 da diğer görüşlere paralel olarak “Dönemin ortasında geribildirim almak için üniversitemizin bir değerlendirme sistemi var, bu sayede süreçle ilgili öğrencilerden geribildirim alıp süreci iyileştirmeye yönelik çalışabiliyoruz” şeklinde yanıt vererek geribildirim almanın gerekliliği ifade etmiştir.*

Tablo 15. Araştırmaya katılan ders sorumlusu öğretim elemanlarının “dersin bulunduğu dönemi uygun buluyor musunuz? Değiştirmek isterseniz hangi döneme koyardınız?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

Dersin seçmeli/zorunlu olması ve dönemi	Katılımcılar
Ders zorunlu olmalı	ÖE1, ÖE2, ÖE3, ÖE4, ÖE6
Dersin zorunlu/seçmeli olması konusunda kararsız	ÖE5
Dersi dönemi uygun (3.sınıfta olmalı)	ÖE1, ÖE4, ÖE6
Dersin dönemi uygun değil	ÖE2, ÖE3, ÖE5

Öncelikli olarak, çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin 2018 yılı öncesi YÖK tarafından oluşturulan ders kataloglarında seçmeli ders kapsamında verilmekte idi. 2018 yılı itibari ile yine YÖK tarafından oluşturulan ders kataloglarında çocuğu tanıma ve değerlendirme dersi zorunlu ders kapsamına alınmıştır ve bu doğrultuda 3.sınıf öğrencilerinin bu dersi almaları gerektiği düşüncesiyle bu şekilde bir değişiklik yapılmıştır.

Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersi, Ankara’da Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümü bulunan üniversitelerin ders katalogları incelendiğinde ve ilgili fakültelerin öğretim elemanları ile görüşüldüğünde bu dersin Ankara, Başkent, Hacettepe, TED üniversitelerinde 3.sınıf öğrencilerine ve ODTÜ’de 4.sınıf öğrencilerine zorunlu kapsamda verildiği bilgisine ulaşılmıştır.

Tablo 15 incelendiğinde, çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin zorunlu veya seçmeli olma, buna ek olarak da dersin bulunduğu dönemin uygun veya uygun değil görüşlerinin farklılaştığı görülmektedir.

Dersin zorunlu veya seçmeli olması ile durumu ile ilgili ÖE2, *“zorunlu olması gerektiğinden yanayım. Seçmeli iken, üniversitemizde bu dersi alınması gereken zorunlu ders kategorisinde değerlendirdiğimiz için bir dönem bir grubun diğer dönem diğer grubun almasını sağlamaya çalışıyorduk ama tabiki gönüllük esasına göre seçmeyenler, başka ders seçenler de oluyordu. Kesinlikle bu dersin zorunlu olması gerektiğini düşünüyorum”* şeklinde açıklamalarda bulunarak zorunlu olmalı düşüncesinde olduğunu ifade etmiştir. ÖE3 de bu soruyu *“mutlaka zorunluluk kapsamında yer almalı”* olarak yanıtlamıştır. ÖE1 benzer şekilde, *“Bu ders zorunlu olmalı, seçmeli olmamalı”* şeklinde düşüncesini belirtmiştir. ÖE4, *“zorunlu olmasını gerektiğini düşünüyorum”* diye yanıtladmıştır. ÖE6 *“zorunlu olmasının şart olduğunu düşünüyorum”* şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Belirtilen görüşlerden farklı olarak ÖE5, *“Bizim üniversitemizde bu ders zorunlu. Bu dersin zorunlu veya seçmeli olması konusunda emin değilim, bu konu aslında uluslararası bir tartışma. Metod derslerine değerlendirmenin entegre edilmesi de bir ihtimal olabilir. Örneğin matematik, fen, erken okuma yazma vb. derslerin içerisinde değerlendirme verilsin diyenler de var, ayrıca bir ders olmasın diyenler de var. Örneğin öğrencilerimiz istatistik, araştırma yöntemleri dersi de alıyorlar, oradan da değerlendirmenin bazı prensiplerine de hâkim oluyorlar. Ama bence bir ders olarak ayrıca çocuğu tanıma ve değerlendirme dersi olmalı”* açıklamalarında bulunarak seçmeli veya zorunluluğu konusunda net olmadığını ifade etmiştir.

Dersin bulunduğu dönemin uygun olup olmaması ile ilgili görüşlerde, ÖE1 ifadesinde *“Bu ders 4.sınıf için çok geç. Dönemini uygun buluyorum ama 4 saatlik ders saatine karşıyım. Tek bir dönem ile halledilecek bir ders değil, belki de seneye yayılmalı diye düşünüyorum. 2 saatlik ama 2 dönemlik, yani çocuğu tanıma ve değerlendirme 1, çocuğu tanıma ve değerlendirme 2 olarak toplam 1 yıl içerisinde 4 saatlik bir ders olsa daha güzel olur. İlk dönem biraz daha kuramsal temeller ve küçük uygulamalar, ama ikinci dönem de örneğin, çocuğu tanıma ve değerlendirmenin uygulaması, iki hafta gözlem, iki hafta görüşme şeklinde devam edebilir. Zamanı açısından da 2.sınıf bahar dönemi ve 3.sınıf güz dönemi olabilir veya 3.sınıf güz ve 3.sınıf bahar olmak üzere bir seneye*

yayılması çok daha etkili olmasını sağlayabilir diye düşünüyorum'' şeklinde açıklamalar yaparak dersin bulunduğu dönemin uygun fakat alternatif olarak düzenlemelerin yapabileceğini görüşünü paylaşmıştır. ÖE4 ise ''dersin bulunduğu dönemin uygun olduğunu düşünüyorum'' şeklinde ifade ederek çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin 3.sınıfta olması gerektiğini düşünmektedir. Bu ifadeler ek olarak ÖE5, bu konuyla ilgili, ''Bence değerlendirmeyi öğrenmek için 4.sınıf biraz geç. Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin 3.sınıf dersi olması daha mantıklı olurdu. ''Değerlendirme sonradan yapılır, iş bittiğinde yapılır, ekstra bir şeydir '' gibi bir olumsuz algı olduğundan 4.sınıf değil de daha erken verirse diğer dersleri alırken de ders planları hazırlarken vb. değerlendirmeye daha farklı yaklaşabilirler. Bu yüzden 3.sınıfta olması daha önemli diye düşünüyorum'' şeklinde düşüncelerini bildirmiştir. ÖE6 bu konu ile ilgili görüşünde ''Dönem olarak uygun olabilir ancak öğretmenlik uygulaması ile birlikte olacak bir dönemde yer alırsa, öğretmen adaylarımız geliştirmiş oldukları formları uygulama okullarında kullanıp daha gerçekçi raporlar yazabilirler. Gözlemlerini bu uygulamalar sırasında daha kolaylıkla yapabilirler'' açıklamalarında bulunmuştur.

Dersin bulunduğu dönemin uygun olmadığı ile ilgili görüşler söz konusu olduğunda ÖE2, ''Dersin dönemi uygun değil. Önceki programda seçmeli idi ve son sınıflar alıyordu. Son sınıfların alması doğrudur, seçmeli olması doğru değildi. Yeni programda zorunlu ders olarak yer alıyor, güzel bir şey fakat 3.sınıfa yerleştirilmiş. 4.sınıf için daha uygun olduğunu düşünüyorum. Çünkü benim işleyişime göre öğrencilerimin staj okulunda çocuklar ile birebir uygulayıp geri bildirim alması gerekiyor. 3.sınıfta okullarda gözlem ve uygulama şansı olmadığı için uygun olmadığını düşünüyorum. Yalnız şunu da belirtmem gerekir, 4. sınıfta öğretmenlik uygulaması dersi olduğu için bu dersin 4.sınıfta alınmasının gerektiğini söylüyorum. Yoksa 3.sınıfta alınması yanlış değil sadece 3.sınıfta okul deneyimi dersinin de kaldırılmasıyla uygulama şansları kalmadığı için 4.sınıf diyorum. Eğer 3.sınıfta uygulama imkanları olsaydı 3.sınıfta da bu ders öğrencilere verilebilirdi. Çünkü bu ders %50 teori, %50 pratik. Yani teorik bir ders olmadığı için düşüncem bu şekilde'' ifadeleri ile düşüncelerini açıklamıştır. ÖE2 ve ÖE6'nın ifadelerinde çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin uygulama çalışmalarının yapılabilmesi için bulunduğu dönemin öğretmenlik uygulaması dersi ile birlikte olması gerektiğini düşündükleri görülmüştür. Dolayısıyla dersin bulunduğu dönemin uygulama ile paralel olmaları görüşünü kriter olarak gördüklerini söylemek mümkündür. Bu görüşlere eş değer olarak ÖE3 açıklamalarında ''Dönemi uygun bulmuyorum. Bu ders uygulamanın olduğu zaman

(4.sınıfta) olmalı. Hatta çocukları daha iyi tanıyabilmek adına 4.sınıf 2.dönemde olmalı'' ifadelerini kullanmıştır.

Araştırmaya katılım gösteren ders sorumlusu öğretim elemanlarıyla yapılan görüşmeler, araştırmanın amacı doğrultusunda üniversitelerde yürütülen çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin içeriği ve süreci hakkında bilgi sağlar iken okul öncesi öğretmen adaylarının ve mezun okul öncesi öğretmenlerinin de tanıma ve değerlendirme uygulamalarının anlaşılması noktasında bir ışık olmuştur. Ayrıca görüşmelerde açığa çıkan verilerden ve derslerin izlencelerinden yola çıkılarak veri toplama araçlarının hazırlanması noktasında önemli bilgiler elde edilmesini sağlamıştır.

4.3. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarına Yönelik Gerçekleştirilen Forma Dayalı Bulgular

Tablo 16. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının demografik özellikleri

Cinsiyet	n	%
Kadın	137	96,4
Erkek	5	3,6
Yaş Aralığı	n	%
20-22	92	64,5
23-25	44	30,9
26-28	3	2,1
29-31	1	0,7
32-34	2	1,4
Toplam	142	100,0

Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersini almış olan okul öncesi öğretmen adaylarının derse ait görüşlerinin alındığı anket formunda Tablo 16 incelendiğinde, cinsiyet değişkenine göre örnekleme katılan (n=142) okul öncesi öğretmen adayının, n=137'si kadın n=5'i erkek okul öncesi öğretmen adayından oluştuğunu söylemek mümkündür. Yaş aralığı değişkenine göre ise 20-22 yaş aralığındaki gruptaki okul öncesi öğretmen adayları örneklemin büyük bir çoğunluğunu oluşturmaktadır (%64,5). 23-25 yaş aralığındaki katılımcıların %30,9'u, 26-28 yaş aralığında %2,1'i, 29-31 yaş aralığında %0,7'si ve 32-34 yaş aralığında %1,4'ü okul öncesi öğretmen adaylarından oluşmaktadır.

Tablo 17. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının üniversiteleri

		n	%
	Ankara Üniversitesi	18	12,7
	Başkent Üniversitesi	57	40,1
	Gazi Üniversitesi	28	19,7
	Hacettepe Üniversitesi	21	14,8
	ODTÜ	15	10,6
	Ted Üniversitesi	3	2,1
	Toplam	142	100,0

Tablo 17 incelendiğinde örnekleme yer alan katılımcıların (n=57)'sinin Başkent Üniversitesi'nde, (n=28)'inin Gazi Üniversitesi'nde, (n=21)'inin Hacettepe Üniversitesi'nde, (n=18)'inin Ankara Üniversitesi'nde, (n=15)'inin ODTÜ'de, (n=3)'ünün de TED Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan okul öncesi öğretmen adaylarından oluştuğu görülmektedir.

Tablo 18. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “çocuğu tanıma ve değerlendirme kapsamında hangi dersleri aldınız?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Bireyi tanıma teknikleri	9	3,5
Çocuğu tanıma ve değerlendirme	138	53,3
Ölçme ve değerlendirme	112	43,2
Toplam	244	100,0

N=142

Tablo 18'e göre okul öncesi öğretmen adaylarının (f=138) tanesinin çocuğu tanıma ve değerlendirme dersini aldıklarını ifade etmek mümkündür. (f=112) tanesinin de ölçme ve değerlendirme dersini aldıkları ve (f=9)'unun da bireyi tanıma tekniklerini dersini almış oldukları görülmektedir.

Tablo 19. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “çocuğu tanıma ve değerlendirme dersi sizce içerik açısından hangi konuları kapsamalıdır?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Çocuğu tanımanın önemi ve ilkeleri	112	22,3
Çocuk tanıma teknikleri (gözlem, görüşme, projektif testler, kontrol listeleri, rubrikler)	124	24,7
Alternatif değerlendirme teknikleri (pedagojik dokümantasyon, oyun)	127	25,2
Gelişim dosyası hazırlama	140	27,8
Toplam	503	100,0

N=142

Araştırma kapsamında çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin YÖK ve farklı üniversiteler tarafından oluşturulan izlencelerde belirtilen içerik kapsamının yer alan ortak konular; “çocuğu tanımanın amacı ve önemi, çocuğu tanıma ve değerlendirme ilkeleri, çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinde kullanılan tanıma değerlendirme yöntemleri, ev ziyaretleri, alternatif değerlendirme yöntemleri, portfolyo ve dokümantasyon” şeklindedir. Bu doğrultuda okul öncesi öğretmen adaylarına yöneltilen soruya yönelik tablo 19 incelendiğinde çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin kapsam ve içeriğine yönelik düşünceleri yer almaktadır. Okul öncesi öğretmen adaylarının %27,8’i gelişim dosyası hazırlama, %25,2’si alternatif değerlendirme teknikleri, %24,7’si çocuk tanıma teknikleri, %22,3’ünün çocuğu tanımanın önemi ve ilkeleri konularında ders içeriğinin oluşmasını ifade etmişlerdir. Elde edilen frekans ve yüzde dilimlerine bakılarak ders içeriğinin kapsamı konusunda okul öncesi öğretmen adaylarının dengeli bir dağılımda oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 20. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinde hangi yöntem ve tekniklerin sizin için daha faydalı olacağını düşünüyorsunuz?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Anlatım	81	16,8
Beyin Fırtınası	69	14,3
Örnek Olay	125	25,9
Problem Çözme	62	12,8
Soru Cevap	79	16,4
Tartışma	67	13,9
Toplam	483	100,0

N=142

Tablo 20 incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının çocuğu tanıma ve değerlendirme ders sürecinin hangi yöntem ve teknikler ile yürütülmesinin daha etkili olacağı ile ilgili soruya verdikleri yanıtlar görülmektedir. Okul öncesi öğretmen adayları birden çok yöntem ve tekniği tercih etmiştir ve bu durum da çeşitli yöntem ve tekniklerin bir arada kullanılmasının dersi daha anlaşılır kılacağını söylemek mümkündür. Tablo 20’ye göre, okul öncesi öğretmenler adayları tarafından en çok tercih edilen teknik örnek olaydır (n=125). Örnek olay yöntemini devam eden anlatım (n=81) tekniği olmuştur. Bu teknikleri takiben sırasıyla soru cevap (n=79), beyin fırtınası (n=69), tartışma (n=67), problem çözme (n=62) teknikleri olduğu görülmektedir. Dolayısıyla okul öncesi öğretmen adaylarının dersin verimliliğinin sağlanabilmesi adına öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanımı konusunda çeşitlilik olmasını istedikleri düşünülebilir.

Tablo 21. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin kazandırılması planlanan öğrenme çıktılarına ulaşma seviyesini işaretleyiniz (çocuğu tanımanın önemini ve ilkelerini kavrar)” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Kısmen Yeterli	17	12,0
Yeterli	125	88,0
Yeterli Değil	0	0
Toplam	142	100,0

Araştırmanın başında ders sorumlusu öğretim elemanları ile gerçekleştirilen görüşmeler ve incelenen ders izlenceleri doğrultusunda çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin ortak öğrenme çıktıları belirlenmiştir. Bu doğrultuda okul öncesi öğretmen adaylarına yönelik bu formda her bir öğrenme çıktısına ulaşıp ulaşılamadığı sorusu yöneltilmiştir. Tablo 21 incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarına çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin amacı ve öğrenme çıktılarından, “çocuğu tanımanın önemini ve ilkelerini kavrar” ulaşma düzeyi sorulmuştur ve bu doğrultuda okul öncesi öğretmen adaylarının %88 ile büyük bir çoğunluğu tarafından yeterli bulunduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmen adaylarının %12’si de kısmen yeterli olarak ifade etmişlerdir.

Tablo 22. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin kazandırılması planlanan öğrenme çıktılarına ulaşma seviyesini işaretleyiniz (farklı bireysel özelliklere ve hedeflere uygun gözlem tekniğini seçer, geliştirir ve uygular)” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Kısmen Yeterli	33	23,2
Yeterli	105	73,9
Yeterli Değil	4	2,8
Toplam	142	100,0

Tablo 22 incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarına çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin öğrenme çıktılarından, “farklı bireysel özelliklere ve hedeflere uygun gözlem tekniğini seçer, geliştirir ve uygular” ulaşma düzeyi sorulmuştur ve bu doğrultuda okul öncesi öğretmen adaylarının %73,9’unun bu öğrenme çıktısını yeterli bulduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmen adaylarının %23,2’si kısmen yeterli olarak belirtirken %2,8’i tarafından yeterli olmadığı belirtilmiştir.

Tablo 23. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının ‘‘çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin kazandırılması planlanan öğrenme çıktılarına ulaşma seviyesini işaretleyiniz (objektif gözlem değerlendirmeleri yapar ve belgeler)’’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Kısmen Yeterli	35	24,6
Yeterli	104	73,2
Yeterli Değil	3	2,1
Toplam	142	100,0

Tablo 23 incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarına çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin öğrenme çıktılarından, ‘‘objektif gözlem değerlendirmeleri yapar ve belgeler’’ ulaşma düzeyi sorulmuştur ve bu doğrultuda okul öncesi öğretmen adaylarının %73,2’sinin bu öğrenme çıktısını yeterli bulduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmen adaylarının %24,6’sı kısmen yeterli olarak belirtirken %2,1’i tarafından yeterli olmadığı belirtilmiştir.

Tablo 24. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının ‘‘çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin kazandırılması planlanan öğrenme çıktılarına ulaşma seviyesini işaretleyiniz (bireysel özelliklere ve hedefe uygun gözlem ve değerlendirme planı hazırlar)’’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Kısmen Yeterli	33	23,2
Yeterli	104	73,2
Yeterli Değil	5	3,5
Toplam	142	100,0

Tablo 24 incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarına çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin öğrenme çıktılarından, ‘‘bireysel özelliklere ve hedefe uygun gözlem ve değerlendirme planı hazırlar’’ ulaşma düzeyi sorulmuştur ve bu doğrultuda okul öncesi öğretmen adaylarının %73,2’sinin bu öğrenme çıktısını yeterli bulduğu

görülmektedir. Okul öncesi öğretmen adaylarının %23,2'si kısmen yeterli olarak belirtirken %3,5'i tarafından yeterli olmadığı belirtilmiştir.

Tablo 25. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “‘çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin kazandırılması planlanan öğrenme çıktılarına ulaşma seviyesini işaretleyiniz (gelişimsel ve programa yönelik okul ve aile iş birliğine dayalı strateji geliştirir)’’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Kısmen Yeterli	42	29,6
Yeterli	90	63,4
Yeterli Değil	10	7,0
Toplam	142	100,0

Tablo 25 incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarına çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin öğrenme çıktılarından, ‘‘gelişimsel ve programa yönelik okul ve aile iş birliğine dayalı strateji geliştirir’’ ulaşma düzeyi sorulmuştur ve bu doğrultuda okul öncesi öğretmen adaylarının % 63, 4’ünün bu öğrenme çıktısını yeterli bulduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmen adaylarının % 29,6’sı kısmen yeterli olarak belirtirken %7’si tarafından yeterli olmadığı belirtilmiştir. Soruda yöneltlen öğrenme çıktısına ulaşma düzeyi diğer öğrenme çıktılarına ulaşma düzeyi ile karşılaştırıldığında kısmen yeterli (n=42) ve yeterli değil (n=10) seçeneklerinin işaretlenme oranlarının daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla okul öncesi öğretmen adaylarının bu öğrenme çıktısına ulaşmada ihtiyaçları olduğundan hareketler bu konuda iyileştirmeler yapılabileceği söylenebilir.

Okul öncesi öğretmen adaylarına aşağıdaki açık uçlu sorular ile pandemi dolayısıyla yapılan düzenlemeler hakkındaki görüşleri ve dersin iyileştirilmesine yönelik önerileri alınmıştır.

Tablo 26. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “bu dersin pandemi sürecinde uzaktan eğitime adaptasyonu amacıyla yapılan içerik ve uygulamaya yönelik değişiklikler konusunda görüşleriniz nelerdir?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

Dersin uzaktan eğitime adaptasyonuna yönelik görüşler	Katılımcılar (n)
Memnunum	22
Kararsızım	13
Yüz yüze olmalı	67
Uzaktan olduğunda sorumluluk yükü arttı	12
Görüşüm yok	28
Toplam	142

Tablo 26 incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin uzaktan eğitime adaptasyonu ile ilgili vermiş oldukları yanıtlarda, büyük çoğunluğu (n=67) bu dersin yüz yüze olarak yürütülmesi gerektiğini ifade etmiştir. ÖA42, bununla ilgili “*Pandemi sürecinde genel anlamda çok zorlandık, bu ders uzaktan eğitime her ne kadar uyarlansa da özellikle online ortamda gözlem tekniklerini anlamakta güçlük çektim. Keşke örgün olarak yürütülebilseydi*” ÖA102, “*Derse yönelik verilen ödevleri uygulamakta zorluk çektim, pandemi olmamış olsaydı uygulama çalışmaları daha kolay yapabilirdim*” ÖA23, “*Online platformlarda yapılan çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin uygulamalarını yeterli bulmuyorum. Bu ve benzeri uygulamaya dönük derslerin uzaktan yapılması çok anlamsız*” ÖA71 “*çocuğu tanıma değerlendirme dersinden verim alamadığımı düşünüyorum. Çünkü uzaktan olduğu için neyi ne kadar öğrendiğimi bilemiyorum*” ifadelerini iletmiştir.

Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin uzaktan eğitime adaptasyonu ile ilgili memnun (n=22) olduğu dile getiren görüşlerden bazıları da şu şekildedir; ÖA15, “*Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersi uzaktan olduğu için mutluyum. Derslere katılımda ve ders sonrası yapılan ödevler de zaman kaybı olmuyor.*” ÖA4, “*Pandemide pek çok dersi uzaktan aldık. Fakat bu dersin uyarlamasının çok iyi olduğunu düşünüyorum kendi*

açımından oldukça verimli geçti’’ ÖA34, ‘‘çocuğu tanıma ve değerlendirme dersi çok verimli geçti ve derslerde çok keyif aldım’’ şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin uzaktan eğitime adaptasyonu konusunda, ÖA51, *‘‘Biz pandemi döneminde epey ders aldık, bu dersi değerlendirecek olursam bana göre ne yeterli ne de eksik yanları var diyebilirim’’* ÖA76, *‘‘Bu dersi uzaktan almamızın anlamsız olduğunu düşünüyorum çünkü evden çıkamıyoruz ne uygulama yapabiliyoruz ne de derslerde aktif olabiliyoruz bu yüzden yeterli verim alıp alınamaması konusunda verimli geçti ya da verimliydi diyemem’’* ifadeleri ile kararsız (n=13) olduklarını açıklamışlardır.

Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin uzaktan eğitime adaptasyonu konusunda, ÖA24 *‘‘herhangi bir görüşüm yok’’*, ÖA48, *‘‘bu ders ile ilgili bir düşüncem yer almıyor’’* vb. ifadeler ile görüşlerinin olmadığını (n=28) belirtmişlerdir.

Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin uzaktan eğitime adaptasyonu konusunda, ÖA112, *‘‘Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin uzaktan olması ile ilgili bizlere verilen ödevlerin sayısı arttı. Çünkü evde olduğumuz için çocuklar ile uygulama yapamıyoruz. Uygulama yapamadığımız için de bizden farklı ödevler istendi’’* ÖA7, *‘‘Bize bu derste hem bireysel hem grup çalışmaları verildi. Bu da bizim çok fazla ödevler ile uğraşmamıza neden oldu. Pandemi gibi uygulamanın zor olduğu bir dönemde keşke daha az sayıda ödev verilseydi’’* şeklindeki açıklamalar ile dersin sorumluluklarının arttığını (n=12) iletmişlerdir.

Tablo 27. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının ‘‘bu dersin daha verimli hale gelmesi için önerilerinizi aşağıdaki başlıklar kapsamında belirtiniz (öğrenme çıktıları)’’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

Dersin iyileştirilmesi için öğrenme kazanımları açısından öneri belirtenler	Katılımcılar (n)
Yeterli	72
Yeterli değil, eklemeler olmalı	14
Tanıtma sürecinde uygulama çalışmalarına yer verilmesi ön koşul olmalı	9
Önerim yok	47
Toplam	142

Tablo 27 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin dersin daha verimli hale gelmesi noktasında öğrenme çıktıları açısından önerilerinin istendiği soruda, (n=72) okul öncesi öğretmen adayının ders kapsamında belirlenen kazanımları yeterli olduğu görüşündedir. Bu görüşlerden ÖA23, *“Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin öğrenme çıktıları gayet yeterliydi, kendi açımdan da hedeflere ulaşıldı”*, ÖA54, *“Bu dersin kazanımları yeterli”*, ÖA81, *“Bu dersin verimli geçti, etkileşim yüksekti, kazanımları iyiydi”* şeklindeki düşüncelerini iletmıştır.

Kazanımların yeterli olduğu görüşünün tam tersi görüşe sahip olan okul öncesi öğretmen adayları (n=14)’tür. Bu konuda, ÖA12, *“Dersin kazanımlarını yeterli bulmuyorum. Çünkü pandemi sürecinde bu hedeflere ulaşmak çok zor”*, ÖA4, *“Dersin pandemi özelliklerine göre yeniden düzenlenmesi”* ifadeleri ile öğrenme kazanımlarının yetersiz kaldığını ifade etmişlerdir.

Dersin verimli olması adına öğrenme çıktıları açısından öneri olarak ÖA9, *“Bu ders için önemli olan öğrendiğimiz çocuk tanıma teknikleri uygulamak. Uygulamak için de bize ortam sunulmalı, gerekirse bu teknikleri uygulama zorunluluğu olmalı. Bu yüzden uygulama yapmak en önemli hedef olmalı”*, ÖA62, *“Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin en önemli noktası uygulamaların gerçekten yapılıyor olması”* şeklindeki görüşleri ile (n=9) öğretmen adayı dersin uygulama boyutunun yapılmasının önemine değinmiştir.

Okul öncesi öğretmen adaylarından çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin hedefleri açısından öneri istendiği soruda, (n=47)’si “yok” vb. ifadeler ile öneri belirtmemişlerdir.

Tablo 28. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının *“bu dersin daha verimli hale gelmesi için önerilerinizi aşağıdaki başlıklar kapsamında belirtiniz (içerik açısından)”* sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

Dersin iyileştirilmesi için içerik açısından öneri belirtenler	Katılımcılar (n)
İçerik yeterli	80
İçerik yoğun, çıkarmalar yapılabilir	15
Farklı değerlendirme ekolleri dahil edilmeli	11

Önerim yok	36
Toplam	142

Tablo 28 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin dersin daha verimli hale gelmesi noktasında hedefler açısından önerilerinin istendiği soruda, (n=80) okul öncesi öğretmen adayının ders kapsamında belirlenen içeriğin yeterli olduğu görüşündedir. Bu görüşlerden ÖA28, “dersin içeriği bence yeterli”, ÖA16, “Dersin içeriğinin amacı, kapsamı ve kazanımlarını uygun buluyorum” vb. ifadeleri ile açıklamıştır. Bu görüşlere katılmayan, içeriğin yoğun olduğunu düşünen okul öncesi öğretmen adaylarından (n=15) ÖA81, “Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinde epey zorlandım. Hem teorik bilgiler hem uygulama bilgileri biraz yoğun geçti. İçerik biraz sadeleştirilse ve bütünlük olsa daha iyi olabilir”, ÖA36, “Dersin içeriği ile ilgili öneri verecek olursam bazı gözlem teknikleri karmaşık olduğu için içeriğin dışında tutulabilir” ifadelerinde bulunmuşlardır. Bu görüşlerden farklı olarak bazı okul öncesi öğretmen adayları (n=11) ÖA24, “Dersin içeriğine farklı değerlendirme yaklaşımları da dahil edilerek zenginleştirilebilir”, ÖA18 bu görüşe paralel olarak, “Derste anlatılanlardan anladığım kadarıyla alternatif değerlendirme yöntemler daha çok yabancı kaynaklarda yer alıyordu. Bu yüzden bu yaklaşımlar eklenebilir” ifadesiyle farklı değerlendirme araçlarının dersin içeriğinin zenginleştirilmesi konusunda önemli olduğu belirtmiştir. Tüm yanıtlardan farklı olarak (n=36) öğretmen adayı da öneride bulunmak istememiştir.

Tablo 29. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının “bu dersin daha verimli hale gelmesi için önerilerinizi aşağıdaki başlıklar kapsamında belirtiniz (yöntemler açısından)” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

Dersin iyileştirilmesi için yöntemler açısından öneri belirtenler	Katılımcılar (n)
Yöntemlerden memnunum	67
Daha çok örnek olay/ vaka incelemesi vb. tekniklerin kullanılması	14
Düz anlatım yerine video üzerinden aktarılmalı	9

Önerim yok	52
Toplam	142

Tablo 29 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin dersin daha verimli hale gelmesi noktasında yöntemler açısından önerilerinin istendiği soruda, (n=67) okul öncesi öğretmen adayının ders kapsamında kullanılan yöntemlerden memnun olduğu görüşündedir. Bu görüşlerden ÖA42, *“Ders esnasında kullanılan yöntemler bence süreci etkili kılıyor. Özellikle anlatılan gözlem tekniklerinin örnek çalışmalar üzerinden de gösterilmesi iyi oldu”*, ÖA64, *“Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinde anlık olarak yapılan grup çalışmalarının ve bize gösterilen videoların dersi daha anlaşılır hale getirdiğini söyleyebilirim”* şeklinde sürecin işleyişinden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Bu görüşlerden farklı olarak okul öncesi öğretmen adaylarından (n=14), sürecin daha çok örnek durumlar ile devam ettirilmesinin önemli olduğunu ÖA122, *“Dersin içeriğinin biraz karmaşık olduğunu düşünüyorum. Özellikle gözlem kayıt araçlarının nasıl kullanılması gerektiğini örnek çalışmalar üzerinden de görebilmek, bu araçları rahat kullanabilmemizi sağlar diye düşünüyorum”* şeklinde açıklarken, benzer doğrultuda okul öncesi öğretmen adaylarından (n=9), ders esnasında düz anlatım yerine videolar ve uygulamalı çalışmalar ile çeşitlendirilmesini ÖA89, *“Bu derste anlatılan teorik bilgileri videolar veya sanal ortamda bize sunulan şekilde görmek iyi olabilir diye düşünüyorum”* ifadeleri ile ilişkilendirerek, bu iki görüşü aslında öğrenme sürecinde görsel- işitsel olarak da kalıcılığının sağlandığını göstermektedir. Tüm yanıtlardan farklı olarak (n=52) öğretmen adayları da öneride bulunmak istememiştir.

Tablo 30. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının *“bu dersin daha verimli hale gelmesi için önerilerinizi aşağıdaki başlıklar kapsamında belirtiniz (ölçme değerlendirme açısından)”* sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

Dersin iyileştirilmesi için ölçme değerlendirme açısından öneri belirtenler	Katılımcılar (n)
Değerlendirme bireysel yapılmalı	7
Değerlendirmeye yönelik iş yükü fazla	27

Değerlendirmede öğrenci fikirleri alınmalı	16
Önerim yok	92
Toplam	142

Tablo 30 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin dersin daha verimli hale gelmesi noktasında ölçme değerlendirme açısından önerilerinin istendiği soruda, (n=92) okul öncesi öğretmen adayının ders kapsamındaki ölçme değerlendirme uygulamaları ile öneride bulunmamışlardır.

Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin ölçme ve değerlendirme süreci ile ilgili bireysel değerlendirmelerin yapılmasını (n=7) ifade eden okul öncesi öğretmen adaylarından ÖA107, *“Bu derste bazı grup ödevleri bize verildi. Ancak her derste olduğu gibi gruplar arası anlaşmazlıklar çıkabiliyor. Bu yüzden ders sorumlusu öğretim elemanlarımız bizleri bireysel anlamda değerlendirmelere tabi tutmalı”* şeklinde görüş belirtmiştir. Konu ile ilgili değerlendirme süreci için verilen ödevlerin öğrencilerin sorumluluklarını arttırdığından şikâyet eden okul öncesi öğretmen adaylarından (n=27) ÖA71, *“Bu ders kapsamında bizden çok fazla gözlem tekniğinin uygulanması istendi. Açıkçası kendi adıma zorlandığımı belirtmeliyim”*, ÖA27 de benzer şekilde, *“Dersin değerlendirmesi adına bu kadar ödev yerine ders esnasında daha yoğun etkileşimli çalışmalar yapılabilir. Çünkü bu sene son yılımız ve ödevlerimiz oldukça fazla”* görüşleri ile açıklamalar yapmıştır. Konu ile ilgili bir başka görüş ise; okul öncesi öğretmen adaylarının değerlendirme yapılması noktasında sürecin başında kendi fikirlerinin de alınarak sürecin yönetilmesi ve değerlendirmesi (n=16) olduğunu belirten öğretmen adaylarından ÖA56, *“Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin ölçme değerlendirme aşamasının bizlere izlencedeki sunulan şekilde olacağı bilgisinin verilmesi yerine süreci beraber yürütebilmek adına fikirlerimiz alınabilir”* şeklinde açıklamada bulunmuştur.

Okul öncesi öğretmen adayları ile gerçekleştirilen araştırma bu kısmı genel anlamıyla özetlendiğinde; okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin içeriğinin çocuğu tanımanın gerekliliği, değerlendirme sürecinde kullanılan tanıma teknikleri, alternatif yöntemler ve dokümantasyonun konuları ile bütünleştirilmesi, ders sürecinde öğretim yöntem ve tekniklerinin çeşitliliği, planlanan öğrenme kazanımlarına büyük çoğunluğu tarafından ulaşıldığı olarak belirtildiği ve dersin iyileştirilmesine yönelik önerilerde bulundukları görülmüştür. Araştırmaya sahada çalışan

ve yine farklı üniversitelerden mezun öğretmenlerimizden elde edilen veriler ile devam edilecektir.

4.4. Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik Gerçekleştirilen Forma Dayalı Bulgular

Tablo 31. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin demografik özellikleri

Kıdem (yıl aralığı)	n	%
0-5	43	25,3
6-10	54	31,8
11-15	43	25,3
16-20	24	14,1
21-25	3	1,8
26-30	3	1,8
Okul Türü	n	%
Devlet	87	51,2
Özel	83	48,8
Toplam	170	100,0

Çocuğu tanıma ve değerlendirme kapsamında okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinin alındığı anket formunda Tablo 23 incelendiğinde, kıdem değişkenine göre örnekleme katılan (n=170) okul öncesi öğretmenin, (n=43)'ü 0-5 yıl, (n=54)'ü 6-10 yıl, (n=43)'ü 11-15 yıl, (n=24)'ü 16-20 yıl, (n=3)'ü 21-25 yıl ve (n=3)'ü 26-30 yıl aralığında deneyim sahibi oldukları görülmektedir. Ankete katılan okul öncesi öğretmenlerinin kıdem ve okul türü değişkenlerine genel itibariyle bakıldığında dengeli bir dağılımın ortaya çıkmış olduğu söylenebilir. Okul türü değişkeni söz konusu olduğunda ise (n=87)'sinin devlet okullarında (n=83) tanesinin de özel okullarda görev yapmakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 32. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “çocuğu tanıma ve değerlendirme kapsamında lisans öğreniminizde hangi dersleri aldınız?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Bireyi tanıma teknikleri	23	8,4

Ölçme ve değerlendirme	159	57,4
Çocuğu tanıma ve değerlendirme	95	34,4
Toplam	277	100,0

N=170

Tablo 32'e göre okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanıma ve değerlendirme dersi kapsamında lisans öğrenimleri süresince (n=159) tanesinin ölçme ve değerlendirme dersini aldıklarını ifade etmek mümkündür. (n=95) tanesinin çocuğu tanıma ve değerlendirme dersini aldıkları ve (n=23)'ünün de bireyi tanıma tekniklerini dersini almış oldukları görülmektedir. Bu soruya eş değer olarak benzer soru okul öncesi öğretmen adaylarına da iletildiğinde, tablo 3' göre okul öncesi öğretmen adaylarının verdikleri yanıtların okul öncesi öğretmenleri ile farklılaştığı görülmektedir.

Tablo 33. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “çocuğu tanıma ve değerlendirme konusunda kendinizi yeterli buluyor musunuz?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Kısmen yeterli	76	44,7
Yeterli	69	40,6
Yeterli değil	25	14,7
Toplam	170	100,0

Tablo 33'e bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanıma ve değerlendirme uygulamalarına yönelik kendilerini yeterli bulma durumları gösterilmiştir. Okul öncesi öğretmenleri tanıma değerlendirme yetkinlikleri (%44,7) ile kısmen yeterli ve (%40,6) ile yeterli olarak kendileri tarafından nitelendirdikleri görülmektedir. Bu oranlara ek olarak okul öncesi öğretmenlerinin %14,7'si değerlendirme yeterliliklerini yetersiz olarak açıklamışlardır. Tablo 25'e göre, genel anlamda okul öncesi öğretmenleri kendilerini değerlendirme bağlamında yeterli görmemektedirler. Dolayısıyla yeterliliklerinin artırılması konusunda desteğe ihtiyaç oldukları söylenebilir.

Tablo 34. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “çocuğu tanıma ve değerlendirme çalışmalarına temel oluşturan bilgilerinizin kaynağını belirtiniz” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Lisans eğitimi sırasında alınan dersler	79	16,5
Mesleki deneyimler	116	24,3
Meslektaşlar ile bilgi alışverişi	100	20,9
Sosyal medya platformlarında konuyla ilgili bilgilerin araştırılması	86	18,0
Bireysel ilgiler	97	20,3
Toplam	478	100,0

N=142

Tablo 34 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerine çocuğu tanıma ve değerlendirme uygulamalarında hangi bilgiler aracılığı ile çalışmalarını yürüttükleri sorulmuştur ve elde edilen yanıtlarda dengeli bir dağılım olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenleri değerlendirme uygulamalarında mesleki deneyimlerinden yararlandıklarını ifade etmişlerdir (%24,3). Mesleki deneyimlerinin yanı sıra meslektaşları ile bilgi alışverişlerinde (%20,9) bulundukları, bireysel ilgileri (20,3), sosyal medya platformlarında konuyla ilgili bilgilerin araştırılması (%18,0) ve lisans eğitimi sırasında alınan dersler (%16,5) aracılığı ile çalışmalarını uygulamaktadırlar. Okul öncesi öğretmenlerinin belirtmiş oldukları yanıtlarda en az dağılımın lisans eğitimi sırasında alınan dersler (16,5) olması dikkat çekicidir.

Tablo 35. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “çocuğu tanıma ve değerlendirmede hangi yöntem ve teknikleri kullanıyorsunuz?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Aileler ile görüşme	90	14,5
Anekdot kaydı	62	10,0

Gelişim kontrol listesi	78	12,6
Gelişim raporu	144	23,2
Porfolyo	97	15,7
Gelişim gözlem formu	149	24,0
Toplam	620	100,0

Tablo 35 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerine çocuğu tanıma ve değerlendirme uygulamalarında hangi çocuğu tanıma tekniklerini kullandıkları sorulmuştur ve elde edilen yanıtlarda birden fazla tekniği kullanmayı tercih ettikleri görülmüştür. Okul öncesi öğretmenleri çocuğu tanıma ve değerlendirmede en çok gelişim gözlem formunu (%24) ve gelişim raporunu (%23,2) uygulamaktadırlar. Bu gözlem tekniklerini takiben tercih edilme sıraları ile şu şekildedir; portfolyo (%15,7), aileler ile görüşmeler gerçekleştirme (%14,5), gelişim kontrol listeleri (%12,6) ve anektod kayıdır (%10).

Tablo 36. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin ‘lisans öğreniminiz sırasında öğrenmiş olduğunuz çocuğu tanımaya yönelik teknikler verilmiştir. Bu teknikleri uygulama sıklığınızı işaretleyiniz (gözlem, örnek kayıt)’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Çok	103	60,6
Genellikle	49	28,8
Bazen	13	7,6
Çok az	5	2,9
Hiç	0	0
Toplam	170	100,0

Araştırma kapsamında literatürde çocuğu tanıma ve değerlendirme konusunda yer alan çocuk tanıma teknikleri ile farklı üniversiteler tarafından oluşturulan izlencelerdeki çocuk tanıma tekniklerine bakılarak ortak çocuk tanıma teknikleri belirlenmiştir ve her bir değerlendirme tekniğini kullanma sıklıkları istenmiştir. Bu doğrultuda okul öncesi öğretmenlerine yöneltilen sorularda; tablo 36 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanımaya yönelik tekniklerden ‘gözlem (örnek kayıt)’ tekniğini uygulama sıklığı sorulmuştur ve bu doğrultuda okul öncesi öğretmenlerinin bu tekniği kullanma sıklığını

çok (%60,6) ve genellikle (28,8) belirtilmiştir. Dolayısıyla gözlem tekniğinin okul öncesi öğretmenleri tarafından tercih edilme sıklığının yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Düşük bir dağılım olsa da okul öncesi öğretmenleri bazen (%7,6) ve çok az (2,9) seçeneklerini de işaretlemişlerdir.

Tablo 37. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin ‘‘lisans öğreniminiz sırasında öğrenmiş olduğunuz çocuğu tanımaya yönelik teknikler verilmiştir. Bu teknikleri uygulama sıklığınızı işaretleyiniz (zaman örnekleme)’’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Çok	12	7,1
Genellikle	46	27,1
Bazen	61	35,9
Çok az	39	22,9
Hiç	12	7,1
Toplam	170	100,0

Tablo 37 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanımaya yönelik tekniklerden ‘‘zaman örnekleme’’ tekniğini uygulama sıklığı sorulmuştur ve bu doğrultuda okul öncesi öğretmenlerinin bu tekniği kullanma sıklığını ağırlıklı olarak bazen (%35,9) olarak belirtmişlerdir. Devamında ise birbirine en yakın seçeneklerin genellikle (%27,1) ve çok az (%22,9) oldukları görülmektedir. Tablo 36’a göre okul öncesi öğretmenlerinin gözlem tekniğini uygulama sıklığının zaman örnekleme tekniğine göre çok daha büyük oranda tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 38. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin ‘‘lisans öğreniminiz sırasında öğrenmiş olduğunuz çocuğu tanımaya yönelik teknikler verilmiştir. Bu teknikleri uygulama sıklığınızı işaretleyiniz (süre kayıt)’’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Çok	10	5,9
Genellikle	36	21,2
Bazen	50	29,4
Çok az	57	33,5
Hiç	17	10,0
Toplam	170	100,0

Tablo 38 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanımaya yönelik tekniklerden “*süre kayıt*” tekniğini uygulama sıklığı sorulmuştur ve bu doğrultuda okul öncesi öğretmenlerinin bu tekniği kullanma sıklığını ağırlıklı olarak çok az (%33,5) ve bazen (%29,4) şeklinde belirtmişlerdir. Süre kayıt tekniği uygulaması okul öncesi öğretmenleri tarafından düşük oranda tercih edilmektedir.

Tablo 39. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin ‘lisans öğreniminiz sırasında öğrenmiş olduğunuz çocuğu tanımaya yönelik teknikler verilmiştir. Bu teknikleri uygulama sıklığınızı işaretleyiniz (olay örnekleme, ABC metodu)’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Çok	8	4,7
Genellikle	25	14,7
Bazen	49	28,8
Çok az	66	38,8
Hiç	22	12,9
Toplam	170	100,0

Tablo 39 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanımaya yönelik tekniklerden “*olay örnekleme (ABC metodu)*” tekniğini uygulama sıklığı sorulmuştur ve bu doğrultuda okul öncesi öğretmenlerinin bu tekniği kullanma sıklığının ağırlıklı olarak çok az (%38,8) ve bazen (%28,8) şeklinde belirtmişlerdir. Olay örnekleme uygulaması okul öncesi öğretmenleri tarafından düşük oranda tercih edilmektedir.

Tablo 40. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin ‘lisans öğreniminiz sırasında öğrenmiş olduğunuz çocuğu tanımaya yönelik teknikler verilmiştir. Bu teknikleri uygulama sıklığınızı işaretleyiniz (basit katılım çizelgesi)’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Çok	18	10,6
Genellikle	42	24,7
Bazen	55	32,4
Çok az	38	22,4
Hiç	17	10,0

Toplam	170	100,0
---------------	------------	--------------

Tablo 40 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanımaya yönelik tekniklerden ‘‘basit katılım çizelgesi’’ tekniğini uygulama sıklığı sorulmuştur ve bu doğrultuda okul öncesi öğretmenlerinin bu tekniği kullanma sıklığının ağırlıklı olarak bazen (%32,4) ve genellikle (%24,7) şeklinde belirtmişlerdir. Basit katılım çizelgeleri uygulamalarının olay örneklem ve süre kayıt tekniklerine göre daha sık tercih edildiği söylenebilir.

Tablo 41. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin ‘‘lisans öğreniminiz sırasında öğrenmiş olduğunuz çocuğu tanımaya yönelik teknikler verilmiştir. Bu teknikleri uygulama sıklığınızı işaretleyiniz (oran skalası)’’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Çok	3	1,8
Genellikle	18	10,6
Bazen	39	22,9
Çok az	68	40,0
Hiç	42	24,7
Toplam	170	100,0

Tablo 41 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanımaya yönelik tekniklerden ‘‘oran skalası’’ tekniğini uygulama sıklığı sorulmuştur ve bu doğrultuda okul öncesi öğretmenlerinin bu tekniği kullanma sıklığının ağırlıklı olarak çok az (%40,0), hiç (%24,7) ve bazen (%22,9) şeklinde belirtmişlerdir. Bu sonuçlar oran skalası tekniğinin okul öncesi öğretmenleri tarafından çok düşük bir şekilde kullanıldığını göstermektedir.

Tablo 42. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin ‘‘lisans öğreniminiz sırasında öğrenmiş olduğunuz çocuğu tanımaya yönelik teknikler verilmiştir. Bu teknikleri uygulama sıklığınızı işaretleyiniz (kontrol listeleri)’’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Çok	30	17,6
Genellikle	48	28,2

Bazen	47	27,6
Çok az	33	19,4
Hiç	12	7,1
Toplam	170	100,0

Tablo 42 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanımaya yönelik tekniklerden ‘‘kontrol listeleri’’ tekniğini uygulama sıklığı sorulmuştur ve bu doğrultuda okul öncesi öğretmenlerinin bu tekniği kullanma sıklığının ağırlıklı olarak genellikle (%28,2) ve bazen (%27,6) ve çok (%17,6) şeklinde belirtmişlerdir.

Tablo 43. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin ‘‘lisans öğreniminiz sırasında öğrenmiş olduğunuz çocuğu tanımaya yönelik teknikler verilmiştir. Bu teknikleri uygulama sıklığınızı işaretleyiniz (sosyometri)’’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Çok	6	3,5
Genellikle	21	12,4
Bazen	36	21,2
Çok az	71	41,8
Hiç	36	21,2
Toplam	170	100,0

Tablo 43 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanımaya yönelik tekniklerden ‘‘sosyometri’’ tekniğini uygulama sıklığı sorulmuştur ve bu doğrultuda okul öncesi öğretmenlerinin bu tekniği kullanma sıklığının ağırlıklı olarak çok az (%41,8), hiç (%21,2) ve bazen (%21,2) şeklinde belirtmişlerdir. Bu dağılımlar neticesinde sosyometri tekniğinin okul öncesi öğretmenler tarafından uygulanmasının kısıtlı olduğu söylenebilir.

Tablo 44. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin ‘‘çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinde karşılaştığınız zorluklar hangileridir?’’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Aile ile iş birliği noktasında eşgüdüm sağlanamaması	75	20,9

Günlük plan içerisinde zaman sorununun yaşanması	69	19,2
Öğrenci hakkında bilgi edinmede yetersiz kalınması	71	19,7
Sınıf mevcudunun fazla olması	79	21,9
Tekniklerin kullanımında yeterli bilgiye sahip olunmaması	66	18,4
Toplam	360	100,0

N=170

Tablo 44 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinde karşılaştıkları güçlüklerin sınıf mevcudunun fazla olması (%21,9), aile ile iş birliği noktasında eşgüdüm sağlanamaması (%20,9), öğrenci hakkında bilgi edinmede yetersiz kalınması (%19,7), günlük plan içerisinde zaman sorununun yaşanması (%19,2), ve tekniklerin kullanımında yeterli bilgiye sahip olunmaması (%18,4) şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Tablo 45. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin ‘‘çocuğu tanıma değerlendirme sürecine yönelik hizmet içi eğitim düzenlenecek olsa katılmayı ne derece düşünürsünüz?’’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

	f	%
Tamamen	92	54,1
Oldukça	46	27,1
Biraz	24	14,1
Çok az	6	3,5
Hiç	2	1,2
Toplam	170	100,0

Tablo 45 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecine yönelik hizmet içi eğitimlere katılma istekleri göz önünde bulundurulduğunda büyük çoğunluğunun tamamen (%54,1) ve oldukça (%27,1) seçeneklerini tercih ettikleri görülmüştür. Bu bilgidan yola çıkarak okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanıma ve değerlendirme uygulamalarına yönelik yeterlilik

algılarının geliştirilmesini düşündükleri veya bu konuya yönelik farkındalıklara sahip oldukları söylenebilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin aşağıdaki açık uçlu sorular ile 2013 MEB Okul Öncesi Programı'nın değerlendirme boyut konusunda görüşleri ve üniversitelerde yürütülen çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin iyileştirilmesi adına önerileri alınmıştır.

Tablo 46. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “çocuğu tanıma ve değerlendirmeye yönelik MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer almayan ancak olması gerektiğini düşündüğünüz uygulamalar varsa fikirlerinizi belirtiniz.” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

Değerlendirme konusunda Program'a yönelik öneriler	Katılımcılar (n)
Programın değerlendirme boyutu yeterli	60
Öğretmenlere yol gösterici yönergeler eklenebilir	42
Ailenin de süreci dahil edilmesini sağlayacak uygulamalar olabilir	16
Herhangi bir önerim yok	52
Toplam	170

Tablo 46'ya bakıldığında okul öncesi öğretmenlerinin MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın değerlendirme boyutu ile ilgili görüşlerine bakıldığında (n=60)'nın yeterli olarak gördükleri anlaşılmaktadır. OÖ48, “*Bizim programımız değerlendirme kısmını çocuk, öğretmen ve program açısından olarak yapmamız gerektiğini ifade ediyor. Bence bu noktada önemli. Ayrıca gözlem formlarımız da programda format olarak verilmiş durumda*” olarak belirtmiştir. OÖ79 da programın değerlendirme aşamasına “*Öğrenme süreçlerini planlarken çocuk merkezli olduğu için çocukları çok iyi tanımamız gerekiyor. Bunun için programda her dönem uygulamamız gereken gelişim gözlem formları ve gelişim raporları var zaten*” şeklinde vurgu yapmıştır. Programın değerlendirme sürecine

yönelik eklemeler yapılmasını isteyen (n=42) okul öncesi öğretmenlerinin OÖ53, *“Programda çocuk tanıma tekniklerinin detaylı bir şekilde açıklanması gerekiyor. Eğer konu ile ilgili yönergeler olursa daha kolay uygulayabiliriz”* şeklinde görüş bildirmiştir. Programın çocuğu tanıma ve değerlendirmeye yönelik uygulamalarına ailenin de dahil edilmesi (n=16) önerilerinde bulunan okul öncesi öğretmenlerinin OÖ92, *“Çocuğu tanıma ve değerlendirme süreci önemli ve detaylı bir süreç. Bu süreçte aileler de bizlere çocuk tanıma teknikleri ile yardım sağlayabilirse en azından sürece dahil edebilecek uygulamalar olursa çok iyi olabilir”* ifadelerde bulunmuşlardır. Konu ile ilgili (n=52) okul öncesi öğretmeni görüş bildirmemiştir.

Tablo 47. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin “üniversitelerde verilen çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin içeriğini zenginleştirmeye yönelik neler yapılabilir? Fikirlerinizi ve önerilerinizi belirtiniz” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

Üniversitelerde dersin içeriğine yönelik öneriler	Katılımcılar (n)
Ders içeriğinde uygulama çalışmalarına ağırlık verilmesi	83
Adaylar mezun olduktan sonra hizmet içinde de takibinin yapılması	22
Herhangi bir önerim yok	65
Toplam	170

Tablo 47’ye bakıldığında, okul öncesi öğretmenlerinin üniversitelerde verilen çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin iyileştirilmesine yönelik öneriler alındığı görülmektedir. Bu doğrultuda okul öncesi öğretmenlerinin tanıma ve değerlendirme uygulamalarına (n=83) yönelik görüşlerinden OÖ67, *“Değerlendirme süreçlerinin en önemli kısmı uygulama çalışmalarıdır. Kendi öğrencilik yıllarımda bu ders ile ilgili uygulamalar çok az yapıldı. Meslek içerisinde deneyimlerimle öğrenmeye çalıştım. Bu yüzden üniversitelerde dersin içeriğine uygulama aşamaları da eklenmeli”* açıklamasında içeriğin uygulama boyutundaki önemine değinmiştir. OÖ12 ise *“Özellikle çocuğu tanıma ve değerlendirme*

gibi uygulama yönelik derslerin lisans sonrasında da takibinin yapılmasının gerekli olduğunu düşünüyorum'' ifadeleri ile hizmet içinde de devamlılığının sağlanması (n=22) gerektiğini önermişlerdir. Konu ile ilgili (n=65) okul öncesi öğretmeni görüş bildirmemiştir.

Çocuğu tanıma ve değerlendirme konusunda dersi veren öğretim elemanları, okul öncesi öğretmen adayları ve okul öncesi öğretmenlerinin konuya yönelik düşünceleri alınmıştır. Bütün bu görüşmelere ve ortaya çıkan verilere daha detaylı, geniş ve ortak bir bakış açısıyla bakabilmek için de alan uzmanları ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Alan uzmanlarının konu ile ilgili görüşleri, önerileri ve değerlendirmeleri bu kısımda sunularak araştırmanın bulgularının zenginleştirilmesi sağlanmıştır.

4.5. Dokümantasyon ve Gelişimsel Tanı Kapsamında Alan Uzmanlarına Yönelik Gerçekleştirilen Görüşmelere Dayalı Bulgular

Tablo 48. Araştırmaya katılan alan uzmanlarının demografik özellikleri

ALAN UZMANI			
Üniversite	Deneyim	Dersi Yürütme Süresi	Kodlar
Ankara	29 yıl	5 yıl	AU1
Hacettepe	29 yıl	29 yıl	AU2
Hacettepe	10 yıl	2 yıl	AU3

Araştırmaya katılan alan uzmanlarından aşağıdaki sorulara yanıt vermeleri istenmiştir:

1. Bu ders, “çocuğu tanıma ve değerlendirme, çocuğu tanıma teknikleri, gelişimi değerlendirme, gözlem teknikleri” vb. adı altında üniversitelerde okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi bölümlerinde veriliyor. Literatürde bu konu “child observation, child assessment, child evaluation” başlıkları olarak tanımlanıyor. Sizce ülkemizde bu ders doğru isimle mi veriliyor? YÖK tarafından tanımlanan dersin adı yeterli mi, içeriği karşılıyor mu?

2. Dersin içeriğini oluştururken nasıl bir yol izliyorsunuz? Hangi kaynakları kullanıyorsunuz? Yurtdışından kullandığınız kaynaklar var ise hangilerini kullanıyorsunuz? Ön planda tuttuğunuz kazanımlar nelerdir? Neden bu kazanımları kazandırmayı amaçlıyorsunuz?
3. Dersin iyileştirilmesine yönelik hedef ve içerik açısından önerileriniz var ise söyleyebilir misiniz?
4. Ders sürecinde hangi yöntem ve teknikleri kullanıyorsunuz ve süreci nasıl yürütüyorsunuz? Sizce öğrencileriniz bu yöntem ve tekniklerin hangilerinden daha çok verim alıyorlar? Hangi yöntem ve teknikler dersin içselleştirebilmesi adına daha etkili?
5. Dersin teorik ve uygulama dengesini nasıl sağlıyorsunuz? Uygulama boyutunda ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz? Teori ve uygulamanın dengelenmesi konusunda dersin iyileştirilmesine yönelik önerileriniz var ise söyleyebilir misiniz?
6. Değerlendirme adına neler yapıyorsunuz? Süreç nasıl ilerliyor, öğrencilerinizin nasıl sorumlulukları var? Biçimlendirici değerlendirme/ sonuç değerlendirme nasıl ilerliyorsunuz? Değerlendirmeleri bireysel veya grup olarak mı alıyorsunuz?
7. Dersin verildiği dönemi ve sınıfı uygun buluyor musunuz? Değiştirmek isteseniz hangi sınıfa ve hangi döneme koyardınız? Zorunlu ya da seçmeli olması konusunda görüşünüz nedir? Ders saati olarak sizce kaç ders saati ayrılmalı?
8. Literatürde sizce hangi konulara yoğunlaşıyor? Yurtdışı literatüre kıyasla sizce yurtiçi literatürde ne durumdayız? Hangi konulara yoğunlaşılmalı?
9. Sizce pedagojik dokümantasyon ve çocuk tanıma ve değerlendirme aynı anlama gelen kavramlar mıdır? Benzerlikleri ve farklılıkları konusunda neler söyleyebilirsiniz? Kullanım alanları açısından nasıl bir çerçevede ele alınmalı?
10. Okul öncesi öğretmenlerinin ve çocuk gelişimi uzmanlarının çocuğu tanıma ve değerlendirme yeterliliklerini nasıl buluyorsunuz? Eğitimcilerin üzerine düşen görevler nelerdir? Özellikle uygulama boyutunda gördüğünüz aksaklıklar varsa nelerdir?
11. Milli eğitimin okul öncesi eğitim programında öğretmenleri “çocuk tanıma ve değerlendirme, kaydetme (dokümantasyon) konusunda yeterince yönlendirdiğini rehberlik ettiğini, düşünüyor musunuz? Varsa eksiklikleri nasıl giderilebilir?

12. Bildiğiniz üzere alanda çok fazla standardize testler, ölçekler ve envanterler bulunuyor. Sizce öğretmen adaylarının mesleğe başlarken yetkinlik kazanması gerektiğini düşündüğünüz bu tür ölçekler, bu envanterler varsa nelerdir?

13. Kapsayıcı eğitim kapsamında çocuk gözlem tanıma ve değerlendirme uygulamalarını nasıl değerlendiriyorsunuz, görüşleriniz nelerdir? Öğretmenlerin bu konuda üzerine düşen görevler nelerdir? Hangi konularda desteğe gereksinimleri olduğunu düşünüyorsunuz?

Araştırmaya katılan alan uzmanlarının “bu ders, “çocuğu tanıma ve değerlendirme, çocuğu tanıma teknikleri, gelişimi değerlendirme, gözlem teknikleri” vb. adı altında üniversitelerde okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi bölümlerinde veriliyor. Literatürde bu konu “child observation, child assessment, child evulation” başlıkları olarak tanımlanıyor. Sizce ülkemizde bu ders doğru isimle mi veriliyor? YÖK tarafından tanımlanan dersin adı yeterli mi, içeriği karşılıyor mu?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar şu şekilde gösterilmiştir:

Çocuğu tanıma ve değerlendirmeye yönelik alan uzmanları ile yapılan görüşmelerde, dersin isminin içeriği yansıtması ile ilgili soruya uzmanlar (n=3) uygun olduğu yanıtını iletmişlerdir. AU1, “Çocuk gelişimi bölümlerinde “gelişimsel tanı ve değerlendirme” olarak geçiyor. Dersin bu şekilde adlandırılmasının uygun olduğunu düşünüyorum. Çünkü çocuk gelişimciler, çocuğun gelişimini değerlendirmek ve gelişim destek programları hazırlamak ile görevlidirler. Okul öncesi öğretmenleri için ise, bir okul öncesi öğretmeni çocuğu gelişimsel olarak tanımalı ve yapacağı programı da buna göre planlamalıdır. Bu anlamda düşündüğümde “gelişimsel tanı ve değerlendirme” ismi uygun ve yeterli buluyorum” şeklinde görüşünü belirtmiştir. Bu görüşe benzer olarak AU2 ise, YÖK’ün bakış açısı hakkında yorum yapamıyorum fakat bu dersin ismi özellikle çocuk gelişim bölümleri için söyleyecek olursam “gelişimin değerlendirilmesi” olarak adlandırmasının yeterli olduğunu düşüncesindeyim” diyerek açıklamalarını yapmıştır. AU3 bu konu ile ilgili okul öncesi öğretmenliği programının içeriğini de dikkate alarak, “Dersin isminin yeterli olduğunu düşünüyorum. Alternatif olarak okul öncesi dönemde değerlendirme gibi bir isim de olabilir” görüşünü belirtmiştir.

Araştırmaya katılan alan uzmanlarının “dersin içeriğini oluştururken nasıl bir yol izliyorsunuz? Hangi kaynakları kullanıyorsunuz? Yurtdışından kullandığınız kaynaklar var ise hangilerini kullanıyorsunuz? Ön planda tuttuğunuz kazanımlar nelerdir? Neden bu

kazanımları kazandırmayı amaçlıyorsunuz?’’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar açıklanmıştır:

Çocuğu tanıma ve değerdendirmeye yönelik alan uzmanları ile yapılan görüşmelerde, dersin isminin içeriğı oluşturulması noktasında ilgili soruya uzmanlar (n=3) aynı düşüncede birleştikleri görülmüştür. AU1, “Çocuğu tanıma ve değerdendirme ile ilgili hem Türkiye’de yayınlanmış hem de yurtdışında yayınlanmış kitaplara bakıyorum. Çocuk gelişimi bölümüne bu dersi verdiğim için, bir çocuk gelişimci adayı mezun olduğunda hangi yeterliliklere sahip olması gerektiğine bakıyorum. Bu doğrultuda da içeriğı hazırlıyorum. Teorik içeriğı hazırlarken var olan kaynaklardan yararlanıyorum ama bu dersi alan öğrencilerin çocuğu tanıma ve değerdendirmeye yönelik becerilerinin/ yetkinliklerinin geliştirilmesi için de uygulama yönelik çalışmalar yapmaya özen gösteriyorum. Kazanımlar konusunda, Bologna Süreci’nde olan kazanımlara dikkat ediyorum. Her sene sınıfın özellikleri doğrultusunda eklemeler yapıyorum. Kazanımlarımız şu şekilde: 1. Gelişimsel tanıma ve değerdendirme ile ilgili kavramları söyler. 2. Gelişimsel tanıma ve değerdendirme ilkelerini, yöntemlerini ve tekniklerini sıralar. 3. Gelişimsel tanıma ve değerdendirmede etkili olan etmenlere örnek verir. 4. Gelişim alanlarına göre değerdendirmenin önemini açıklar. 5. Çocuk gelişiminde biçimsel olan ve olmayan yöntemleri açıklar. 6. Çocuk gelişiminde biçimsel olan ve olmayan yöntemlerle gelişimsel değerdendirme yapar. 7. Değerdendirme sonuçlarını yorumlayarak gelişimsel/egitsel tanı koyar. 8. Gelişim raporu yazarak aile ile paylaşır. 9. Çeşitli vakaları analiz ederek yorumlar’’ ifadelerini kullanarak dersin içeriğı konusundaki kazanılması gereken yetkinlikleri vurgulamıştır. AU2 ise, “Çocuk için formal ve informal değerdendirme yöntemlerinin tek tek amaçları, bu yöntemlerin neden ve nerelerde kullanıldığı. Elde edilen verilerin nasıl yorumlanacağı ve nasıl bir araya getirileceğini ön planda tutuyorum. Yani temelde bu becerileri kazandırmayı amaçlıyorum. İçerik konusunda web sitemizde izlencelerimiz mevcut. Orada kullanmış olduğum kaynaklar ve kendi kitabımın kaynakça bölümündeki kaynaklar ile değerdendirme konusunu genişletmeye çalışıyorum’’ ifadeleri ile değerdendirme yöntemlerinin nasıl entegre edileceğı ile ilgili önemli noktalara vurgu yapmıştır. AU3 ifadesinde, “İçeriğı öğrenciyi sürece dahil edecek şekilde planlıyorum. Çocuğu tanımanın önemi, değerdendirmenin tanımı ve değerdendirme envanterlerinin uygulanması ile ilgili süreçleri öğrencilerin benimsemesini önemsiyorum. Değerdendirmeye yönelik bir felsefe, bakış açısı kazanmalarını konusunda onları destekliyorum. Ders sürecini yürütürken yurtdışında yapılan çalışmalardan da

yararlanıyorum. Dersim için ön planda tuttuğum kazanımlar da şu şekilde: 1) Erken çocukluk döneminde değerlendirmenin önemini ve amaçlarını kavrar. 2) Erken çocukluk dönemi için etkili değerlendirme yaklaşımlarını açıklar. 3) Değerlendirme için çeşitli değerlendirme araçları geliştirir. 4) Portfolyonun değerlendirme süreçlerinde önemini kavrar. 5) Değerlendirmede ailenin rolünü açıklar. 6) Değerlendirme verileri nasıl kullanacağını bilir ve uygular. 7) Çocukların gelişim ve öğrenme süreçlerinde dokümantasyon ve değerlendirme ilişkisini kurar” açıklamalarında bulunarak içeriğin oluşturulması ve yürütülmesi noktasında paylaşımlarda bulunmuştur.

Araştırmaya katılan alan uzmanlarının “dersin iyileştirilmesine yönelik hedef ve içerik açısından önerileriniz var ise söyleyebilir misiniz?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

AU1, ‘‘1. Bir okul öncesi öğretmeni çocuğu gelişimsel olarak değerlendirebilmesi için hangi bilgi, beceri ve yetkinliğe sahip olması gerekir?’’ Bunun dikkate alınarak ders içeriğinin düzenlenmesi, 2. Her çocuk biriciktir diyoruz ama her sınıf da biriciktir. O sınıfın tanıma ve değerlendirme ile ilgili hangi bilgilere daha çok ihtiyacı var, buna yönelmek, 3. Teorik bilgiler hep var. Öğretmen adayları bu bilgiler ışığında mezun oluyor fakat uygulamada neler yapılıyor veya yapılmıyor? Örneğin, portfolyolar çocuğun gelişiminin değerlendirilmesinde neden az kullanılıyor? O zaman bunu nasıl devreye sokabiliriz? Yani dersin içerisine alırsak veya portfolyolar incelenirse öğretmen adayları görerek öğrenmiş olurlar vb. şeklinde düşünülerek içerik tanımlamaları yapılabilir. Bir benzer örnek ise ev ziyaretleri. Az kullanılan, uygulaması eksik kalan yöntemlere yönelik derslerimde iyileştirmeler yapıyorum ve bunun sürekliliğinin olması gerektiğini düşünüyorum. Sonuç olarak uygulamalara yönelik öğretmen adaylarında farkındalık oluşturulabilmesi oldukça önemli. 4. Aslında en çok şunun eksikliğini hissediyorum fakat bunu nasıl geliştirebiliriz bilmiyorum. Çocuğun gelişimini değerlendirmeye yönelik araçların eğitimi (sertifikası) olmadan kullanılamıyor. Mezun olan öğrencilerimize biz bu eğitimleri nasıl verebiliriz? Örneğin, bizim bölümün gelişim değerlendirme aracı olsa. Ya da derneklerimizin, sivil toplum örgütlerimizin aracılığı ile aslında öğrencilerimiz mezun olmadan çocuğun gelişimini değerlendirmeye yönelik araçların eğitimini almış olmalarını sağlanabilse. Öğrenciler önündeki en büyük engel ekonomik nedenler. Öğrencilerimizin standart olan testleri kullanabilmeleri sağlanabilmesi oldukça değerli fakat belirttiğim gibi bunu nasıl sağlayabilirizi düşünmeliyiz’’ şeklinde önerilerini açıklamıştır. AU2 ve AU3 ise bu konu ile ilgili, ‘‘İnformel değerlendirme yöntemlerinin daha ayrıntılı ve sistematik

öğretilmesi gerektiğini önerebilirim. Çünkü erken çocukluk döneminde informal değerlendirmenin daha önemli olduğunu söylemek mümkün'' ifadeleri ile süreç odaklı değerlendirme çalışmalarının daha anlamlı olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan alan uzmanlarının “ders sürecinde hangi yöntem ve teknikleri kullanıyorsunuz ve süreci nasıl yürütüyorsunuz? Sizce öğrencileriniz bu yöntem ve tekniklerin hangilerinden daha çok verim alıyorlar? Hangi yöntem ve teknikler dersin içselleştirebilmesi adına daha etkili?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar şu şekildedir:

Görüşmelere katılan alan uzmanlarının üç tanesi de çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin yürütülmesi esnasında daha anlamlı öğrenmeler sağlayabilmek adına çeşitli yöntem ve teknikleri bir arada kullanarak süreci zenginleştirmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. AU1, “*Anlatım ve soru-cevap (çift yönlü). Sıklıkla küçük grup çalışmaları kullanıyorum. Aslında aktif katılımın sağlandığı yöntemlerin kalıcı olduğunu biliyorum ancak anlatım yönteminin de zaman kazandırması açısından tercih ediyorum. Tartışma, drama, rol oynama vb. teknikleri kullanıyorum. Bazen de öğrencilere karton, a3, boya kalemleri vb. materyal vererek değerlendirmenin ilkeleri ile ilgili afiş hazırlamalarını ve grupların birbirlerine bu grupları sunmalarını istiyorum. Bu sayede aktif katılımı sağlayarak kalıcılığı arttırmış oluyorum*” şeklinde açıklamalar bulunarak anlatım yönteminin tercih edilmesinin zaman açısından kolaylık sağladığını ifade etmiştir. AU2, “*Tartışma, soru cevap, beyin fırtınası, vaka incelemeleri, canlandırma vb. yöntem ve teknikler ile dersi daha anlamlı kılmaya çalışıyoruz. Şu şu yöntemler veya birkaç yöntem daha etkili diyemem kullanılan yöntemler karma olmalı, yani pek çok yöntem birleştirilerek öğrenme daha anlamlı kılınmalı*”, AU3, “*vaka üzerinden tartışma, örnek olay, gözlem ve sıklıkla küçük grup çalışmaları ile süreci yürütüyoruz. Burada önemli olan öğrencileri süreçte aktif kılabilcek yöntemlerin sürekli olarak kullanılabilmesi*” ifadeleri ile sürecin aktifliği açısından yöntemlerin çeşitliliğini ön planda tuttıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan alan uzmanlarının “dersin teorik ve uygulama dengesini nasıl sağlıyorsunuz? Uygulama boyutunda ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz? Teori ve uygulamanın dengelenmesi konusunda dersin iyileştirilmesine yönelik önerileriniz var ise söyleyebilir misiniz?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar açıklanmıştır:

Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin teori ve uygulama dengesinin sağlanması noktasında alan uzmanları, dersin içeriğinin uygulama çalışmaları ile koordineli bir şekilde yürütülmesi gerektiğini vurgulamışlardır. AU1, “*Bölümümüzde bu ders 2 saatlik teorik bir*

ders olarak yürütülüyor. Bu durum beni çok sınırlandırıyor. 2+2 olmuş olsaydı 4 saatlik ders daha kapsamlı olabilirdi. Uygulamaya yönelik yaptığım çalışmalardan bahsedersen, kendi belirledikleri yaş dönemine ilişkin gelişim kontrol listeleri hazırlamak ile ilgili bir ödevleri var. Hazırlamış oldukları gelişim kontrol listeleri derste tartışılıyor ve geri bildirimleri veriliyor. Evet, bu kontrol listeleri geçerliliği güvenilirliği yapılmış, uzman görüşü alınmış bir çalışma değil ama en azından kendi kontrol listelerini geliştirme konusunda bir adım diye düşünüyorum. Devamında bireysel olarak bir çocuğu standart olan/ olmayan yöntemleri dikkate alarak gelişim raporu hazırlıyorlar. Bir de eksikliğini gördüğüm bu sene ekleme yaptığım konu olarak gelişim dosyalarının (portfolyoların) incelenmesini istedim. Bir de ders kapsamında ‘‘Benliğini Arayan Çocuk’’ ve ‘‘Gölgedeki Yıldızlar’’ kitabının okunmasını ve çocuğu tanıma ve değerlendirme bağlamında tartışılmasını sağlıyorum. AU2, Şöyle söyleyebilirim 3.Sınıf güz döneminde ‘‘ÇGL 327 Gelişimsel Tanı ve Değerlendirme Yöntemleri’’ ve yine devamı olan 3. Sınıf bahar döneminde ‘‘ÇGL 318 Gelişimsel Değerlendirme ve Tanı Yöntemleri’’ derslerimiz var. Her teorik dersten sonra bunların uygulanabileceği ayrı bir dersimiz var. ‘‘ÇGL 328 Bebeklik ve Erken Çocukluk Dönemi Uygulamaları’’ dersinde teorik olarak öğrenmiş oldukları özellikle gelişim testleri ve gözlem teknikleri gibi teknikleri uyguluyorlar. Aynı zamanda stajlara gittikleri kurumlarda da uygulamaları var. Öneri olarak, değerlendirme dersi okul öncesi öğretmenliği bölümlerinde de çocuğu tanıma teknikleri kapsamında veriliyor. Bu yüzden aynı şekilde teoride hangi teknik aktarıldıysa mutlaka uygulamasının da olması gerekir. AU3, ‘‘Derste aktarılan her teorik bilginin uygulamaya dayalı içeriklerini de öğrencilerimle paylaşmayı önemli buluyorum. Uygulama olarak; gözlem kayıt araçlarının nasıl hazırlandığı ve kullanıldığı ile ilgili ek çalışmalar yürütüyoruz. Derslerde videolar ile paylaşımlarda bulunarak teorik bilginin uygulamaya geçişini sağlamaya çalışıyorum’’ ifadeleri ile teorik bilginin uygulamaya yansımalarının önemli olduğunu vurgulamıştır.

Araştırmaya katılan alan uzmanlarının ‘‘değerlendirme adına neler yapıyorsunuz? Süreç nasıl ilerliyor, öğrencilerinizin nasıl sorumlulukları var? Biçimlendirici değerlendirme/ sonuç değerlendirme nasıl ilerliyorsunuz? Değerlendirmeleri bireysel veya grup olarak mı alıyorsunuz?’’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar aşağıdaki gibidir:

Alan uzmanları ile yapılan görüşmede çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin değerlendirmesi noktasında yapılan çalışmaların çok yönlü yapıldığı görülmüştür. AU1, ‘‘Sınıfın birikimini dikkate alarak farklı yöntemler ile değerlendirme yapıyorum. Klasik

sorulardan oluşan sınavım mutlaka olur. Uygulamada bahsettiğim ödevler, vize ve final değerlendirmeyi oluşturuyor. Bazen sınavları tek bir soru üzerinden analiz etmeye, yorumlamaya yönelik becerilerini arttırmaya çalışıyorum. Tabi bu durum sınıfın düzeyine de bağlı. Bazen sınavlarda bir vaka veriyorum, bu vakayı gelişimsel değerlendirme ilkelerini göz önünde bulundurarak tartışınız diyorum veya bu vaka size gelmiş olsaydı hangi yöntem ve teknikleri kullanabilirdiniz/ kullanamazdınız diyerek içselleştirmeleri sağlamaya çalışıyorum.’’

AU2, ‘‘Hem bireysel hem grup olarak değerlendirmeler yapıyoruz. Özellikle standardize testlerde ikiyeşerli de grup olabiliyorlar. Ama genel anlamda bireysel olarak ilerliyorlar ve ben de bireysel olması gerektiğini düşünüyorum. Değerlendirme süreci için ise her hafta uygulamadan sonra sınıf içinde paylaşıyorlar ve hep birlikte tartışılıyor. Pandemide ise vakalar üzerinden yapıldı. Yani vaka değerlendirmeleri üzerinden tartışmalar yaparak ilerledik.’’ AU3, ‘‘ders için değerlendirme süreci ağırlıklı olarak uygulamalar üzerinden oluşuyor. Bunlar; betimsel kayıt, anekdot kaydı, rubrik, derecelendirme ölçeği, MEB Programı’nda değerlendirme, değerlendirme felsefesi ödevi, final’’ ifadelerini kullanmıştır.

Araştırmaya katılan alan uzmanlarının ‘‘dersin verildiği dönemi ve sınıfı uygun buluyor musunuz? Değiştirmek isterseniz hangi sınıfa ve hangi döneme koyardınız? Zorunlu ya da seçmeli olması konusunda görüşünüz nedir? Ders saati olarak sizce kaç ders saati ayrılmalı?’’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar aşağıdaki gibidir:

AU1, ‘‘Kesinlikle zorunlu olmalı. 2.sınıf için bu ders erken, 3.ve 4.sınıf için uygun diye düşünüyorum. Tek dönem yeterli fakat 2+2 olursa, uygulama açısından çok daha anlamlı olur. Ders saati açısından 3-4 saat ayrılması uygun.’’ AU2, ‘‘Uygun buluyorum. Üniversitemizde 3.sınıf güz ve bahar dönemi olarak bir akademik yıl içerisinde zorunlu ders olarak veriliyor. 3 ders saati olarak süreci yürütüyoruz. Değerlendirme dersi kesinlikle zorunlu olmalı ve 3.sınıfta olmalı. 4.sınıf bu dersin verilmesi için oldukça geç. Au3’ün ifadesi ise, ‘‘‘‘çocuğu tanıma ve değerlendirme derslerinin mutlaka zorunlu ders olması gerektiğini, aynı zamanda seçmeli bir dersle desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum. Zorunlu veya seçmeli dersin uygulama boyutunun olmasını ve buna bağlı olarak çocukların, öğrencilerin, öğretmen adaylarının sınıf ortamında değerlendirme deneyimi daha öğretmen olmadan öğretmen adayırken değerlendirme deneyimlerinde bulunmaları gerektiğini düşünüyorum. Öğretmenlik uygulaması derslerinde de

değerlendirmeye mutlaka yeterli bir şekilde değinilmesi gerektiğini düşünüyorum'' belirtmiş olduğu açıklamasında önerilerini de ortaya koymuştur.

Tablo 49. Araştırmaya katılan alan uzmanlarının ‘‘literatürde sizce hangi konulara yoğunlaşıyor? Yurtdışı literatüre kıyasla sizce yurtiçi literatürde ne durumdayız? Hangi konulara yoğunlaşılmalı?’’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

Literatürün yeterlilik durumu	Katılımcılar
Yurtiçi literatür yeterli	AU1,
Yurtiçi literatür yeterli değil, sınırlı	AU2, AU3

Alan uzmanları ile yapılan görüşmelerde, çocuğu tanıma ve değerlendirme konusunda literatürde yer alan araştırmalar ile ilgili görüşleri ve bu konuda literatürdeki boşluklar var ise belirtmeleri istenmiştir. Tablo 49 incelendiğinde, tanıma ve değerlendirme konusunda AU1 ile AU2, AU3 arasında fikir ayrılıkları görülmektedir. AU1 kendisine yönlendirilen soruya, ‘‘*Bence yeterliyiz. Belki bundan 10 sene veya 15 sene önce gelişimsel tanı ve değerlendirme dediğimizde okul öncesi öğretmenliğine yönelik literatürde veri yoktu. Gelişimsel tanı ve değerlendirme daha çok PDR, psikoloji gibi alanların derslerinde ve kitaplarında vardı. Bence şu anda Türkiye’de çıkan gelişimsel tanı ve değerlendirmeye yönelik kaynaklarda hem Türk yazarlar tarafından hem de çevirisi yapılan eserler iyi düzeyde diye düşünüyorum’’* şeklinde yanıtlandırarak yurtiçi literatürün yeterli olduğu görüşündedir.

AU2, ‘‘*Yurtdışı literatürle karşılaştırdığımızda yeterli değiliz. Şu konulara yoğunlaşmalıyız:*

1. Gözlem teknikleri ve çocuklar ile ilgili daha çok araştırmalar yapılmalı. Gözlem teknikleri hakkında okul öncesi öğretmenleri ayrıntılı olarak bilgilendirilmeli. 2. Davranış problemleri, duygusal problemler ile ilgili olarak değerlendirme ve eğitimi dersi olmalı. Değerlendirme sonrası ne gibi teknikler olmalı, bilinmeli. 3. Değerlendirme olmadan program olmaz. Sınıf yönetimi vb. her şey değerlendirmeden geçer. Değerlendirmenin önemi ayrıntılı olarak bilinmeli. 4. Aile ile bilgilendirme değerlendirme açısından önemli. Yani çocuğun ailesi de değerlendirme de aktif olmalı. Çünkü çocuğu, ailesi ve çevresi ile değerlendirme sürecine dahil edebiliyoruz’’ ifadeleri ile öneriler getirmiştir. AU3 ise

literatürde yer alan çalışmaları, ‘‘Türkiye literatürü biraz daha betimsel çalışmalara yoğunlaşmış durumda. Çünkü çocuğu tanıma ve değerlendirme bizim için yeni bir konu. Lisans eğitiminde bile yeni yeni zorunlu olan bir ders. O yüzden de şu an da bence daha çok betimsel çalışmalar var. Yani öğretmenler neler yapıyor’u keşfe dayalı çalışmalar var. Deneyssel, boylamsal öğretmen ihtiyacına karşılık gelecek çalışmalar biraz daha sınırlı durumda. Zaten sınırlı çalışma var. Örneğin gözleme yönelik pek bir çalışma yok. Pedagogik dokümantasyon ile ilgili çalışmalar var. Şu anda çok genel anlamda bakılıyor diyebilirim. Kendi bizim yaptığımız pedagogik dokümantasyon çalışmalarını dışarıda tutarsam biraz daha genelde betimsel çalışmalar var diyebilirim’’ şeklinde açıklamaları ile yurtiçi literatürün geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Yurtiçi literatürde yoğunlaşmamız gereken noktalar ile ilgili de AU3 şu şekilde öneriler getirmiştir: ‘‘Tanıma değerlendirme aslında çok geniş bir kavram. Özel özel tüm alanlara girmek lazım. Örneğin, gözleme çok detaylı girmek gerekir. Öğretmenlerin sistematik gözlem becerileri, yeterlilikleri, uygulamaları, kullandıkları gözlem kayıt araçları, portfolyo, öğretmenlerin veriye dayalı eğitsel karar alma becerileri, süreçleri, değerlendirme verilerini kullanma süreçleri gibi birçok alana girmek lazım. Bununla birlikte tabiki farklı türleri var. Programa dayalı değerlendirme, oyuna dayalı değerlendirme gibi. Bunlara da ayrı ayrı farklı alternatif değerlendirme türlerini, otantik değerlendirme türlerine de ayrı ayrı girmek gerekiyor. Bunun yanında da tabi çocuklarla öğretmenlerin bu açıdan yani sınıf bazlı çalışmaların yanında öğretmen adaylarıyla da yapılmasına ihtiyaç var.’’

Tablo 50. Araştırmaya katılan alan uzmanlarının ‘‘sizce pedagogik dokümantasyon ve çocuk tanıma ve değerlendirme aynı anlama gelen kavramlar mıdır? Benzerlikleri ve farklılıkları konusunda neler söyleyebilirsiniz? Kullanım alanları açısından nasıl bir çerçevede ele alınmalı?’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

Pedagogik dokümantasyon kavramının kullanımı	Katılımcılar
Çok yeni ve güncel bir kavram	AU1
Değerlendirme ile ortak bir bakış açısı getirilmesi	AU2
Bu kavram bir değerlendirme aracı	AU3

Alan uzmanlarına yöneltilen soruda farklı görüşlerin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. AU1, *“Pedagojik dokümantasyon yeni bir kavram. Yeni bir kavram olduğu zaman popüler bir şekilde herkes kullanmaya başlıyor. Gerçekten pedagojik dokümantasyon kavramının çok iyi tanımlanıp, içeriğinin ne olduğunun belirlenip, uygulamalarının da doğru olması gerektiğini düşünüyorum. Bu anlamda da üniversitelere çok büyük rol düşüyor. Üniversitelerdeki akademik personellerin lisans düzeyindeki öğrencilerine uygun bir şekilde vermeleri ve doğru bir şekilde aktarmalarının önemli olduğunu düşünüyorum”* ifadeleri ile kavramın çok yeni ve üzerinde dikkatle durulması gerektiğini açıklamıştır.

AU2, ise bu noktada ortak bir bakış açısı ile yaklaşılmasının önemine vurgu yapmıştır: *“Pedagoji, ruh sağlığı ile ilgilenen saptamalar ve çalışmalar yapan bir bölüm. Bildiğimiz gibi geçmiş yıllarda bu bölüm ülkemizde kapatıldı. Çocuğu tanıma ve değerlendirmenin daha çok çocuk gelişimi, okul öncesi eğitimi ve pedagojik dokümantasyon olarak birlikte ortak bir bakış açısıyla anlaşılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü çocuğu sadece duygusal olarak değil, bütüncül olarak anlamamız ve değerlendirmemiz gerekir.*

Konu ile ilgili AU3, *“Tam olarak aynı anlama gelen kavramlar değil. Aslında pedagojik dokümantasyon bir biçimlendirici değerlendirme yöntemi, aracı, bir yaklaşım diyebiliriz. Yani biçimlendirici değerlendirmenin birtakım amaçları var. Bu amaçların çoğuna hizmet ediyor. Ama aynı zamanda da bir öğrenme ve öğretme yaklaşımı. Eşleştiği birçok konu var ama tam olarak direkt değerlendirmedir de diyemiyoruz. Bir değerlendirme yöntemi, yaklaşımı diyebiliriz”* şeklinde görüş bildirerek pedagojik dokümantasyon kavramının aslında bir alternatif değerlendirme yaklaşımı olduğunu açıklamıştır.

Araştırmaya katılan alan uzmanlarının *“okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanıma ve değerlendirme yeterliliklerini nasıl buluyorsunuz? Eğitimcilerin üzerine düşen görevler nelerdir? Özellikle uygulama boyutunda gördüğünüz aksaklıklar varsa nelerdir?”* sorusuna vermiş oldukları yanıtlar şu şekildedir:

AU1 ve AU2 tarafından okul öncesi öğretmen adaylarına verilen eğitimlerin içeriğinin önemine ve kalitesine değinilmiştir. Bu noktada AU1, *“Okul öncesi öğretmenlerinin kendi sınıflarındaki çocukların gelişimlerini gözlemleyip, onların gelişimleri hakkında bir değerlendirme yapabilecek alt yapıya sahip olduklarını düşünüyorum. Okul öncesi öğretmen adayları 36-72 aylık çocukların gelişim özelliklerini*

değerlendirebilecekleri bir lisans programını okuyorlar. Zaten 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının içerisinde de bu dönem çocuklarının gelişim özellikleri ile ilgili detaylı açıklamalar var. Programın gelişimsel bir program olması nedeniyle de aslında kazanımlar ve göstergeler de çocukların gelişim özellikleri dikkate alarak hazırlanıyor. Yine okul öncesi öğretmenleri standart olan değerlendirme araçlarını kullanabilmek için de bir eğitim (sertifika) alabiliyorlar. Bu söylediklerimden yola çıkarak lisans programlarının yeterli olduğunu düşünüyorum'' şeklindeki ifadelerine ek olarak AU2, ''Öncelikle okul öncesi öğretmenleri, iyi bir okul öncesi eğitim almalı. Özellikle eğitimin, programın, öğretim elemanlarının niteliği çok önemli. Öğrencinin nasıl yönlendirildiği de aynı şekilde. Uygulama kısmında aksaklıklar var diye düşünüyorum. Örneğin stajlarda öğrencilere doğru dönütler verilmeli. Tabi bunun yanında programın uygulama niteliği de önem taşıyor. Kısacası değerlendirme yeterliliğinin, verilen eğitimin niteliğinden geçtiğini söyleyebilirim'' açıklamalarında bulunmuştur. Okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme uygulamaları ve bu konudaki yetkinlikleri ile ilgili AU3, ''Benim uzun yıllardır saha gözlemlerim var. Kendim öğretmenlik yaptım, pedagojik dokümantasyonla ilgili projelerde uzun yıllar sınıflarda gözlem yapma şansım oldu. Tanıma değerlendirme öğretmenlerden duyduğum, araştırma bulguları da bu şekilde gösteriyor, öğretmenlerin desteğe ihtiyaç duyduğu alanlardan bir tanesi. Özellikle öğretmenler, gözlemlerini sistematik hale getirmeye çok fazla ihtiyaç duyuyorlar. Yani bu konuda yeterliliklerinin, becerilerinin desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum. Evet gözlem yapılıyor ama bunun sistematik hale getirmek. Yani gözlemi amaçlı, bir gözlem odağının olması ve aynı zamanda gözlemden elde edilen bilgilerin kayıt altına alınması için bu açıdan biraz desteğe ihtiyaçları olduğunu düşünüyorum. Bunun yanında değerlendirme verisini nerede kullanacağız? Yani neden buna ihtiyacımız var? Konusu ile ilgili de belki pedagojik değil ama bir farkındalık oluşturmaya ihtiyaç olduğunu düşünüyorum açıkçası. Çocukları da değerlendirme sürecine dahil etme, çocukların da değerlendirme süreçlerinde karar almayı sağlamayla ilgili de yine öğretmenlerin biraz desteğe ihtiyaçları olduklarını söyleyebilirim' görüşlerini açıklamıştır. Bu görüşe paralel olarak okul öncesi öğretmenleri için AU1 ifadeleri şu şekildedir: ''öncelikle mesleğini çok iyi yapan okul öncesi öğretmenleri olduğunu düşünüyorum. Bunun yanı sıra her meslekte olduğu gibi gelişimlerini değerlendirme anlamında görevlerini yerine getirmeyen meslek elemanlarının da olduğunu düşünüyorum. Yerine getirenler çocuğun gelişimini gerçekten standart olan ve olmayan yöntemleri kullanarak yapıyorlar ve raporlarını yazıyorlar. Deneyimlerimden örnek veririm, öğretmen adayları yapabilen öğretmenleri model

aldıklarında veya kendi bireysel çabaları aldıkları eğitimden etkilenererek vb. çok iyi yapabilenler var. Fakat uygulamada çoğunlukla çocuğun gelişim özelliklerinin değerlendirilmesinin çok da hakkıyla yapılmadığını düşünüyorum. Kullanılan hazır planlar, işleyişte çocuğun bireysel farklılıklarının dikkate alınmaması, çocuğun gelişim özelliklerinin göz ardı edilmesi vb. uygulamadaki eksikler olarak karşımıza çıkıyor.’’

Tablo 51. Araştırmaya katılan alan uzmanlarının ‘‘Milli eğitimin okul öncesi eğitim programında öğretmenleri ‘‘çocuk tanıma ve değerlendirme, kaydetme (dokümantasyon) konusunda yeterince yönlendirdiğini rehberlik ettiğini, düşünüyor musunuz? Varsa eksiklikleri nasıl giderilebilir?’’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

MEB Programının değerlendirme basamağının okul öncesi öğretmenleri yönlendirmesi	Katılımcılar
Yönlendirdiğini düşünüyorum	AU1, AU3
Yönlendirdiğini düşünmüyorum	AU2

Alan uzmanları ile yapılan görüşmelerde, 2013 MEB Okul Öncesi Programı’nın değerlendirme konusunda okul öncesi öğretmenlerine rehberlik ettiği veya etmediği ile ilgili görüşleri sorulduğunda tablo 51’e göre AU1 ve AU3 programının bu konuda yeterli olduğunu, AU2 ise yeterli olmadığını belirtmiştir. AU2’ye göre, ‘‘Programın rehber olduğunu düşünmüyorum. Programda boşluklar var. Örneğin, formlar çok net, anlaşılır ve yol gösterici olmalı. Eğitim programı okul öncesi öğretmenlerine öğretilmeli ve benimsemeleri sağlanmalı’’ olarak açıklanmıştır.

AU1, ‘‘Program rehberlik ediyor. 2013 MEB Okul Öncesi Programı’nın gelişimsel bir program. Programın okul öncesi öğretmenlerine söylemek istediği: ‘‘Her sınıf biriciktir. Grubundaki çocukların gelişim özelliklerini bil, gelişim özelliklerine göre çocukların ihtiyaçları doğrultusunda kazanım ve göstergeleri al, kazanım ve göstergelere göre bireysel/küçük/büyük grup etkinlikleri planla ve değerlendir.’’ Bu sistem uygulandığı zaman aslında sorun olmaz diye düşünüyorum. Program bu açıdan bizlere fazlaca bilgi bile veriyor. Ben programın uygun olduğunu ancak uygulamada sıkıntılar olduğunu düşünüyorum. En temeldeki sıkıntı; birçok üniversitede eğitim fakültesi ve okul öncesi öğretmenliği bölümlerinin olması ve burada yeterince yetkin akademik personelin

olmaması’’ ifadesi ile okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme becerilerindeki yetersizliklerinin lisans düzeyinden kaynaklandığını düşünmektedir.

AU3 ise bu konu ile ilgili, ‘‘Programımızın tarihsel gelişimine baktığımızda değerlendirme ile ilgili ciddi yol alındığını söyleyebiliriz. Ama geliştirilmesi gereken alanların da olduğunu düşünüyorum. Öğretmenler için de aslında program sadece bir rehber olmalıdır, yani bu açıdan programın bunları öğretmene söylediğini düşünüyorum. ‘‘Esnek olun, gözlemlerinizi kayıt altına alın, hem çocuk açısından hem program açısından hem öğretmen açısından değerlendirin, bir portfolyo edinin.’’ Aslında öğretmenlere doğru anlamda rehberlik ediyor. Ancak öğretmenler sanki biraz daha fazlasını bekliyor gibi hissediyorum. Belki bu açıdan birazcık nasıl yapılması gerektiği ile ilgili detaylandırılabilir. Onun dışında 2013 programı öğretmene değerlendirme açısından ne yapması gerektiğini söylüyor nasıl olmasını gerektiğini öğretmenin inisiyatifine bırakıyor gibi. Öğretmenlerin değerlendirme ile ilgili eğer bir yetersizlik var ise bunun programdan kaynaklanmadığını düşünüyorum açıkçası. Çünkü örneğin bir önceki programda da öğretmenlere de birtakım formlar verildi doldurulsun diye ama o formlar da etkili bir şekilde kullanılmadı. Örneğin, gelişim gözlem formları var, bunların da tam olarak amacıyla yapılmadığını görüyoruz. Dolayısıyla bu bize şunu gösteriyor, program bir şeyler söylese de öğretmenlerin uygulamalarında hala bir eksiklik var. O zaman bu neye bağlı acaba? Doğrudan sadece programa bağlamamız gerektiğini düşünüyorum’’ şeklindeki açıklamaları ile okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme uygulamaları ile ilgili yetersizliklerinin 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ile bağdaştırılmaması gerektiğine vurgu yapmıştır.

Tablo 52. Araştırmaya katılan alan uzmanlarının ‘‘Bildiğiniz üzere alanda çok fazla standardize testler, ölçekler ve envanterler bulunuyor. Sizce öğretmen adaylarının mesleğe başlarken yetkinlik kazanması gerektiğini düşündüğünüz bu tür ölçekler, bu envanterler varsa nelerdir?’’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar

Değerlendirme ölçekleri ile ilgili yetkinlik kazanılması	Katılımcılar
Kazanılması gerekir	AU1, AU2

Kazanılması gerekli değil	AU3
---------------------------	-----

Yapılan görüşmelerde standardize testler ve değerlendirme envanterleri yetkinliğinin öğretmen adayları tarafından kazanılması ile ilgili soruya alan uzmanları tarafından tablo 52'ye göre AU1 ve AU2 açısından (n=2) kazanılması gerektiği, AU3'e göre ise kazanılmasının şart olmadığı okul öncesi öğretmenlerinin uygulama zorunluluğunun olmadığı görüşündedir.

AU1: *“Denver Tarama Testi önemli. Çünkü Denver, çocukların gelişimi ile ilgili temel bilgi veriyor. Ülkemizde ise Geçda uygun diye düşünüyorum. Bunun dışında gelişimi değerlendirmeye yönelik araçların eğitimi paket halinde veriliyor ama onları çok riskli buluyorum. Çünkü Türkçe'ye uyarlanmış ya da geliştirilmiş olan bu araçların 20-30 yıl kadar süre geçtiği için geçerliği ve güvenilirliğinin incelenmesi gerekiyor. Bu yüzden kullanımları oldukça riskli. AU2, “Denver Tarama Testi. Geçerliliği, güvenilirliği olan testleri bilerek mezun olmalılar. Ama tabi bu testlerin yanı sıra en önemlisi ilk yöntem gözlem olmalı. Gözlem yapmayı kesinlikle biliyor olmalılar. Amacımız çocuğu etiketlemek değil, çocukta problem var mı yok mu bunu anlayabilmek ve buna göre süreci şekillendirmek”* şeklindeki ifadesinde temelde gözlem yapabilmenin ön koşul olduğunu vurgulamıştır.

AU3, diğer alan uzmanlarının görüşlerinden farklı olarak, *“Standart testlerin çocuğu tanıma özellikle düzey tespit etmede, erken müdahale edilmesi gereken konular var ise bunların tespitinde bu testlerin inanılmaz özellikleri ve güçlü yönleri var. Ama bu testlerin uygulanması ile ilgili de belli yeterliklere sahip olmak gerekiyor, belli eğitimleri almak gerekiyor. Ben bu testlerle ilgili evet bazılarının eğitimleri verilebilir, kullanma sertifikaları verilebilir. Ama önemli olanın ben daha çok süreç odaklı değerlendirme yöntemlerine araçlarına yönelik yeterliliklerinin arttırılması gerektiğini düşünüyorum. Bu testlere yönelik eğitimleri eğer bir öğretmen buna ihtiyaç duyuyorsa eğitimini alabilir aynı şekilde öğretmen adayı da. Çünkü normalde uygulamak zorunda değil”* ifadeleri ile değerlendirme uygulamalarının daha çok süreç odaklı olması gerektiğini ve informal değerlendirme yaklaşımları ile ilgili becerilerinin arttırılmasının önemine değinmiştir.

Araştırmaya katılan alan uzmanlarının *“Kapsayıcı eğitim kapsamında çocuk gözlem tanıma ve değerlendirme uygulamalarını nasıl değerlendiriyorsunuz, görüşleriniz nelerdir?*

Öğretmenlerin bu konuda üzerine düşen görevler nelerdir? Hangi konularda desteğe gereksinimleri olduğunu düşünüyorsunuz?’ sorusuna vermiş oldukları yanıtlar şu şekildedir:

Alan uzmanları görüşmede, kapsayıcı eğitimin çocuğun tanınması noktasında kritik bir öneme sahip olduğu görüşünde bulunmuşlardır. AU3, ‘*Kapsayıcı eğitim uygulayıcısı bir öğretmen olabilmek için çocukların bireysel farklılıklarını, ilgilerini, meraklarını iyi bilmek gerekiyor. Buna yönelik ‘en genel anlamıyla neyi ne derece kapsama yapacağım’ bunu bilebilmek için çocuğu çok iyi tanımak, değerlendirmek gerekiyor. Şimdi kapsayıcı eğitim dediğimizde aklımıza özel gereksinimli çocuklar geliyor. Ama öyle değil. Aslında erken çocukluk döneminde bireysel farklılıklar çok fazla göz önünde olduğu için sınıfında herhangi bir farklı gelişim süreçleri gösteren çocuk olmasa bile bir öğretmenin kapsayıcı eğitimi felsefe olarak benimsemesi gerekiyor. Neden, bireysel farklılıklar var, sosyokültürel farklılıklar var, farklı ilgiler, farklı öğrenme stilleri var. Bunlara hitap edebilmek için mutlaka kapsayıcı olmamız gerekiyor. Kapsayıcı olabilmek için de çocuğu iyi bir şekilde değerlendirmek, ilgisini ihtiyacını bilmek ona hitap edebilmek gerekiyor. Dolayısıyla etkili değerlendirme yapan öğretmenlerin kapsayıcı eğitim uygulamalarını daha yakın oldukları görüşündeyim*’ şeklindeki görüşleri ile okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme yetkinliklerinin kapsayıcı eğitim kapsamında anlamlı olduğunu açıklamıştır. AU2, ‘*okul öncesi öğretmenlerinin gözlem becerilerinin iyileştirilmesi için kapsayıcı eğitim uygulamaları ile bireysel farklılıkların göz ardı edilmemesi noktasında çok önemli olduğunu söylemek mümkün*’ şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. AU1’in düşünceleri ise AU3’e paralel bağlamda, ‘*Kapsayıcı eğitim ile ilgili eğitim fakültelerinde son yıllarda farkındalık oluşmaya başladığını görüyorum. Kapsayıcı eğitimi okul öncesi öğretmenlerinin verebilmesi için öncelikle kendilerinin kapsayıcı olmaları gerektiğini düşünüyorum. Kapsayıcılık dendiğinde akla hemen görme engeli, bedensel engel vb. geliyor ancak kız-erkek, kültürel farklılıklar, dini görüş vb. birçok durum kapsayıcılığın içerisinde yer alıyor. Farklılıkları kabul ettiğimizde ve saygı duyduğumuzda zaten kapsayıcı eğitim yapmış oluruz. Bu konuda öncelikle kafadaki ön yargıları yıkmaya ihtiyacımız var. Yani, bir bilinçlilik gerektiriyor. Ayrıca okul öncesi öğretmenin de kendini değiştirmek ve geliştirmek için çaba göstermesi gerektiğini düşünüyorum. Değişim kişinin kendisinde başlar, öğretmen kendini değiştirmeli ve geliştirmeli ki çocukları da bu noktada destekleyebilmeli.*

Konu alanı uzmanı ile gerçekleştirilen görüşmelerde, çocuğu tanıma ve değerlendirmeye yönelik görüşlerinde, “dersin adının uygunluğu, dersin içeriği, öğrenme kazanımları, ders sürecinde kullanılan ğretim yöntem ve teknikleri, teorik ve uygulama çalışmalarının dengelenmesi, dersin değerlendirilme çalışmaları, dersin dönemi ve seçmeli/zorunlu olma durumu, okul öncesi ğretmenlerinin değerlendirme yeterlilik durumları ve kapsayıcı eğitim kapsamında çocuğu tanıma ve değerlendirme uygulamaları” ortak temalarda benzer ifadelerde buluşmuşlardır. “Literatürde çocuğu tanıma ve değerlendirmenin mevcut durumu, pedagojik dokümantasyon kavramı, MEB Programı’nın okul öncesi öğretmenlerine değerlendirme konusunda rehberlik etmesi ve standardize testlerin kullanımının gerekliliği” temalarında farklı görüşlerde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Söz konusu bu araştırma çocuğu tanıma ve değerlendirme konusunun tanımı, önemi, yeri, hizmet öncesi ve hizmet içi yapılan uygulamalara yönelik görüşler ve iyileştirmeler temelinde yürütülmüştür. İlk olarak araştırmaya başlarken bilgi edinebilmek ve olaya daha hâkim olabilmek amacıyla hem araştırmacı hem de gözlemci olarak çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin sürecinde bizzat bulunulmuştur. Yapılan gözlemler sayesinde dersin takibi yapılmıştır ve bu sayede okul öncesi öğretmen adaylarının ders esnasındaki uygulamaları ve karşılaştıkları zorluklar var ise bunları görme şansı elde edilmiştir. Devamında ise dersin kapsamını ve sürecini anlaşılır kılmak adına ders sorumlusu öğretim elemanları ile görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerden hareketle okul öncesi öğretmen adaylarına ve okul öncesi öğretmenlerine yönelik formlar uygulanarak çocuğu tanıma ve değerlendirme dersi ve uygulamalarına yönelik düşünceleri alınmıştır. Son olarak daha detaylı ve derinlemesine bütüncül bir bakış yakalayabilmek için konu alanı uzmanları ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Okul öncesi öğretmenliği çocuğu tanıma ve değerlendirme dersi sorumlusu öğretim elemanlarından elde edilen veriler ile benzer konularda alanyazın ile incelediğimizde:

Okul öncesi öğretmenliği bölümü çocuğu tanıma ve değerlendirme dersi sorumlusu öğretim elemanları ile gerçekleştirilmiş olan araştırmanın bu kısmında; ders sorumlusu öğretim elemanları çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin içeriğini oluştururken, çocuğu tanıma ve değerlendirmenin önemi, gerekliliği ve değerlendirme yöntemlerinin benimsenmesini ön planda tuttıkları açıklamalarında bulunmuşlardır. Okul öncesi dönemde gerçekleştirilen çocuk tanıma uygulamaları okul öncesi öğretmenleri tarafından hayati bir öneme sahip olmakla birlikte değerlendirme uygulamalarının çeşitliliği de göz ardı edilmemesi gereken bir husustur (Bayhan, 2017). Ders esnasında süreci aktif kılabilmek için öğretim elemanları öğretim yöntem ve tekniklerini çok yönlü ve çeşitli (örnek olay, anlatım, soru cevap, video analizi, beyin fırtınası vb). olarak kullandıklarını, böylece kalıcılığın sağlanabildiğini belirtmişlerdir. Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin teorik ve uygulama çalışmalarının dengesini nasıl sağladıkları sorulduğunda

öğretim elemanları uygulama boyutunun mutlaka atlanmaması gerektiğini, anlatılan teorik bilgilerin öğrencilere çocuklar ile uygulama şansı yakaladıklarında bilginin içselleştirilmesi noktasında çok önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin değerlendirme aşamasında öğretim elemanlarının süreç odakları değerlendirmeyi ön planda tutarak çok yönlü bir şekilde teorik bilgilerin yanı sıra uygulama çalışmalarının da yer aldığı bir süreci benimsemektedirler. Değerlendirme uygulamalarında öğrenciyi tamamıyla içine alan, süreç odaklı değerlendirmenin ön planda tutulduğu ve önemsendiği çalışmalar öğrenme sürecinde etkili ve anlamlı öğrenmeleri ortaya çıkarmaktadır (Riley vd., 2016). Bu doğrultuda biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının niteliği ve öğrenme süreçlerine yansımalarının öğrenen açısından önem taşıdığı araştırmalar ile kanıtlanmıştır (Aras 2019; Karaman ve Karaman 2017; Elden 2019). Öğretim elemanları dersle ilgili öğrencilerinden geri bildirimler alarak süreci ve ders içeriğini dönütlere göre şekillendirdiklerini belirtmişlerdir. Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin zorunlu veya seçmeli olması noktasında öğretim elemanları zorunlu olması gerektiğinin önem taşıdığını vurgulamıştır. Ancak bir öğretim elemanı kararsız olduğunu aslında bu konunun uluslararası bir tartışma olduğunu ifade etmiştir. İlgili dersin bulunduğu dönemin uygunluğu konusunda da öğretim elemanları arasında görüş ayrılığına rastlanmıştır. Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin 3. sınıfta verilmesini düşünmekle birlikte aynı zamanda 4. sınıfta verilmesi gerektiğini belirten öğretim elemanları da vardır. 4. sınıfta olmasını belirten öğretim elemanları öğretmenlik uygulaması dersi ile koordineli olmasını öğretmen adaylarının uygulama şanslarını yakalamaları açısından önemsemektedirler.

Okul öncesi öğretmen adaylarından elde edilen veriler ile benzer konularda alan yazında karşılaştığımız araştırmaları irdelediğimizde:

Öğretmen adaylarının farklı üniversitelerden olması, farklı öğretim elemanlarından bu dersi almış olmaları gibi farklı farklı değişkenlerin olmasına rağmen araştırmanın amacı kapsamında her bir öğretmen adayının görüşleri tek bir potada analiz edilmiş ve ortak bir bakış açısı oluşturabilmek amacıyla görüşler bütüncül bir şekilde analiz edilmiştir. Okul öncesi öğretmen adayları çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin içerik kapsamı ile ilgili görüşlerinde, “çocuğu tanımanın önemi ve ilkeleri, çocuk tanıma teknikleri (gözlem, görüşme, projektif testler, kontrol listeleri, rubrikler, alternatif değerlendirme teknikleri (portfolyo, pedagojik dokümantasyon, oyun) ve gelişim dosyası hazırlama” konularının kapsamda yer almaları gerektiğini belirtmişlerdir. Çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinde gözlem araçları, portfolyo uygulamaları ve informal değerlendirme yaklaşımları

çocuğu tanımanın ve gelişiminin seyrinin farkındalığı açısından oldukça değerlidir. Türkoğlu (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının ifadeleri doğrultusunda değerlendirmenin en önemli amacının çocuğun gelişiminin takibinin yapılması olarak tanımlamışlardır. Smith (2002)'in, çalışmasında okul öncesi öğretmen adayları tarafından süreç ve gelişimsel değerlendirme çalışmalarının ön planda tutulmasının gerektiği belirtilmiştir. Ders sürecinin yürütülmesinde çeşitli yöntem ve tekniklerin bir arada işe koşularak anlamlı öğrenmeleri ortaya çıkaracağı açıklanmıştır. Bu araştırmada ulaşılması planlanan öğrenme çıktıları içerisinde, “gelişimsel ve programa yönelik okul ve aile iş birliğine dayalı strateji geliştirir” çıktısının diğer öğrenme çıktılarına oranla ulaşılma seviyesinin öğretmen adayları tarafından daha düşük olarak belirtildiği görülmüştür. Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin pandemi şartlarına denk gelmesi sebebiyle uzaktan yürütülmek zorunda kalınmasından ötürü öğretmen adayları bu durumdan genel olarak memnun olmadıklarını dile getirmişlerdir. Bu dersin iyileştirmesi ile ilgili hedef, içerik, yöntem ve teknik, ölçme-değerlendirme önerilerine bakıldığında; okul öncesi öğretmen adaylarının bir kısmı hedefleri yeterli bulduğunu ifade ederken, bir kısmı hedeflere eklemeler yapılması ve uygulama boyutu ile ilgili önemin sağlanması gerektiğini düşünmektedir. İçerik açısından büyük bir çoğunluğu içeriği yeterli nitelendirirken, bir kısmı içeriği yoğun bulmuş bir kısmı ise içeriğin farklı değerlendirme türleri ile zenginleştirilmesini önermiştir. Yöntem ve teknik açısından, çeşitli yöntem ve tekniklerinin bir arada harmanlanarak kullanılmasından memnun olmakla birlikte okul öncesi öğretmen adaylarının bir kısmı örnek olaylara ağırlık verilmesinin faydalı olacağını belirtmişlerdir. Ölçme-değerlendirme açısından, büyük çoğunluğu fikir belirtmemiş, dağılım oranının az olduğu kısım ise değerlendirmenin bireysel olması gerektiğini vurgulamış ve sorumlulukların sayıca fazla olduğunu ifade etmiştir.

Okul öncesi öğretmenlerinden elde edilen veriler ile benzer konularda alan yazında karşılaştığımız araştırmaları irdelediğimizde:

Alanda çalışan mezunların bu konudaki görüşlerinin de bu büyük resmin en önemli parçası olduğu düşünülerek araştırmaya dahil edilmiştir. Mezun olduktan sonra mesleği icra ederken ne gibi farklı görüşler, varsa sorunlar ortaya çıkmaktadır sorusunun cevabı aranmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin erken çocukluk döneminde çocuğu tanıma ve değerlendirme becerileri ile ilgili kendilerini yeterli hissetme durumları sorulduğunda yaklaşık olarak benzer oranlarda “yeterli” ve “kısmen yeterli” olarak nitelendirdikleri görülmüştür. Oransal olarak düşük bir bölümü de “yeterli değil” şeklinde kendisini ifade

etmiştir. Işıkoğlu Erdoğan vd., (2021) tarafından yürütülen araştırmada çocuğu tanıma ve değerlendirme yeterlilik düzeyleri incelenmiştir. Araştırmanın nitel kısmında okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme süreçlerinde sıklıkla gözlem ve gelişim dosyasını tercih ettiklerini ve okul öncesi öğretmenlerinin yeterlilik düzeylerinin orta ve düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ulusoy (2019)'un çalışmasında okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme uygulamalarına yönelik yeterlilik tutumlarının ise yaş ve üniversite değişkenleri bağlamında farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu araştırmada okul öncesi öğretmenleri değerlendirme uygulamalarının temelinde yer alan değişkenleri “bireysel ilgiler, mesleki deneyimleri lisans eğitimi sırasında alınan dersler, meslektaşlar ile bilgi alışverişi ve sosyal medya platformlarında konuyla ilgili bilgilerin araştırılması” olarak belirtmişlerdir. Çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinde okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme araçları içerisinde en çok “gelişim gözlem formu” ve “gelişim raporunu” kullandıkları görülmüştür. Benzer olarak Özkan (2015) araştırmasında, okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme süreci için gelişim raporu ve portfolyoyu kullandıkları bilgisine ulaşmıştır. Okul öncesi öğretmenleri lisans öğrenimi sırasında öğrenmiş oldukları çocuk tanıma teknikleri içerisinde en çok “gözlem” ve en az “oran skalası” tekniklerini uyguladıklarını belirtmişlerdir. Taner (2005), Kwi-Ok ve Jung-In (2011), Yılmaz Topuz ve Erbil Kaya (2016), Turupcu (2014) ve Işıkoğlu Erdoğan vd., (2021) araştırmalarında çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinde en çok gözlem tekniğini kullandıklarını ve gözlem sürecinin çocuğu tanıma konusunda en önemli veri kaynağı olduğu bilgisini iletmişlerdir. Ayrıca Diffily (2004) çalışmasında okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme sürecinde alternatif değerlendirmeye bakış açılarının daha olumlu olduğu ve hem formal hem informal değerlendirme araçlarını uygulamalarında tercih ettikleri görülmüştür. Bu araştırmanın bulgularının devamında çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinde okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştıkları güçlüklerin, “tekniklerin kullanımında yeterli bilgiye sahip olunmaması, sınıf mevcudunun fazla olması, öğrenci hakkında bilgi edinmede yetersiz kalınması, aile ile iş birliği noktasında eşgüdüm sağlanamaması ve günlük plan içerisinde zaman sorunun yaşanması” olarak tanımlanmaktadır. Özkan (2015) çalışmasında okul öncesi öğretmenlerinin tanıma ve değerlendirme süreci esnasında karşılaştıkları zorlukların sınıflarındaki çocuk sayılarının fazla olması ve gözlem kayıt araçlarını kullanma konusunda eksik bilgiye sahip oldukları (Büyükgöncü, 2013) ifade edilmektedir. Okul öncesi öğretmenleri kendilerine yöneltilen tanıma ve değerlendirme becerilerinin yer aldığı hizmet içi eğitimlere katılma isteklerinin büyük bir çoğunluk tarafından “tamamen” ve “oldukça” olarak ifade edildiği

görülmüştür ve bu durumdan yola çıkarak okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanıma ve değerlendirme becerilerine yönelik kendilerini geliştirmek istedikleri sonucunu çıkarmak mümkündür. Büyükgöncü (2013) araştırmasında okul öncesi öğretmenlerinin çocuk tanıma tekniklerinin kullanımı aşamasında desteğe ihtiyaçları olduklarını belirterek, ek hizmet içi eğitimlere katılım isteklerinin yoğun olduğu sonucuna ulaşmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin 2013 MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'nın değerlendirme boyutuna yönelik görüşleri alındığında yeterli gören öğretmenler var iken, programda uygulamaya ve aileye dönük eklemeler yapılması ile ilgili öneriler belirten öğretmenler de olmuştur. Can Gül (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada 2006 Okul Öncesi Eğitim Programının değerlendirme boyutuna yönelik okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri alınmıştır ve bu doğrultuda okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme konusunda programa paralel kalarak uygulamalarını yürüttükleri sonucuna ulaşılmıştır. Çocuğu tanıma ve değerlendirme konusunda okul öncesi öğretmen adaylarına üniversitelerde verilen dersin iyileştirilmesi noktasında okul öncesi öğretmenlerinin büyük çoğunluğu, uygulama çalışmalarının kesinlikle atlanmaması gerektiğini ve mezun olunduktan sonra da hizmet içinde takiplerin üniversitelerden tarafından yapılmasını önermiştir.

Okul öncesi öğretmenliği çocuğu tanıma ve değerlendirme konusu alan uzmanları ile elde edilen veriler ile benzer konularda alanyazın ile incelediğimizde:

Alan uzmanları okul öncesi öğretmenliği bölümü çocuğu tanıma ve değerlendirme dersi sorumlusu öğretim elemanları ile gerçekleştirilmiş olan görüşmelere paralel olarak çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin içeriğini oluştururken, çocuğu tanıma ve değerlendirmenin önemi, gerekliliği ve değerlendirme yöntemlerinin benimsenmesini ön planda tuttıkları açıklamalarında bulunmuşlardır. Ders esnasında süreci aktif kılabilmek için alan uzmanları öğretim yöntem ve tekniklerini çok yönlü ve çeşitli olarak kullandıklarını, böylece kalıcılığın sağlanabildiğini belirtmişlerdir. Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin teorik ve uygulama çalışmalarının dengesi konusunda uygulama boyutunun mutlaka atlanmaması gerektiğini ve uygulama şansı yakaladıklarında bilginin içselleştirilmesi noktasında çok önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin zorunlu veya seçmeli olması noktasında alan uzmanları zorunlu olması gerektiğinin önem taşıdığını vurgulamıştır. Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin ders kataloglarında veya YÖK tarafından belirlenen içerik tanımlamalarında ders isminin yeterli olup olmaması konusunda alan uzmanları dersin isminin uygun olduğu

ortak görüşündedir. Çocuğu tanıma ve değerlendirme konusunda yurtiçi literatürün yeterliliği konusunda alan uzmanları bu konunun ülkemizde yeni yeni anlaşılmaya ve önemsenmeye başlayan kavram olduğunu belirtmişlerdir. Dolayısıyla yurtiçi alanyazının yurtdışına göre daha sınırlı olduğu ve gerçekleştirilen araştırmaların ağırlıklı olarak betimsel çalışmalar olduğu, okul öncesi öğretmenleri ile çalışıldığı ve araştırmaların derinleştirilmesi gerektiği açıklanmıştır. Pedagojik dokümantasyon kavramının çocuğu tanıma ve değerlendirme ile olan benzerliği veya farklılığı ile ilgili yöneltilen soruda, benzer şekilde ülkemizde bu kavramın yeni yaygınlaşmaya başladığı, pedagojik dokümantasyonun daha çok bir değerlendirme aracı olduğu ve ortak bir bakış açısı ile değerlendirmeye yönelinmesi gerektiği belirtilmiştir. Alan uzmanlarına okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme uygulamalarına yönelik yeterlilikleri hakkındaki düşünceleri sorulduğunda bu konuda desteğe ihtiyaçlarının olduklarını, temelinde nitelikli bir okul öncesi eğitim alınmasının gerekliliği ve değerlendirme noktasında farkındalıklarının olmasının önem taşıdığını ifade etmiştir. 2013 MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'nın değerlendirme konusunda okul öncesi öğretmenlerine rehber olduğuna dair görüşlerde programın yeterli olduğunun, okul öncesi öğretmenlerine yönelik açıklayıcı ve yol gösterici düzenlendiği aynı zamanda öğretmenlerine öğrenme sürecinde esneklik sağladığı açıklamaları yapılmıştır. Program ile ilgili bir görüş de ek olarak, okul öncesi öğretmenlerinin aslında programdan değerlendirme konusunda beklentileri olduğunu belirterek öğretmenlerin değerlendirme becerilerindeki eksiklerin programdan kaynaklanmadığı vurgulanmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin standardize testlerin kullanımının gerekliliği ile ilgili yöneltilen soruda iki alan uzmanı tarafından Denver Tarama Testi'nin uygulanmasının önemi belirtilmiş, bir diğer alan uzmanı ise bu testlerin hem özel kullanım gerektirmesi hem de süreç odaklı değerlendirmenin daha önemli olduğunu belirterek bu testlerin kullanımının şart olmadığını belirtmiştir. Kapsayıcı eğitim kapsamında çocuğu tanıma ve değerlendirme uygulamalarının nasıl ele alınması gerektiği ile ilgili soruda, bir okul öncesi öğretmenin kapsayıcı eğitim felsefesini benimsemiş olması gerektiğinin son derece önemli olduğu belirtilmiştir ve kapsayıcı eğitimi sınıflarında uygulayabilen bir öğretmenin çocukları da çok iyi bir şekilde tanıdığından hareketle, çocuğu tanıma ve değerlendirme süreci açısından oldukça kritiktir.

Araştırmanın bu kısmında alan eğitimine ve araştırmalarına katkı sağlaması adına öneriler sunulmuştur:

- Gerçekleştirilen araştırmada katılımcıların Ankara’da bulunan üniversitelerdeki öğrenim görmekte olan okul öncesi öğretmen adayları, öğretim elemanları ve okul öncesi öğretmenlerinden oluşmasından ötürü örneklem kapsamı genişletilerek çocuğu tanıma ve değerlendirme konusunda daha geniş bir çerçevede araştırmalar planlanabilir.
- Erken çocukluk döneminde çocuğu tanıma ve değerlendirme ile ilgili literatürde yer alan çalışmalarda ağırlıklı olarak okul öncesi öğretmenleri ile çalışıldığı görülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmalarda hizmet öncesi ve hizmet içi durumlar detaylandırılarak lisansüstü düzeylerde araştırma çeşitliliği sağlanabilir. Ayrıca gerçekleştirilmiş olan araştırmaların boyutları incelenerek uzun vadedeki değişiklikleri incelenebilir.
- Okul öncesi öğretmen adaylarının çocuğu tanıma ve değerlendirme konusundaki uygulama çalışmalarında zorlandıkları görülmüştür. Bu sebeple üniversitelerdeki ders kataloglarında değerlendirme yapabiliyor olmanın başka dersler ile birlikte entegre edilebilmesi ve içeriğin bütünleştirebilmesi ile ilgili adımlar atılarak öğrencilerin değerlendirme çalışmalarını içselleştirebilmesi ile ilgili düzenlemelere gidilebilir. Yani uygulama saatlerinin ve imkanlarının artırılması bu noktada önem taşımaktadır.
- Üniversitelerin ders kataloglarında yer alan çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin içeriğinin teorik ve uygulama boyutlarının olmasından ötürü aday öğretmenlerin değerlendirmeye dayalı farkındalıklarının artırılması adına dersin iki farklı dönemde yürütülmesi sağlanabilir veya çocuğu tanıma ve değerlendirme dersine ek olarak destekleyici dersler eklenebilir. Okul öncesi dönemde çocuğu tanıma ve değerlendirme uygulamalarının okul öncesi öğretmenler açısından karşılaşmış oldukları güçlüklerden bir tanesinin de tanıma teknikleri ile ilgili yeterli bilgi sahibi olamaması olarak ifade edilmektedir. Dolayısıyla lisans öğreniminde yapılacak olan uygulama çalışmalarında çocuk tanıma tekniklerinin kullanımı doğrudan sağlanmalı ve bu sayede mezun olduktan sonra hizmet içerisindeki sorunların önüne geçmesine etki edilebilir.
- Okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirme becerileri ile ilgili desteğe ihtiyaç duydukları araştırmalarla kanıtlanmıştır. Bu konudaki bilgi ve becerilerinin

iyileştirilmesi için gerekli hizmet içi faaliyetlerde bulunularak, okul öncesi öğretmenlerinin mesleki gelişimlerinde kendilerinin farkına varılmasına katkıda bulunulabilir. Örneğin, okul öncesi eğitim kurumlarında atölyeler açılabilir. Bu sayede kendi deneyimlerinden yola çıkılarak okul öncesi öğretmenlerinin değerlendirmeye karşı bakış açılarının etkinleştirilmesi mümkün olabilir.

- Okul öncesi dönemde çocuğu tanıma ve değerlendirme uygulamalarının okul öncesi öğretmenler açısından karşılaştırmış oldukları güçlüklerden bazıları da zaman yönetimi ve sınıf mevcudu ile ilgili yaşamış oldukları sorunlardır. Bu açıdan okul öncesi eğitimin kalitesinin arttırılması gerekir ve değerlendirme çalışmalarının zaman konusunda problem yaratıyor algısının kırılabilmesi için okul öncesi öğretmenlerine yönelik düzenlemeler getirilebilir.
- 2013 MEB Okul Öncesi Öğretim Programı'nın değerlendirme kısmında çocuk tanıma teknikleri ile ilgili anektodlar şeklinde tekniklerin kullanımını ve amacını belirten eklemeler yapılabilir. Bu sayede okul öncesi öğretmenlerinin kararsız kaldıkları durumlarda yol göstermesi değerlendirme süreci açısından etkili olabilir.

KAYNAKLAR

- Akbağ, M. (2016). Oyun temelli tanıma ve değerlendirme. A. Önder (Ed.), *Okul öncesi dönemde çocukları değerlendirme ve tanıma teknikleri* (ss.2- 8). Ankara: Pegem Akademi.
- Aktaş A.Y., Aslan, D. ve Günay Bilaloğlu, R. (2014). *Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi*. (4. Baskı). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Alasuutari, M., Markström, A., & Vallberg-Roth, A. (2014). *Assessment and documentation in early childhood education*. London, England: Routledge.
- Alper, S., Ryndak, D. L., Schloss, D. N. (2001). *Alternative assessment of students with disabilities in inclusive settings*. Boston: Allyn & Bacon.
- Aral, N., Kandır, A., Yaşar, M.C. (2000). *Çocukları Tanıma Teknikleri*. Okul öncesi Eğitim-II (93-99). İstanbul, Ya-Pa Yayınları.
- Aral, N., Kandır, A. ve Can Yaşar M. (2003). *Okul Öncesi Eğitim-1*. (2. Baskı). İstanbul: Ya-pa Yayınları.
- Aras, S. (2017). *Erken Çocukluk Döneminde Öz-Düzenleme ve Üst Bilişsel Becerilerin Desteklenmesi: Pedagojik Dokümantasyon Uygulamaları*. Ankara: Doktora Tezi.
- Aras, S. (2019). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Biçimlendirici Değerlendirme Uygulamalarının Geliştirilmesi: İşbirlikçi Eylem Araştırmasının Dönüştürücü Rolü. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 9(2), 221-240.
- Aytaç, K., (2006). *Çağdaş Eğitim Akımları*, Pelin Ofset, Ankara.
- ASTley, K., Jackson, P., (2000), "Doubts on Spirituality: Interpreting Waldorf Ritual *International Journal of Children's Spirituality*", 5 (2), 221-227.
- Bagnato, S. J., McLean, M., Macy, M., & Neisworth, J. T. (2011). Identifying instructional targets for early childhood via authentic assessment alignment of professional standards and practice-based evidence. *Journal of Early Intervention*, 33(4), 243–253.

- Bağ, C., & Çeviker, A. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin öğretmen yeterlikleri ve hizmetiçi eğitim ihtiyaçları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (1), 289-312.
- Başol, G. (2008). Bilimsel araştırma süreci ve yöntem. Kılıç, O. Cinoğlu, M. (Editörler). *Bilimsel araştırma yöntemleri içinde* 113-143. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Baki, A., & Gökçek T. (2012). Karma Yöntem Araştırmalarına Genel Bir Bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 42 (11), 1-21.
- Bayhan, P. (2017). *Erken Çocukluk Döneminde Değerlendirme* (1. Baskı b.). Ankara: Hedef Cs Yayıncılık.
- Bayraktaroğlu, E., & Ayekin Dülger, D. N. (2020). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Erken Çocukluk Döneminde Uygulanan Standart Testlerle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(6), 2214-2226.
- Bayram N. (2016). Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş AMOS Uygulamaları, Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Beaty, J. J. (2018). *Erken çocuklukta gözlem ve değerlendirme*. (Menekşe Boz, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bekiroğlu, F. (2004). *Ne Kadar Başarılı? Klasik ve Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri: Fizikte Uygulamalar*. İstanbul: Nobel.
- Borich, G. D. (2017). Öğrencilerinizi Anlamak. B. Acat (Ed.) *etkili öğretim yöntemleri araştırma temelli uygulama* (H. Aydın, Çev.) içinde (s.36-67) Ankara: Nobel.
- Brown, J. ve Rolfe, S. A. (2005). Use of child development assessment in early childhood education: Early childhood practitioner and student attitudes toward formal and informal testing. *Early Child Development and Care*, 175(3), 193-202.
- Buldu, M. (2010). *İnandıklarını Yapabiliyorlar Mı? Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerlendirmeye Yönelik Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi*. Ankara: Yüksek Lisans Tezi.

- Buldu , M., & Tantekin Erden, F. (2017). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerlendirmeye Yönelik Görüş ve Uygulamalarının İncelenmesi. *Journal of Education and Future*, 11, 29-49.
- Buldu, M., Şahin, F., & Yılmaz, A. (2018). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Gelişim ve Öğrenmelerinin Desteklenmesinde Pedagojik Dokümantasyonun Katkısının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi. *İlköğretim Online Dergisi*, 17(3), 1444-1462.
- Büyükgöncü, N. (2013). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan bireyi tanıma tekniklerinin öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi Kayseri ili örneği*. Kayseri: Yüksek Lisans Tezi.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz , Ş., & Demirel, F. (2020). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (28. Baskı b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Can Gül, Ş. (2009). *Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının 2006 Okul Öncesi Eğitim Programının Değerlendirme Unsuruna Yönelik Görüş ve Davranışlarının İncelenmesi*. Denizli: Yüksek Lisans Tezi.
- Çelik, M. (2013). Öğrenme Çocuk ile Büyür: Erken Çocukluk Eğitiminde Waldorf Yaklaşımı, *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (2), 39-51
- Çelik Ö. M. (2018). Bireyi Tanıma Teknikleri. *Kendini anlatmaya dayalı teknikler içinde* (s. 241-266). Ankara: Pegem Akademi.
- Cotrus, A. & Stanciu, C. (2014). A study on dynamic assessment techniques, as a method of obtaining a high level of learning potential, untapped by conventional assessment. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. (116), 2616 – 2619
- Copple, C. (Ed.). (2003). *A World of difference: Readings on teaching young children in a diverse society*. Washington, DC: National Association for The Education of Young Children.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Dahlberg, G., Moss, P., & Pence, A. (2007). *Beyond quality in early childhood education and care: Postmodern perspectives*. London, UK: Falmer.

- Darling-Churchill, K. E., & Lippman, L. (2016). Early childhood social and emotional development: Advancing the field of measurement. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 45(7), 1-7.
- Deniz Kan, Ü. (2007). Okul Öncesi Eğitimde Değerlendirme Aracı Olarak Portfolyo. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 169-178.
- Diffily, D. L. (1994). *Early childhood educators' beliefs and practices about assessment*. Unpublished Doctoral Dissertation. University of North Texas.
- Dizman, Dizman, H., Gültekin, G., & Köksal Akyol, A. (2005). Çocukları Tanımada Çocuk Resimlerinin Önemi. *Adli Psikiyatr Dergisi*, 2(2), 23-30.
- Durukan, H., & Şahin, M. (2015). Okul Öncesi Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirmeye Yönelik İnanç ve Uygulamalarına İlişkin Görüşleri. *Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi*, 11(2), 534-550.
- Dykeman, B. F. (2006). Alternative strategies in assesing specail education needs. *Journal of Education*. 127 (2), 265-273.
- Edwards, C.P. (2002). “Three Approaches from Europe: Waldorf, Montessori, and Reggio Emilia”, *Early Childhood Research and Practice*, s.2-14.
- Edwards, C. P. (2003). “Fine designs” from İtaly: Montessori Education and the Reggio Emilia approach. *Faculty Publications, Department of Child, Youth, and Family Studies*, 20, 34-39.
- Elden, A. (2019). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Biçimlendirici Değerlendirme Uygulamaları*. Ankara: Yüksek Lisans Tezi.
- Elliott, J. (2003). Dynamic assessment in educational settings: Realising potential. *Educational Review*, 55(1), 15-32.
- Eraslan, A. (2009). Finlandiya’nın PISA’daki başarısının nedenleri: Türkiye için alınacak dersler. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 3(2), 238-248.

- Eren, T. (2007). *"Ev ve Okul Arasındaki Köprü" Okul Öncesi Eğitimde Portfolio Değerlendirme Sistemi*. Ankara: Yüksek Lisans Tezi.
- Eryiğit, T. & Değirmenci, G. (2018). *Okul öncesi çocuğunu değerlendirme, tanıma ve önemi*. A. Önder (Ed.). Erken çocukluk döneminde gözlem ve örnekleri içinde (s. 257-273). Ankara: Eğiten Kitap.
- Fawcett, M., & Hay, P. (2004). $5 \times 5 \times 5 =$ creativity in the early years. *International Journal of Art & Design Education*, 23, 234–245.
- Fırat, M., Kabakçı Yurdakul, I., & Ersoy, A. (2014). Bir eğitim teknolojisi araştırmasına dayalı olarak karma yöntem araştırması deneyimi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 2 (1), 65-86.
- Forman, G., & Hall, E. (2005, Fall). Wondering with children: The importance of observation in early education. *Early Childhood Research and Practice*, (7), 2.
- Fraser, S., & Gestwicki, C. (2002). *Authentic childhood: Exploring Reggio Emilia in the classroom*. Canada: Delmar Thomson Learning.
- Göçer, A. (2014). *Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gökçe, E. (2003). İlköğretim öğretmenlerinin yeterlilikleri. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 299, 37-39.
- Gullo, D. F. (2005). *Understanding assessment and evaluation in early childhood education*. NY: Teachers College.
- Gullo, D. F. & Hughes, K. (2011) Reclaiming kindergarten: Part I. Questions about theory and practice. *Early Childhood Education Journal*, (38), 323-328.
- Gül, İ. ve Aslan, D. (2016). Okul, aile ve toplum ilişkilerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (3), 203-218.
- Güneş, G. (2018). *Erken Çocukluk Eğitiminde Pedagojik Dokümantasyonun Aile Katılımına Etkisinin İncelenmesi*. Ankara: Yüksek Lisans Tezi.
- Güven, G. (2013). *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları* (2.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

- Haig, B. D. (2005). "Exploratory Factor Analysis, Theory Generation, and Scientific Method". *Multivariate Behavioral Research*, 303-329.
- Henniger, M. L., (2004), *Teaching Young Children: An Introduction*, (3rd Edition), Prentice Hall, New Jersey.
- Işıkoğlu Erdoğan, N., & Canbeldek, M. (2017). Erken Çocukluk Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1306-1327.
- Işıkoğlu Erdoğan, N., Aydoğan, S., Efe Kendüzler, S., Dülger Ceylan, E., Aydın, A., & Dinler, H. (2021). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocukları Değerlendirmedeki Yeterlilik Düzeyleri ve Kullandıkları Araçlar. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 35(1), 1-19.
- İş, A. 2017. *Okul Öncesi ve Sınıf Öğretmenlerinin 2013 Okul Öncesi Eğitim Programındaki Kazanımların Gerçekleşme Düzeyine Yönelik Algıları*. Elazığ: Yüksek Lisans Tezi.
- Johnson, R. B., & Onwuegbuzie, A. J. (2004). "Mixed methods research: A research paradigm whose time has come". *Educational Researcher*, 33(7): 14-26.
- Kabasakal, Z., A. Girli, B. Okun, N. Çelik & G. Vardarlı, (2008). Kaynaştırma öğrencileri, akran ilişkileri ve akran istismarı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* (23), 169-170.
- Karaman, A., & Karaman, P. (2017). Öğretmen Adaylarının Biçimlendirici Değerlendirme Uygulamalarının İncelenmesi: Eylem Araştırması Modeli. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(6), 2385-2400.
- Karataş U. U. (2002). *Okul Öncesi Öğretmenlerin Yeterlilikleri*, Adana: Yüksek Lisans Tezi.
- Kök M., Çiftçi M. ve Ayık A. (2011). Öğretmenlik Mesleği Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Bir İnceleme (Okul Öncesi Öğretmenliği Örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 15 (1) , 169-183.
- Kwi-Ok N. ve Jung-In K. (2011). Child assessment in early childhood education and care settings in South Korea. *Asian Social Science*, 7(6), 66-78.

- Kumtepe, A. T. (2011). *Gözleme Dayalı Teknikler*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Kuru, T. N. (2009). *Okul öncesi eğitimin tanımı, kapsamı ve önemi*. G. Haktanır (Ed.), *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, (3. Baskı), içinde (s.1-24). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kuru, N., & Akman, B. (2019). Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme Aracı Olarak Pedagojik Dokümantasyon. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 12(3), 935-949.
- Kuzgun, Y. (2021). *İlköğretimde Rehberlik* (8.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ladd, G. W. & Mars, K. T. (1986). Reliability and validity of preschooler's perceptions of peer behavior. *Journal of Clinical Child Psychology*, (15), 16-25
- Lidz, C. S. (2003). *Early Childhood Assessment*. John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey.
- Luff, P. A. (2010). *Ways of Seeing and Knowing children: a case study of early years practitioners' understanding and uses of child observation during their first year of employment*. England: Doctor of Philosophy Thesis.
- Malaguzzi, L. (1998). *History, ideas, and basic philosophy. An interview with Lella Gandini. The Reggio Emilia approach to early childhood education* (2nd ed). Greenwich, CT: Ablex Publishing Corporation.
- Marra, G. R. (2004). *Assessment in Early Childhood Education*. ABD: Master of Education Program Thesis.
- McAfee, O., Leong D. J. ve Bodrova, E. (2004). *Basics of assessment: A primer for early childhood educators*. Washington, DC: National Association for the Education of Young Children.
- McAfee, O. ve Leong, D. J. (2012). *Erken çocukluk döneminde gelişim ve öğrenmenin değerlendirilmesi ve desteklenmesi*. (B. İkinci, Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Mindes, G. (2007). *Assessing young children* (3rd edition). N. J.: Merrill Prentice Hall.
- North Central Regional Educational Laboratory (NEGP) (1998). Principles and recommendations for early childhood assessments.

- Milli Eğitim Bakanlığı MEGEP Projesi (2006). *Çocukları Tanıma Teknikleri*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2008). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri*, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. <http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2014). *Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği – Resmi Gazete Tarih ve Sayı: 26.07.2014 – 29072*, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2017). *Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Okul Öncesi Öğretmeni Özel Alan Yeterlilikleri*. Ankara.
- Natalia, S., Fernando, G. & Cecilia, A. (2013). The contribution of dynamic assessment to promote inclusive education and cognitive development of socio-economically deprived children with learning disabilities. *Transylvanian Journal of Psychology*, July, Special Issue, 207-222.
- Oktay, A. 2002. *Yaşamın Sihirli Yılları. Okul Öncesi Dönem*, İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Oğuzkan, Ş. ve Oral, G. (1997). *Okul Öncesi Eğitimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basım Evi.
- Orçan, M., (2014). *Değerlendirme aracı olarak portfolyo*. A. Önder (Ed.), *Okul öncesi dönemde çocukları değerlendirme ve tanıma teknikleri içinde* (s.191-204). Ankara: Pegem Akademi.
- Önder, A. (2014). *Okul Öncesi Dönemde Çocukları Değerlendirme ve Tanıma Teknikleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özaslan, G.Ö. 2019. *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Yönelik Görüşleri: Kahramanmaraş İli Örneği*. Kahramanmaraş: Yüksek Lisans Tezi.
- Özkan, F. (2015). *Okul Öncesi Eğitimde Değerlendirme Sürecine Yönelik Aile- Öğretmen Görüş ve Beklentilerinin İncelenmesi*. Ankara: Yüksek Lisans Tezi.
- Özgüven, İ. E. (2017). *Bireyi tanıma teknikleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Reichow, B., Boyd, B. A., Barton, E. E., & Odom, S. L. (Eds.) (2016). *Handbook of early childhood special education*. New York, NY: Springer.

- Riley, K., Miller, G. E., & Sorenson, C. (2016). *Early childhood authentic and performance- based assessment*. A. Garro (Ed.), *Early childhood assessment in school and clinical child psychology* in (p. 95- 119). New York: Springer.
- Rockwell, R. E., Andre, L. C., & Hawley, M. K. (2010). *Families and educators as partners*. (2nd Edition) USA: Wadsworth Cengage Learning.
- Schappe, J. F. (2005). Early childhood assessment: A correlational study of the relationships among student performance, student feelings, and teacher perceptions. *Early Childhood Education Journal*, 33(3), 187-193.
- Seitz, H. (2008). The power of documentation in the early childhood education classroom. *Young Children*, 63(2), 88-93.
- Smith, K. E. (2002). *Student teacher's beliefs about developmentally, appropriate practice: pattern, stability, and the influence of locus of control*. USA: University Of Nebraska At Omaha.
- Snow, C. E. ve Van Hemel, S. B. (2008). *Early Childhood Assessment: Why, What, and How?* Board on Children, Youth and Families, Board on Testing and Assessment, Division of Behavioral and Social Sciences and Education. Washington, DC: The National Academies Press.
- Şahin, Ç., Kartal, O. Y. ve İmamoğlu, A. (2013). Okul öncesi öğretmen yetiştirme programı hakkında okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 101-118.
- Şahin, M. (2014). *Okulöncesi Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Hakkındaki Düşünce ve Uygulamaları*. Çanakkale: Yüksek Lisans Tezi.
- Tan, H. (1989). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. İstanbul: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları, Öğretmen Kitapları Dizisi: 163.
- Taner, G. (2005). *Bireyi Tanıma Tekniklerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanmasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi*. Konya: Yüksek Lisans Tezi.
- Temel, Z. F., (1996), “Okul Öncesi Eğitimde Çocuk Merkezli Programlar”, *Milli Eğitim Dergisi*, S.132.

- Temel, Z. F., Dere, H., (1999), *Okul Öncesi Eğitimde Yaklaşımlar*, Gazi Üniversitesi Anaokulu/ Anasınıfı Öğretmeni El kitabı, Ya-Pa Yayınları, İstanbul.
- Terekeci, P. (2010). *İlköğretim Birinci Kademe Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Uygulamaları ve Öğretmen Yeterlilikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Uşak: Yüksek Lisans Tezi.
- Toran, M. (2014). *Steiner pedagojisi ve waldorf okulları*. Z. Fulya Temel (Ed.) Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim içinde (s.18-41). Ankara, Hedef Basın Yayın.
- Türkeç Aktaş, Y. (2012). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yeterlilik Düzeyleri*. Aydın: Yüksek Lisans Tezi.
- Trepanier-Street, M. L., McNair, S ve Donegan, M. M. (2001). The views of teachers on assessment: A comparison of lower and upper elementary teachers. *Journal of Research in Childhood Education*, 15(2), 234-241.
- Turaşlı, N. 2007. *Okul Öncesi Eğitimin Tanımı Kapsamı ve Önemi, Okul Öncesi Eğitime Giriş*, Ed.: G. Haktanır, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Turupcu, A. (2014). *Okul Öncesi Eğitimde Bir Değerlendirme Aracı Olarak Gözlem: Öğretmenlerin Görüşleri ve Uygulamaları Üzerine Bir Fenomenolojik Durum Çalışması*. Ankara: Yüksek Lisans Tezi.
- Tuzcuoğlu, N. (2017). *Bireyi tanıma teknikleri*. B. Aydın (Ed.), Rehberlik içinde s. 154-211. Ankara: Pegem Akademi.
- Türkoğlu B. (2017). Okul Öncesi Öğretmenleri İle Öğretmen Adaylarının Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme Sürecine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Eğitim Yönetimi Forumu*, (s. 28-40). Ankara.
- Turgut, M. F., & Baykul, Y. (2015). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme* (7. Baskı b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Ulutaş, İ., & Tutkun, C. (2015). *Montessori Eğitim Yöntemi ve Uygulama Örnekleri*, (Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim 7 içinde). (Ed. Köksal Akyol, A., Bayhan, P., Temel, Z. F.), 2. Baskı, Ankara: Hedef Yayıncılık., s. 43-72.

- Ulusoy, N. (2019). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme Tekniklerine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. Ankara: Yüksek Lisans Tezi.
- Uzun, Ü. (2013). *Farklı Türlerde Eğitim Hizmeti Veren Okul Öncesi Eğitim Kurumu Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Yeterliliklerine Ait Görüşleri*. İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.
- Ünver, N. (2016). *Okulöncesi Eğitim Programını Değerlendirme Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Bu Ölçeğe Bağlı Olarak Öğretmenlerin Uygulamalarını Değerlendirmeleri*. Ankara: Doktora Tezi.
- Wasik B. H., & Bryant, D. M. (2000). *Home visiting Procedures for helping families*. 2nd Edition. Thousand Oaks, Calif: Sage Publications.
- Weigand, R. (2011). *A garden of learning: Exploring critical place-based pedagogy in kindergarten* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ontario Institute for Studies in Education of the University of Toronto.
- Wortham, S.C., Barbour, A.C., B. Desjean-Perrotta. (1998). *Portfolio Assessment A Handbook for Preschool and Elementary Educators*, Olney, MD: Association for Childhood Education International. Ohey, M. D.
- Wortham, S. C. (2000). *Assessment in Early Childhood Education* (3rd edition b.). Prentice Hall, Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Wortham. S. C. (2008). *Assessment in early childhood education*. Colombus, OH: Pearson Prentice Hall.
- Yalın, H. İ. (2003). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme* (9.Baskı), Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Yaşar Ekici, F. (2015). Okul Öncesi Eğitimde Uygulanan Çocuk Merkezli Yaklaşımların Kuramsal Temel, Eğitim Ortamı ve Öğretmenin Rolü Açısından Karşılaştırılması, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12, 192-212.
- Yeşilyaprak, B. (2012). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. (1.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (9. Baskı) Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldız, F. Ü. (2000). *Deneyisel yaratıcılık programının 4-5 yaş çocuklarının sosyal ve bilişsel gelişimlerine etkileri*. Konya: Yüksek Lisans Tezi.
- Yıldız, V. (2004). *Çocukların Okul Öncesi Eğitime Yönelik Algıları*. OMEP 2003 Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Bildiri Kitabı 2. (Editör: Gelengül Haktanır, Tülin Güler). Kelebek Matbaası, İstanbul. S. 414
- Yıldız, M. (2006). *Sınıf Öğretmenleri İçin Öğrenciyi Tanıma Teknikleri ve Sınıf içi Rehberlik Etkinlikleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yılmaz Topuz, G. (2015). *Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Çocukları Tanıma ve Değerlendirme Amaçlı Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşleri*. Eskişehir: Yüksek Lisans Tezi.
- Yılmaz Topuz, G., & Erbil Kaya, Ö. M. (2016). Okulöncesi Eğitim Öğretmenlerinin Çocukları Tanıma ve Değerlendirme Amaçlı Yapılan Çalışmalara İlişkin Görüşleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 6(1), 27-62.
- Yiğit, C., Özyurt, M., & Adıyaman, H. (2019). Okul Öncesi Öğrencilerinin Programın Kazanımlarına Ulaşma Durumlarının Değerlendirilmesine İlişkin Bir Model Önerisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 15(3), 237-252.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2018). Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı, Ankara.
- Zelyurt, H., & Karakaş, B. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Porfolyo Değerlendirmeye İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. *Turkish Studies Educational Sciences*, 13(11), 1517-1534.
- Zelyurt, H. (2021). The comparison of the 2018 undergraduate preschool instruction curriculum and previous curricula, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 22(2), 1452-1479.

EKLER

EK 1: DERS SORUMLUSU ÖĞRETİM ELEMANI GÖRÜŞME FORMU

Sayın hocam,

Bu görüşme formu, “Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme” dersini yürütmüş/ yürütmekte olan uzmanların görüşleri ve önerileriyle dersin içeriğinin iyileştirilmesi adına geri bildirim almak amacıyla oluşturulmuştur. Araştırmaya katılmak tamamen gönüllük esasına dayanmaktadır. Araştırmanın güvenilir sonuçlara ulaşması için, sizden beklenen bütün soruları içtenlikle yanıtlamanızdır. Görüşmeden elde edilen bilgiler sadece söz konusu araştırmada kullanılacak ve katılımcı bilgileri gizli tutulacaktır. Katkılarınız için şimdiden çok teşekkür ederim...

Tuğba AKGÖK

Başkent Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

1. Mesleki deneyimizi ve çocuğu tanıma ve değerlendirme dersini ne kadar süredir yürüttüğünüzü belirtiniz.
2. Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin içeriğini oluştururken nasıl bir yol izliyorsunuz? Bu noktada ön planda tuttuğunuz kazanımlar nelerdir? Neden bu kazanımları kazandırmayı amaçlıyorsunuz?
3. Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin sorumlusu olarak bu dersin yürütülmesi noktasında:
 - A) Hangi yöntemleri kullanıyorsunuz ve süreci nasıl yürütüyorsunuz?
 - B) Teori ve uygulama dengesini nasıl sağlıyorsunuz?
 - C) Değerlendirme adına neler yapıyorsunuz?

4. Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersinin zenginleştirilebilmesi adına öğrencilerinizden geri bildirim alıyor musunuz? Alıyorsanız bu konuda nasıl iyileştirmeler yapıyorsunuz? Örnek verebilir misiniz?

5. Dersin bulunduğu dönemi uygun buluyor musunuz? Değiştirmek isterseniz hangi döneme koyardınız? Zorunlu ya da seçmeli olması konusunda görüşünüz nedir?

EK 2: OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYI FORMU

Sayın katılımcı,

Bu form, “Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme” dersini tamamlamış olan siz öğretmen adaylarının görüşleri ve önerileriyle ders hakkında geri bildirim almak amacıyla oluşturulmuştur. Araştırmaya katılmak tamamen gönüllük esasına dayanmaktadır. Araştırmanın güvenilir sonuçlara ulaşması için, sizden beklenen bütün soruları içtenlikle yanıtlamanızdır. Anketten elde edilen bilgiler sadece söz konusu araştırmada kullanılacak ve katılımcı bilgileri gizli tutulacaktır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim...

Tuğba AKGÖK

Başkent Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

1. Hangi üniversitede/ programda ve sınıfta öğrenim gördüğünüzü belirtiniz.
2. Cinsiyetinizi ve yaşınızı belirtiniz.
3. Çocuğu tanıma ve değerlendirme kapsamında şimdiye kadar hangi dersleri aldınız?
 - Çocuk tanıma ve değerlendirme
 - Ölçme ve değerlendirme
 - Bireyi tanıma teknikleri
4. Çocuğu tanıma ve değerlendirme dersi sizce içerik açısından hangi konuları kapsamalıdır?
 - Çocuğu tanımanın önemi ve ilkeleri
 - Çocuk tanıma teknikleri (gözlem, görüşme, projektif testler, kontrol listeleri, rubrikler)
 - Alternatif değerlendirme teknikleri (pedagojik dokümantasyon, oyun)
 - Gelişim dosyası hazırlama

5. Çocuğu tanıma ve değerdendirme dersinde hangi yöntem ve tekniklerin sizin için daha faydalı olduğunu / olacağını düşünüyorsunuz? Neden?

- Anlatım
- Örnek Olay
- Soru Cevap
- Problem Çözme
- Beyin Fırtınası
- Tartışma

6. Çocuğu tanıma ve değerdendirme dersinin kazandırılması planlanan öğrenme çıktılarına ulaşma seviyesini işaretleyiniz.

- Çocuğu tanımanın önemini ve ilkelerini kavrar.

(Yeterli, kısmen yeterli, yeterli değil)

- Farklı bireysel özelliklere ve hedeflere uygun gözlem tekniğini seçer, geliştirir ve uygular.

(Yeterli, kısmen yeterli, yeterli değil)

- Objektif gözlem değerdendirmeleri yapar ve belgeler.

(Yeterli, kısmen yeterli, yeterli değil)

- Bireysel özelliklere ve hedefe uygun gözlem ve değerdendirme planı hazırlar.

(Yeterli, kısmen yeterli, yeterli değil)

- Gelişimsel ve programa yönelik okul ve aile iş birliğine dayalı strateji geliştirir.

(Yeterli, kısmen yeterli, yeterli değil)

7. Bu dersin pandemi sürecinde uzaktan eğitime adaptasyonu amacıyla yapılan içerik ve uygulamaya yönelik değişiklikler konusunda görüşleriniz nelerdir?

8. Bu dersin daha verimli hale gelmesi için önerilerinizi aşğıdaki başlıklar kapsamında belirtiniz.

“Öğrenme kazanımları, içerik, yöntemler açısından, ölçme değerdendirme”

EK 3: OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENİ FORMU

Sevgili öğretmenler,

Bu form, okul öncesi öğretmenlerinin, “Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme” kapsamında görüşlerini incelemek amacıyla oluşturulmuştur. Araştırmaya katılmak tamamen gönüllük esasına dayanmaktadır. Araştırmanın güvenilir sonuçlara ulaşması için, sizden beklenen bütün soruları içtenlikle yanıtlamanızdır. Anketten elde edilen bilgiler sadece söz konusu araştırmada kullanılacak ve katılımcı bilgileri gizli tutulacaktır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim...

Tuğba AKGÖK

Başkent Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

1. Hizmet yılınızı belirtiniz.

2. Çalıştığınız kurum türünü işaretleyiniz.

(Devlet, Özel)

3. Çocuk tanıma ve değerlendirme kapsamında lisans öğreniminizde hangi dersleri aldınız?

- Çocuk tanıma ve değerlendirme
- Ölçme ve değerlendirme
- Bireyi tanıma teknikleri

4. Çocuğu tanıma ve değerlendirme konusunda kendinizi yeterli buluyor musunuz?

(Yeterli, Kısmen yeterli, Yeterli değil)

5. Çocuğu tanıma ve değerlendirme çalışmalarına temel oluşturan bilgilerinizin kaynağını belirtiniz.

- Bireysel ilgiler
- Mesleki deneyimler
- Lisans eğitimi sırasında alınan dersler
- Meslektaşlar ile bilgi alışverişi
- Sosyal medya platformlarında konuyla ilgili bilgilerin araştırılması

6. Çocuğu tanıma ve değerlendirmede hangi yöntem ve teknikleri kullanıyorsunuz?

- Gelişim gözlem formu
- Gelişim raporu
- Gelişim kontrol listesi
- Anekdot kaydı
- Porfolyo
- Aileler ile görüşme

7. Aşağıda lisans öğreniminiz sırasında öğrenmiş olduğunuz çocuğu tanımaya yönelik teknikler verilmiştir. Bu teknikleri uygulama sıklığınızı işaretleyiniz.

- Gözlem (Örnek Kayıt) (Çok, Genellikle, Bazen, Çok Az, Hiç)
- Zaman Örnekleme (Çok, Genellikle, Bazen, Çok Az, Hiç)
- Süre Kayıt (Çok, Genellikle, Bazen, Çok Az, Hiç)
- Olay Örnekleme (ABC Metodu) (Çok, Genellikle, Bazen, Çok Az, Hiç)
- Basit Katılım Çizelgesi (Çok, Genellikle, Bazen, Çok Az, Hiç)
- Oran Skalası (Çok, Genellikle, Bazen, Çok Az, Hiç)
- Kontrol Listeleri (Çok, Genellikle, Bazen, Çok Az, Hiç)
- Sosyometri (Çok, Genellikle, Bazen, Çok Az, Hiç)

8. Çocuk tanıma ve değerlendirme sürecinde karşılaştığınız zorluklar hangileridir?

- Tekniklerin kullanımında yeterli bilgiye sahip olunmaması
- Sınıf mevcudunun fazla olması
- Öğrenci hakkında bilgi edinmede yetersiz kalınması
- Aile ile iş birliği noktasında eşgüdüm sağlanamaması
- Günlük plan içerisinde zaman sorunun yaşanması

9. Çocuğu tanıma değerlendirme sürecine yönelik hizmet içi eğitim düzenlenecek olsa katılmayı ne derece düşünürsünüz?

(Tamamen, Oldukça, Biraz, Çok az, Hiç)

10. Çocuk tanıma ve değerlendirmeye yönelik 2013 MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer almayan ancak olması gerektiğini düşündüğünüz teknik ve uygulamalar varsa fikirlerinizi belirtiniz.

11. Üniversitelerde verilen çocuk tanıma ve değerlendirme dersinin içeriğini zenginleştirmeye yönelik neler yapılabilir? Fikirlerinizi ve önerilerinizi belirtiniz.

EK 4: ALAN UZMANI GÖRÜŞME FORMU

Sayın hocam,

Bu görüşme formu, “Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme” dersini yürütmüş/ yürütmekte olan uzmanların görüşleri ve önerileriyle dersin içeriğinin iyileştirilmesi adına geri bildirim almak amacıyla oluşturulmuştur. Araştırmaya katılmak tamamen gönüllük esasına dayanmaktadır. Araştırmanın güvenilir sonuçlara ulaşması için, sizden beklenen bütün soruları içtenlikle yanıtlamanızdır. Görüşmeden elde edilen bilgiler sadece söz konusu araştırmada kullanılacak ve katılımcı bilgileri gizli tutulacaktır. Katkılarınız için şimdiden çok teşekkür ederim...

Tuğba AKGÖK

Başkent Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

1. Bu ders, “çocuğu tanıma ve değerlendirme, çocuğu tanıma teknikleri, gelişimi değerlendirme, gözlem teknikleri” vb. adı altında üniversitelerde okul öncesi öğretmenliği ve çocuk gelişimi bölümlerinde veriliyor. Literatürde bu konu “child observation, child assessment, child evaluation” başlıkları olarak tanımlanıyor. Sizce ülkemizde bu ders doğru isimle mi veriliyor? YÖK tarafından tanımlanan dersin adı yeterli mi, içeriği karşılıyor mu?
2. Dersin içeriğini oluştururken nasıl bir yol izliyorsunuz? Hangi kaynakları kullanıyorsunuz? Yurtdışından kullandığınız kaynaklar var ise hangilerini kullanıyorsunuz? Ön planda tuttuğunuz kazanımlar nelerdir? Neden bu kazanımları kazandırmayı amaçlıyorsunuz?
3. Dersin iyileştirilmesine yönelik hedef ve içerik açısından önerileriniz var ise söyleyebilir misiniz?
4. Ders sürecinde hangi yöntem ve teknikleri kullanıyorsunuz ve süreci nasıl yürütüyorsunuz? Sizce öğrencileriniz bu yöntem ve tekniklerin hangilerinden daha çok verim alıyorlar? Hangi yöntem ve teknikler dersin içselleştirebilmesi adına daha etkili?

5. Dersin teorik ve uygulama dengesini nasıl sağlıyorsunuz? Uygulama boyutunda ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz? Teori ve uygulamanın dengelenmesi konusunda dersin iyileştirilmesine yönelik önerileriniz var ise söyleyebilir misiniz?
6. Değerlendirme adına neler yapıyorsunuz? Süreç nasıl ilerliyor, öğrencilerinizin nasıl sorumlulukları var? Biçimlendirici değerlendirme/ sonuç değerlendirme nasıl ilerliyorsunuz? Değerlendirmeleri bireysel veya grup olarak mı alıyorsunuz?
7. Dersin verildiği dönemi ve sınıfı uygun buluyor musunuz? Değiştirmek isteseniz hangi sınıfa ve hangi döneme koyardınız? Zorunlu ya da seçmeli olması konusunda görüşünüz nedir? Ders saati olarak sizce kaç ders saati ayrılmalı?
8. Literatürde sizce hangi konulara yoğunlaşıyor? Yurtdışı literatüre kıyasla sizce yurtiçi literatürde ne durumdayız? Hangi konulara yoğunlaşılmalı?
9. Sizce pedagojik dokümantasyon ve çocuk tanıma ve değerlendirme aynı anlama gelen kavramlar mıdır? Benzerlikleri ve farklılıkları konusunda neler söyleyebilirsiniz? Kullanım alanları açısından nasıl bir çerçevede ele alınmalı?
10. Okul öncesi öğretmenlerinin ve çocuk gelişimi uzmanlarının çocuğu tanıma ve değerlendirme yeterliliklerini nasıl buluyorsunuz? Eğitmcilerin üzerine düşen görevler nelerdir? Özellikle uygulama boyutunda gördüğünüz aksaklıklar varsa nelerdir?
11. Milli eğitimin okul öncesi eğitim programında öğretmenleri “çocuk tanıma ve değerlendirme, kaydetme (dokümantasyon) konusunda yeterince yönlendirdiğini rehberlik ettiğini, düşünüyor musunuz? Varsa eksiklikleri nasıl giderilebilir?
12. Bildiğiniz üzere alanda çok fazla standardize testler, ölçekler ve envanterler bulunuyor. Sizce öğretmen adaylarının mesleğe başlarken yetkinlik kazanması gerektiğini düşündüğünüz bu tür ölçekler, bu envanterler varsa nelerdir?
13. Kapsayıcı eğitim kapsamında çocuk gözlem tanıma ve değerlendirme uygulamalarını nasıl değerlendiriyorsunuz, görüşleriniz nelerdir? Öğretmenlerin bu konuda üzerine düşen görevler nelerdir? Hangi konularda desteğe gereksinimleri olduğunu düşünüyorsunuz?

EK 5: MEB İZİN FORMU

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-14588481-605.99-24960554
Konu : Araştırma İzni

03.05.2021

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2020/2 sayılı Genelgesi.
b) 16.04.2021 tarihli ve 27435 sayılı yazımız.

Enstitümüz Okul Öncesi Öğretmenliği tezli yüksek lisans programı öğrencisi Tuğba AKGÖK'ün "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının ve Öğretmenlerinin Erken Çocukluk Döneminde Çocuğu Tanıma ve Değerlendirmeye Yönelik Yeterliliklerinin İncelenmesi" konulu çalışması kapsamında İlimiz Polatlı, Çankaya ve Etimesgut İlçelerine bağlı anaokullarında uygulama yapma talebi ilgi (a) Genelge çerçevesinde incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda, söz konusu araştırmanın Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ölçme araçlarının; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Milli Eğitim Temel Kanunu ile Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak, ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde okul ve kurum yöneticilerinin sorumluluğunda, göntüllülük esasına göre uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Turan AKPINAR
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

Ek: Uygulama Araçları

Dağıtım:
Gereği:
Başkent Üniversitesi

Bilgi:
Çankaya, Etimesgut, Polatlı İlçe MEM

EK 6: BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ ARAŞTIRMA İZİN FORMU

Evrak Tarih ve Sayısı: 22.04.2021-28749

Sayı : E-62310886-605.01-28749
Konu : Araştırma İzni (Tuğba Akgök)

22.04.2021

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 16.04.2021 tarih ve 27457 sayılı yazımız.

İlgi yazınızla talep edilen; Enstitümüz Okul Öncesi Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Tuğba Akgök'ün, Dr. Öğretim Üyesi Belkıs Tekmen danışmanlığında yürütmekte olduğu tezi kapsamında; Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Öğretmenliği Programında öğrenim gören öğrencilere çevrimiçi anket uygulamasında bir sakınca bulunmamaktadır.
Bilgilerinizi saygılarımla rica ederim.

Prof. Dr. M. Abdülkadir VAROĞLU
Rektör Yardımcısı

EK 7: GAZİ ÜNİVERSİTESİ ARAŞTIRMA İZİN FORMU

Evrak Tarih ve Sayısı: 21.04.2021-28625

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-17311665-044-77846
Konu : Anketler (Tuğba AKGÖK)

20.04.2021

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 16.04.2021 tarihli ve 27447 sayılı yazı.

İlgi yazı ile, Başkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Tuğba AKGÖK'ün, Dr. Öğr. Üyesi Belkıs TEKMEK danışmanlığında yürüttüğü "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının ve Öğretmenlerinin Erken Çocukluk Döneminde Çocuğu Tanıma ve Değerlendirmeye Yönelik Yeterliliklerinin İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında Fakülteniz bünyesinde çevirim içi anket çalışması yapma talebinde bulunduğu belirtilerek uygun görüldüğü takdirde söz konusu çalışmaya ait anket linkinin duyurulması istenilmektedir.

Bilgilerinizi ve söz konusu talebin Dekanlığınız tarafından değerlendirilerek uygun görülmesi halinde anket linkinin Biriminiz ağı adresinde duyurulması hususunda gereğini arz/rica ederim.

Prof. Dr. Bekir BULUÇ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek:İlgi yazı ve ekleri (takım)
DAĞITIM
Gereği:
Gazi Eğitim Fakültesi Dekanlığına

Bilgi:
Başkent Üniversitesi Rektörlüğüne
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

EK 8: HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ ARAŞTIRMA İZİN FORMU

Evrak Tarih ve Sayısı: 03.11.2021-75262

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Rektörlük

Sayı : E-35853172-605.01-00001846215
Konu : Tuğba AKGÖK (Etik Komisyon İzni)

2.11.2021

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi: 31.05.2021 tarihli ve 36280 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Tezli Yüksek lisans programı öğrencisi Tuğba AKGÖK'ün Dr. Öğr. Üyesi Belkıs TEKMEK danışmanlığında yürüttüğü "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının ve Öğretmenlerinin Erken Çocukluk Döneminde Çocuğu Tanıma ve Değerlendirmeye Yönelik Yeterliliklerinin İncelenmesi" başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun 26 Ekim 2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Vural GÖKMEN
Rektör Yardımcısı

EK 9: ORTADOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ARAŞTIRMA İZİN FORMU

İnsan Araştırmaları Etik Merkezi

23 Ağu 2021 Pzt 14:10 ☆ ↶ ⋮

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Belkis TEKMEK

Danışmanlığını yürüttüğünüz Tuğba AKGÖK'ün " Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının ve Öğretmenlerinin Erken Çocukluk Döneminde Çocuğu Tanıma ve Değerlendirmeye Yönelik Yeterliliklerinin İncelenmesi" başlıklı araştırması için İAEK başvurunuz değerlendirilmiş olup; Başkent Üniversitesinden aldığınız Etik Onay doğrultusunda üniversitemizde araştırma yapmanız uygun bulunmuştur.

Aysel KÖSEİL
İnsan Araştırmaları
Etik Kurulu Koordinatörlüğü (İAEK)

EK 10: TED ÜNİVERSİTESİ ARAŞTIRMA İZİN FORMU

İnsan Araştırmaları Etik Kurulu
Etik Kurul Kararları

2021/14

**TED ÜNİVERSİTESİ
İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK
KURULU
ETİK KURUL KARARLARI**

Toplantı Tarihi 10.01.2022
Toplantı Sayısı 2021/14
Toplantı Yeri Dekanlık Toplantı Odası
Toplantı Saati 10:00

Raportör Serkan Karaca İAEK Sekreteri

Gündem : Ted Üniverisitesi İnsan Araştırmaları Etik kurulu Toplantıları
COVID-19 salgını nedeni ile online yapılmış olup kararları toplu olarak yazılıp e-imza
ile imzaya açılmıştır.

GÖRÜŞME MADDELERİ

G.11 : TED Üniversitesi, İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna başvuruda bulunan
Tuğba Akgök'ün " Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının ve Öğretmenlerinin Erken Çocukluk
Döneminde Çocuğu Tanıma ve Değerlendirmeye Yönelik Yeterliliklerinin İncelenmesi " başlıklı
çalışmasının araştırma etiğine uygunluğu görüşüldü.

Karar 2021-14/11 : TED Üniversitesi, İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna başvuruda
bulunan Tuğba Akgök'ün " Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının ve Öğretmenlerinin Erken
Çocukluk Döneminde Çocuğu Tanıma ve Değerlendirmeye Yönelik Yeterliliklerinin
İncelenmesi " başlıklı çalışmasının başvurunuzun araştırma etiğine uygun olduğuna,

KOŞULLU ONAY KARARI VERİLDİ.

Görüşler:

1. Kurul tarafından önerilen değişiklikler yapılmıştır.
2. Onam formunun sonunda katılımcılardan telefon numarası istenmektedir, bunun çalışma
açısından bir gerekliliği olmadığı anlaşılmaktadır. Çıkarılmalıdır.
3. Verinin ne şekilde saklanacağı bilgisi de onam formuna eklenmelidir

EK 11: İNTİHAL RAPORU

20.01.2023 23:22

Summary Report

TUĞBA AKGÖK KARACA TEZ (SON).docx

As of: Jan 20, 2023 11:14:36 PM
29,604 words - 201 matches - 99 sources

Similarity Index

8%

Mode: Summary Report ▼

sources:

327 words / 1% - Internet from 26-Nov-2020 12:00AM
dergipark.org.tr

10 words / < 1% match - Internet from 17-Jan-2021 12:00AM
dergipark.org.tr

8 words / < 1% match - Internet from 14-Dec-2022 12:00AM
dergipark.org.tr

64 words / < 1% match - Internet from 23-Sep-2022 12:00AM
acikbilim.yok.gov.tr

46 words / < 1% match - Internet from 14-Oct-2022 12:00AM
acikbilim.yok.gov.tr

36 words / < 1% match - Internet from 30-Sep-2022 12:00AM
acikbilim.yok.gov.tr

21 words / < 1% match - Internet from 13-Oct-2022 12:00AM
acikbilim.yok.gov.tr

19 words / < 1% match - Internet from 24-Sep-2022 12:00AM
acikbilim.yok.gov.tr

13 words / < 1% match - Internet from 25-Sep-2022 12:00AM
acikbilim.yok.gov.tr

13 words / < 1% match - Internet from 14-Oct-2022 12:00AM
acikbilim.yok.gov.tr

10 words / < 1% match - Internet from 25-Sep-2022 12:00AM
acikbilim.yok.gov.tr